



విలాసవస్తునమస్య



మిత్రమగు పానములు, కొంచమగు దుస్తులు, పొందికయగు భోజనము వీనితో ప్రకృతిబద్ధమగు జీవితము నడపిన ఋషుల సంతతివారము మనము. అయినను మనమిప్పుడు వారినంతతివారమను సంగతిని మఱచి యున్నాము; వారిజీవనపద్ధతులను విడనాడియున్నాము. వస్తుతము మనము విలాసవస్తువులకై విఱుగబడుచున్నాము. ఈవిఱుగబాటులో ఇందుమూలమున మనము దేశమునకు తెచ్చి పెట్టుచున్న అరిష్టమును అరయజాలు నిదానముకూడ నీళ్లు కాటిపోవుచున్నది.

విలాసవస్తువులకై విఱుగబడుటవలన కలుగు అరిష్టములురెండు. ఇంద్రియముల కామప్రవృత్తి ననుసరించి మనమున ఎసరేగు వాంఛలను కూడినమట్టుకు నిరసించి విలాస లాలసత్వమునకు ఎడగానుండజాలని నిర్వీర్యులమగుట మొదటిఅరిష్టము. విలాసవస్తువుల కొఱకు విదేశములకు డబ్బుపోసి పాడిపంటల మహాలక్ష్మీయగు భారతమాతను వీల్చి పిప్పి చేసి కలిగియు దర్శింప మనభవించుదానిగా చేయుట రెండవఅరిష్టము. మొదటిదాని కంటే రెండవఅరిష్టమే ప్రబలతరమైనది.

తలకింపుడు. మిక్కిలి పేదరాష్ట్రముగు మన మద్రాసురాజధానియందు ప్రజలు ఏటేట విలాసవస్తువులకై ఎంతెంతసొమ్ము విదేశీయులపాల గ్రుమ్మరించుచున్నారో? కృత్రి మాహారములకు 42 లక్షలు; ఎండినపళ్లెకు 5 లక్షలు; పేటెంటుమందులకు 25 లక్షలు; పొగచుట్టలు సిగరెట్లు మొదలగువానికి 50 లక్షలు; కాగితములకు 150 లక్షలు; పట్టు

వస్తువులకు 35 లక్షలు; బంగారు వెండిజలతారులకు 15 లక్షలు; మెడపట్టీలు కాలర్లు మొదలగువానికి 17 లక్షలు; తోలువస్తువులకు 7 లక్షలు; బొత్తానులు 1 లక్ష; బ్రష్టులకు 1 లక్ష; ఇమిటేషను నగలకు 1½ లక్షలు; అత్తరులు సువాసనద్రవ్యములకు 1½ లక్షలు; విలువరాళ్లకు 14 లక్షలు; పెనసళ్లకు 20 లక్షలు; పుస్తకములకు 11½ లక్షలు; సబ్బులు మొదలగువానికి 3½ లక్షలు; ఆటవస్తువులకు 3½ లక్షలు.

ఒక్క రాష్ట్రమున ఒక్కసంవత్సరములో ఇంతటిసొమ్ము ఏవితేకపోయినను సుఖ జీవనమునకు వరిముల్లువాసియేని లోపములేదో అట్టి విలాసవస్తువులకై వెచ్చింపబడుచుండ భారతదేశము మొత్తముమీద ఏట ఎంతసొమ్ము వమ్ముఅగుచున్నదో ఊహించుటకైన ఎడములేకున్నది. పాడిపంటలకు మహాలక్ష్మియైననేమి? అమూల్యములగు రత్నములగు పంటపోలమైననేమి? కాలువలుకట్టి నీళ్ల ప్రాయముగ నిరంతరము ఇంతటి ధనము విదేశములకు పోవుచుండ భారతభూమి దరిద్రభూమికాక ఎట్లుండును? ఆరుకోట్లమంది భారతీయులు రెండుపూటల్గు కడుపునిండ అన్నముతినుట ఎట్టిదో ఎటుగక ఆటచుటించుచున్నారు. మఱియంతమంది కనకనమండు ఆకలి బాధకు తాళజాలక చావుబ్రతుకులతో సమయపురుషుని నేనకులైయున్నారు. దేశసీతి ఇట్లుండ చేతిలో నాలుగుకానులు ఆడుచున్న నీటుకాండ్రును, నీటుకత్తెలును విలాసవస్తువులను విరివిగ నుపయోగించుచు వినోదించుచున్నారు. ఎంతటి అవమానకరమైన విషయము!

ఇక నిది సాగనీయరాదు. ఆత్మసంయమమున మలవఱచుకొని విలాసవస్తువులను పూర్తిగ నిసర్జించి విదేశములకు పోవుచున్న ధనప్రవాహమును అరికట్టవలయును. ఇది ఉత్తమపద్ధతి. “మేమ హాసుబండ్లము. విలాసవస్తువులు నిసర్జింపజాలము” అందురా అట్టి వారికి మేమొక మనవి చేయుదుము. ‘మనది ప్రకృతి అనుగ్రహించిన దేశము. ఉప్పుతో తొమ్మిదియు మనదేశమునండును. మనము ప్రస్తుతము విదేశములనుండి కొప్పించుకొనుచున్న విలాసవస్తువులు సమస్తము కొంచము శ్రద్ధవహించినచో మనదేశముననే తయారు చేయించుకొనవచ్చును. శ్రద్ధపూని అట్టి వస్తునిర్మాణమునకు కర్మాగారములు స్థాపించి పని ప్రారంభించుచో వృత్తిలేక అల్లాడుచున్న మనదేశీయులకు కొండకీకీ వృత్తులు కల్పించిన వారమగుదుము. మనధనము మనపోలిమేర దాటనీయనివారమును అగుదుము.’

విలాసవస్తువులను పూర్తిగ విడనాడి ఆత్మనిగ్రహము చూపుటయో, అదిచూపజాలనినాడు ఆవస్తువులను మనదేశమునందే తయారగునట్లు శ్రద్ధవహించుటయో చేసితీరవలయును గాని ఇక చేతులార చేరలకొలది ధనమును విదేశముల పాలుచేసి భరతమాతను దరిద్రదేవతగచేయు అవజ్ఞతకు పాల్పడరాదని సోదరసోదరీమణులను హెచ్చరించుచున్నాము.

జీ వి త స్పృ హ

న ర హ రి కె ట్టి వేంకటరత్న ము గారు

ఆమె రూపసి, లావణ్యరాశి, సౌందర్యరోచులు విరజిల్లు సుందరజ్యోతిర్మూర్తి:
అగుగాక—

ఆమె గృహిణి. గృహనిర్వహణమున ఆమెరూపు మలినమగుచున్నది; సాకశాల
యందామెలావణ్యము మసిబారుచున్నది; సుతపోషణమున ఆసమ్మోహనసౌందర్యము
కళదప్పుచున్నది.

విద్యావతి అయిన నేమాయె; విశ్వజనీనమతము వరియించునది యగుగాక! విజ్ఞాన
సంపత్తోభితురాలు కానిమ్మ; ఆమె దృక్పథమున స్త్రీ, పురుషుడు అన్నివిధముల సమా
నులే! అయిన నేమాయె!

ఉషస్సుతో ఆమె మేల్కొనుచున్నది. కాలకృత్యములు. తరువాత వంటయిల్లు;
మెరుగిడినమోము పోయివేడిమిచే మాడిపోవుచున్నది. శుభ్రవస్త్రములు మాసిపోవు
చున్నవి. సుకోమలములైన హస్తములు కాలిపోవుచున్నవి. ఎంతశుభ్రముగ నుండవలె
ననుకొనినను అశుభ్రతయే. ఒకనైపున పిల్లలు; వారిని చక్కజేయుటలో మఱింతమాలి
స్యము. ప్రియపోషణమున, గృహము శుభ్రపరచుటలో ఆమె నిజమూర్తి మాసిపోయి
వికృతాకారము మిగులుచున్నది. ఘర్మాంబుసిక్తములై అలసిపోయిన అవయవములు.

ఎటులో ప్రక్కపై దేహమువాల్చి ఆమె చిన్ననాడు తన భవిష్యత్తుగూర్చి భావిం
చిన, ఆశించిన కోరికలు: ఆకాసమున మేడలు, సెలయేటిప్రక్క తాను తనప్రియుడు ఒంట
రిగా గూరుచుండి ఆనందించదలచిన తలపులు, నడుమనడుమ ప్రకృతిసౌందర్యములో
విపంచీమధురనిస్వనములో మేళవింపులు, తమ—ప్రేయసీ ప్రేయసుల—గాఢపరివ్వంగమున
సర్వలోకములు మంచువలె కరగిపోవునప్పుడు, ఇంక నెన్నియో ఆశలు, ఆశయములు, అల్లి
కలు స్మరణకువచ్చును. అంతయు మిథ్య:

“చిన్ననాడు అవివేకముచే జీవితము ఆనంద సమ్మిళిత

మని భ్రమసితిని. లోకము విచారావృతము.”

ఇట్లుభావించు ఆమెకు ఆనందమనలే లేకపోలేదు. అంధకారమధ్యమున తళతళ
మెరసే తారలు; కారుమబ్బులనడుమ లెళుక్కుమని మెరసే మెఱుగుదీప; కురూపియైనను
కోకిలకు మధురికంఠస్వరము; కంటకములనడుమనే కమనీయమైనది పూలవాసన; అదియే
ప్రకృతిస్వభావలక్షణము.

యంత్రమువలె జంతుజీవితమువలె జరిగిపోవుచున్న ఆ మే మామూలు జీవనములో పసిపాప చిరునగ వాశనంతోషరేఖ, ప్రియుని ప్రణయవీక్షణ మొక ఆశాజ్యోతిర్లత: ఇటులే ఆనిస్తేజజీవనమున అపుడపుడు ఆనందభానూదయము, అంతలోనే అస్తమానము. పురుషుని జీవనవాహినిగూడ నిటులే కంటకసంయుతమైన కాఠడవిదారులనే నడచుచున్నది.

చిన్ననాటి తియ్యనికలలన్నియు నేదాతనికి కల్లలైనవి. ఇట్టి జీవములేని సతీపతుల సంయమజీవితమును కామము, మోహము, ప్రేమ—ఈ త్రిమూర్తులును నిరంతరాయముగ ఈనాడేకాదు యుగయుగములనుండి పరిపాలించి నిరవధికమైన నిష్ఠులమైన సుఖమును ఆనందమును ప్రసాదించుచున్నవి. అవియే లేకపోయిన లోకము శూన్యము.

వీర మాత జిజ్ఞాసాయి

ఓ రేటి సీతారామ మూర్తి గారు

మృదులహృదులఁ బ్రాచేతన సదృశకవులు
లీలఁ గవితాలలమ కర్పించినట్టి
దివ్యభూషలగర్జితగ్రాలు కావ్యములను
సత్పురాణంబులన్నియుఁ జదివె నాను.

వాటినిరతంబుఁ బఠియించి భవ్యమాత
పాలుద్రావుచునుండెను ప్రాయమందె
తనతనయునకుఁ దద్వీరజనులఁగూర్చి
జెప్పచును జాలగఁ బ్రశంస చేయుచుండి.

“వారిగతి నీవు నొకయోధవనుడ వగుచు
పాపులైన శత్రువులను బారఁదోలి
ఋషులుగలభూమిఁ బునరుద్ధరింపు తనయ!
పాడిపంటలవెలయు నీ భరతిమాత.”

అనుచు బ్రోత్సహించి యాతనిరక్తాన
వీరరసము కడఁక వెల్లివిరియఁ
జేయుచును శివాజిఁ జిన్నతనమునందె
వీరుఁడేసె నా పవిత్రురాలు.

“పరవాహినీవీరబహుశరక్తాపగఁ
గదనభూమిని గత్తి కడిగెదీవు
శత్రుసైన్యాధిపశ్రవణంబులకు భయ
దంబాచు నీపేరు తనరుచుండు
అలశివాజిని మించునట్టి వీరుఁడు పుట్ట
బోడని ఘోషింతు భూమిజనులు
శరదించువిస్మరత్ చంద్రికలవిధాన
నలరుయశోభాగ్య మబ్బు నీకు”
సనుచుదీవించి రణములకంపు సుతుని
వీరమాత జిజ్ఞాసాయి విమలకీర్తి;
తత్ప్రబోధంబువలననే తథ్యముగను
వీరుఁడై మించుచు శివాజి వినుతికెక్కె.

అలజిజ్ఞాసాయిఁ బోలిన యట్టిమాత
లరయఁగల్గిన నెందరెందరొ మహాత్ము
లహహ వెలసెడివారలో! అమ్మలట్లు
పెంచెదరుగాక బిడ్డలఁ బ్రీతి సతము.

రాజభక్తిగల సరదారు

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

పృథ్వీరాజు ఢిల్లీని రాజధానిగా జేసికొని ఆసేతుహిమాచలపర్యంతమైన భూమండలమునకు చక్రవర్తియై సామంతరాజులచే కప్పములు గొనుచుండెను. ఆకాల మందాతనికి సాటిరాజు లేడు. పృథ్వీరాజు మిక్కిలి వీరుడు. ఆకాలము దాతనితో సమానముగా యుద్ధముచేయువా రెవరునులేరు. పృథ్వీరాజుయొక్క సర్దారులును చాల వీరులు. వారు తమరాజునందు మిక్కిలిప్రేమతో మెలగుచుండెడివారు. ఆయనకొఱకు ఎల్లప్పుడును తమయొక్క ప్రాణములను ధారపోయుటకు తయారుగానుండెడివారు.

మహాబే రాజ్యమును పరమాల్ అను రాజు కాలమున ఏలుచుండెను. వాకిన్ని, పృథ్వీరాజుకున్న యెల్లప్పుడు విరోధముండెడిది. పరమాల్ యొక్క సర్దార్లు అలహా, ఊదల్ ఇద్దరుసోదరులు మిక్కిలి శూరులైయుండిరి. మరియు దమ రాజునందధికవిశ్వాసపరులైయుండిరి.

ఒకమారు పృథ్వీరాజు పరమాలు మీదికి యుద్ధమునకువచ్చెను. ఇద్దరితరపు సిపాయిలున్ను, సరదార్లున్ను చాలశూరులగుటచేత యుద్ధము మిక్కిలి ఆధికముగా జరుగుచుండెను. వేలకొలది సిపాయి లాయుద్ధమునందు వీరస్వర్గ మలంకరించుచుండిరి. మరియు ఊదల్, అలహా యున్న మెరుపుతీగలతో సమానమైనదముకత్తులనుఁ ప్రకాశింపజేసి స్వర్గవాసులైరి. వీరువురే దమ రాజుకొరకై ప్రాణమిచ్చిన శూరులుగా పని జేసిరి.

పృథ్వీరాజు యొక్క గొప్పగొప్ప వీరులున్ను, సర్దార్లున్ను కూడ స్వర్గవాసులైరి. పృథ్వీరాజునకు ఆయుద్ధమందు స్మృతిదప్పి భూమిపైపడిపోయినంత లోతుగాయమాయెను. సంయమరాయి పృథ్వీరాజుయొక్క నమ్మకమైనసర్దారు. ఆతడుకూడ ఈయుద్ధములో గాయపడియుండెను. ఆయనకు రెండుతోడలు నలుకబడెను. లేచుటకు శక్తిలేదు.

మహారాజగు పృథ్వీరాజు సంయమరాయుని దగ్గరగానే బడియుండెను. ఈసమయములో కొన్ని గరుడపక్షులున్ను, కాకులున్ను స్మృతిదప్పియున్న మహారాజు చనిపోయెననియెంచి రణభూమినిఁ బ్రవేశించి పృథ్వీరాజును పొడవ ప్రయత్నించుచుండెను. ఆపక్షు లామహారాజుయొక్క నాల్గువైపులను యెగురుచుండెను. ఆసంగతిచూచి సంయమరాయలు మిక్కిలి కంగారుపడెను. కాని యేమిచేయుటకు సమర్థుడగును? కాళ్లు నలుకబడి యుండుటచే నాపక్షులను లేచితోలుట కశక్తుడై మనంబున మిక్కిలి నిచారపడుచుండెను. ఎన్నివిధముల తంటాలుపడినను రాజుపద్దకుచేరు విహంగముల నెగురగొట్టలేకపోయెను.

తనకోర్కె నెఱవేర్చలేక తుదకొక కష్టతరమైనయుపాయ మాలోచించెను. అట్టియుపాయ మింకొకరు నేటివరకు ఆచరించియుండదు! మనము కని, వినిగూడ యుండము.

సంయమరాయునికి దగ్గరగా నొక కత్తిముక్క పడియుండెను. దానిని మెల్లన తీసికొని దానిచే తన శరీరముయొక్క మాంసమునుగోసి పట్టులపై విసర సాగెను. ఈయుపాయమచే పృథ్విరాజును బాధించుటమాని పట్టు లీతనిమాంసశకలము లను బట్టించునాశచే నీతనిచుట్టును చేరెను. “ఈయుక్తిచే మహారాజును రక్షింపగల్గి తిని. ధన్యుడ” నన్న సంతోషముచే ఇంకను మాంసమునుగోసివేసి ఆకడుఎగురవేయు చుండెను.

ఆసమయములో పృథ్విరాజుకు కొంచెము స్పృహవచ్చెను. కన్నులువిప్పి నలు దెసల పరికించెను. తనయొక్కసర్దారుని భక్తికృత్యముచేత మహారాజయొక్క కన్నలు ప్రేమజనితభాష్యములచే నిండిపోయెను. హృదయము పరితాపపడెను. అట్టి విశ్వాసోపేతుడగు సర్దారునకు తన మహాపూర్వకకృతజ్ఞతావందనము లర్పింపవలెనని కోరికజనించెను. కాని హృదయవేదనచే, అలసట యధికముకాగా వెంటనే మహారాజు వైతన్య హీనుడైపోయెను. సంయమరాయుఁ డింకను తనపని చేయుచునేయుండెను. క్రమముగా అవసన్నుడగుచుండెనుకాని భక్తిహృదయముచే నెట్లో తనకృత్యము కొనసాగించు కొనుచుండెను.

చంద్రవరదాయీ పృథ్విరాజుకు మిత్రుడున్న దర్బారులో కవియున్నుగూడ అయియుండెను. ఆయన యుద్ధభూమిలో మహారాజును వెదకికొనుచు తుదకక్కడకు చేరెను. మహారాజును చూచెను. మహారాజుకొఱకుఁ దనమాంసము పట్టుల కాహార మిడుచుండిన సంయమరాయునిగూడ ఆ సమయమందే చూచి చంద్రవరదాయీ ఆశ్చర్యకలితుడై, సంయమరాయుని అభిప్రాయమెరుగఁజాలక ఆతనిని ప్రశ్నించెను. ఆతను మాటాడఁజాలని దుస్థితిలోనుండెను. కాని తనపనిమాత్రము నిర్వహించుచునేయుండెను. పట్టుదలగా పనిచేయుచున్న సంయమరాయుని పరీక్షించిచూచి, చంద్రవరదాయీ అప్పుడా విశ్వాసోపేతుడగు సర్దారునిచేతలకు కారణమెరుగఁగలిగెను. ఎప్పుడైతే తనదృష్టి పృథ్విరాజుమీదఁ బడెనో యప్పటికి చంద్రవరదాయీకి సందర్భములు పూర్తిగా గ్రాహ్యమయ్యెను.

“ఓపూజ్యుడా! తమ రేమిచేయుచున్నారు?”

“కవిగారూ! పృథ్విరాజయొక్క ఉష్ణతోనే యీశరీరము నిర్మింపఁబడియున్నది. నేడు అమహారాజుకొరకై యే యిది పనిచేయుచున్నది. ఇది నాకొక గొప్పపనికాదు. దీని కొఱకు మీరంత ఆశ్చర్యపడవలసిన అగత్యములేదు. తమరుమాత్రము మంచినమయము

నకు వచ్చితిరి. నేను నాయొక్కపనిని వదులుచున్నాను. ఇప్పుడు తమరు మహారాజును రక్షించుకోరినాను.” అని యెట్లనో లేనియోపికఁదెచ్చుకొని సంయమరాయలు విన్నవించెను.

ఇదిజూచి చంద్రవరదాయి ఏడ్చుట మొదలుపెట్టెను. సంయమరాయలును మిక్కిలి ప్రశంసించెను. అప్పటివఱకు సంయమరాయలు తనశరీర మాంసమునంతయు పక్షుల కెగుర వేయుటఅయిపోయెను. మహారాజును చంద్రవరదాయికి వప్పఁజెప్పినమీదట అధికానందముతో భారమును వదలించుకొనిన తేలికహృదయముతో ఆతడు వీరస్వర్గ ములంగరించెను.

ఆహా! కృతజ్ఞత కెంతటిపూజ్యత ఁన్నది! విశ్వాసమున కెంతటి విలువయున్నది! నిజమైన ఆత్మత్యాగియే “సంయమరాయసర్దార్”. ఆయన యిహలోకమును, మురికి తోలును వదలి ఆచంద్రతారకమగు శాశ్వతస్వర్గపదవి పొందెను. ఇట్టివారలే మృతజీవులనబడుదురు. వీరికి జన్మము మరలఁగలదా? ఇట్టి త్యాగచరిత్ర మెన్నిసార్లు కీర్తించినను శ్రోతృతరుగదు.

—హిందీనుండి అనువాదము

ఆశాభంగము

కొప్పర్తి నారాయణ మూర్తి గారు బి. ఏ; యల్. టి.

సాంద్రసీమకుంజపుంజప్ర
శాంతకవ్వారసీమ పుష్పము
దేవు హారమునందు శేరగ
దీక్షతోమురిసెన్.

సువర్ణపక్షముల నదల్చుచు
సువర్ణరంబుల ప్రేమచిలుకుచు
కీటకఁబులు, మాయదూతలు,
వాటముగ వ్రాలెన్.

వ్రాలినుకరందమును తృప్తిగ
గ్రోలియాడుచు నెగిరిపోయెను;
అవని పుష్పము రాలిపడియెను,
ఆస లడుగఁటన్.

పైననెచ్చట నుండియో యొక
పక్షి దేవునిమహిమ బాడగ

కంతమును నవరింప బోయెడు
గాంచెనద్దానిన్.

వాడికోలను దానిహృదయము
వ్రక్కలేయగ నాకపోతము
ప్రేమసౌరభమును హరింపగ,
భూమిపయిగూలెన్.

అజనిపాదముచేరి కొల్చుట
కటవివృక్షం బాకసంబున
కెగయజూడగ దానిపాదము
నెవ్వఁడోసరికెన్.

పుష్పసౌందర్యమున కలరెను
పులుగుగీతల సంతసించెను.
తరువు శిరమునుగ్రుచ్చి ముద్దిడె,
దైవమనురక్తిన్.

కు మార్ ప్ర బో ధ ము

శ్రీ మ తి అ ద్దం కి అ న నూ యా దే వి గా రు

కుమారీ! చిన్నతనమునుండియు తెలిదండ్రుల యెడభక్తితో మెలగుము. తోడి వారలయందు దయగలిగియుండుము. పిన్నలయెడ ప్రేమతో మెలగుము. బీదలతో చనువుగా మాట్లాడి వారిమనస్సు రంజించునట్లుచేయుము. తిరిపెమెత్తువారిని చూచి తూలనాడకుము. దైవభక్తిగలిగియుండుము. ఇతరులసాత్తును తృణప్రాయముగా భావింపుము.

కుమారీ! నీనవజీవనారంభదశ నూతనోత్తేజము బొందుచున్నది. నీప్రేమైకమూర్తి యెడల మెలకువగా వర్తింపుము. నీనాధునియ్యాజ్ఞ అతిక్రమించకుము. నీజీవితేశ్వరునితో కలహము బెంపకుము. వస్తుభూషణావళులకొరకై నీదయితుని నొప్పింపకుము. అతని మనస్సు నొచ్చిన నీకును అంతియకదా! పుత్రీ? చనువుమెయి వర్తించి అతని హృదయ రాజ్యమున కర్థాంగివై, అతనికిగు కష్టసుఖములలో నర్థాంగమవై అతనివశ్యునిగా జేసికొనుము.

కుమారీ! నీ నవజీవన కుసుమమును వికసింపజేసి తత్పరిమళమును దళదిశలవ్యాపింప జేయుము. పెద్దలయెడభక్తి, పిన్నలయెడప్రేమ, సాధువులయందు దయ, శత్రులయందు కనికరము, బీదలయందును ధనికలయందును సమత్వము గలిగియుండుము. గురు విప్రదైవార్పణల నొనరించుచుండుము. త్రికరణశుద్ధిగా నాధుడే పరమేశ్వరుడను భావముత్పన్నమగునట్లుచూడుము. బిడ్డలకు ప్రేమమయివయి వారిని పలువిధముల సంతోష పెట్టుచు వారికి సద్బుద్ధులలవడునట్లుచేయుము.

కుమారీ! నీకున్నదానితో తృప్తినిబొందుము, అప్పుసొప్పులకై పొరిగింటి కరుగకుము. అరువు నగలు వర్జించుము. తీరికవేళలనైనను సద్రంధిపతన జేయవలెను. పెత్తనముల కరుగరాదు. ఇతరుల తగవులలో నీకు ప్రసక్తివలదు. ఒరులమీది కొండెములు నీకెవ్వరేని చెప్పుచున్న విని విసనట్లుండుము.

కుమారీ! భారతపుణ్యాంగనల స్మరించి వారివలెనే పూతచరితినై, మీననితనై, సాధ్వీమతల్లినై, కులదీపికనై ఉభయవంశోన్నతికిని మూలకందమనైయుండి నీజీవితమును సౌఖ్యవంతముగా నొనర్చుకొనుము.

అద్దరి అద్దరి

అలమూరు రాజగోపాలరావు గారు వి. యె.

౧

అప్పుడే పశ్చిమాద్విలో నూర్యడు మునిగాడు. మేరీ మెల్లిగా తండ్రిని ఎడిపించుటకంటూ తీసుకొచ్చి అతూలవనంలో తనతల్లిగోరిదగ్గర మాచోబెట్టి తనెల్లిపోయింది. మాట్యూన్ తనసతిగోరికేనీయాకాడు. ఇన్నిపువ్వుల్లో దాన్ని ఆలంకరించాడు, ముద్దెట్టుకున్నాడు. కళ్ళలోనీర్లునిల్పాయి. ఒఖసారి కొడుకూ, కొడుకు రాసిన ఉత్తరాబుజ్జాపకం వచ్చాయి. జేబులోంచుత్తరాలు తీశాడు, చదువుకున్నాడు. 'అయ్యో! దాని యల్ యంతల్లోనే అత్తింటికొడవితైపోయావా! అకప్పిల్లికి పుట్టింటున్నంతనేపు పుట్టిల్లు తందమనుంటుంది. పెళ్లవటంతోనే పుట్టిల్లు పరాయిల్లువుతుంది. అంతేకదా దానియల్ సువ్వును' అనుకున్నాడు. 'దానియల్! నీతండ్రిని, నీరక్తం, నీప్రతిబింబం, చీమమునలిన, కాటికి కాళ్ళసాచుకొని, మతిచెడి, ఘడియలమీద ప్రాతాలాధరం వేసుకున్నాను. ఈదీనసమయంలో, యీచరమావస్తలో, నీయెయ్య నా హృదయంమీదవేసి "నాయనా" అని నీలవ్వు? నిన్ను పెంచి పెద్దచేశానే, నానుకృత ఫలం అనిపాడి ఆదానే. విజ్ఞప్తిగానే. ఒఖసారి-మరణోన్ముఖుడు, గోగపీడితుడు, దరిద్రుడు విద్వంసై లెంగకొనిఉన్నాడు. నీకొఱకే ఆగిఉన్నాడు" అనిరాయించానే. రాకానే-దానియల్ నీతండ్రంటే నీక్కొపవా, నిరసనా, నిర్దయా-లేదు. దానియల్, సువ్వుసరకుడవు చిన్నవాడవు, అంచేత-దానియల్ సువ్వు పొరబడుతున్నావునుమా. మేరీనీచెల్లెలు, నీతల్లి ప్రతిబింబం దాన్ని సువ్వెత్తుకు ముద్దాడవు. దాని మూత్రపురీషాలు నీకరీరాన్నింకాయి. అదిపరజాతా? అది నలుపా? ఇదిసీదేశంకాదు? నీతల్లిపీదేశంకాదు? నేనీదేశమాత గర్భంట్లో నాఅస్తికలు దాచుకోనూ? లేదు దాచుకోను-పారిబాటు-కయ్యా దానియల్, కొడకా నీవు ధన్యుడవు-నేను విద్రోహిని. అపరాధిని-ఆయజ్ఞుని పెదవిల్లో, ఆప్రధ్ధుటోన్ముఖువైన గులాబీలవంటి నోళ్ళతో, ఆనందంగా పాలుతాగుతూన్న పసికూనన్ని, వాళ్ళతల్లుల ఒళ్ళలోంచిదేగలాతన్నుకు పోలేదూ, వాళ్ళతల్లితండ్రుల్నిచంపలేమా! వాళ్ళపిల్లల్ని చెఱబట్టాను. వాళ్ళరక్తంతాగాను. వాళ్ళనుండే గుహచేసుకు నిద్రించాను. నాపాపం నన్నుకట్టిచంపదూ. ధర్మదేవతలేదు; నిజం, దానియల్, నీతండ్రెమాటవినకు. కరుణ మింగెయ్య. ప్రళయక్షిలా తాండవించు. పగతూనిన నల్ల తాచులా కొఱతీపు తీర్చుకో. అగ్ని పర్వతంలా ఉడికెత్తిపో. అనుకుంటూ మాట్యూన్ గోలోపలకుల్లి పోయాడు. అయ్యో మేరీ! నేబరకనమ్మా! అంటూ అపుత్తరాలక్కడ పడేసి గొల్లునేడ్చాడు. మేరీ పరిగెత్తుకొచ్చింది. నాయనా యిప్పుడే కదా బావకోసంవెళ్ళాను. ఇంతఖంగైలే యెల్లా, బాబూనువ్వు లెంగమాను. ఇదిగో యీరాత్రో రేపొద్దన్నో వస్తాడన్నయ్య. కరీరం అమ్మింతర్వాత కలవు మనిషివా అంటూ బావయిచ్చింది. "మేరీనిజంగా నాదానియల్ వస్తాడా? నాకళ్ళకాయలు తీరతాయా? నా అత్మకాంతి న్నుందా? రాదమ్మా ఆతనురా"దంటూ ఆబావతాగాడు. మేరీ అతన్ని యింట్లోకి తీసుకుపోయి పడుకో పెట్టింది. సాయంత్రంకోసినపువ్వులు చండగుచ్చుచూ మధ్య మధ్య లెండి కదిలేమాస్తూ గడియారంకేసి

చూసి మందులిస్తూ మేరీ ఆరాత్రిగడిపింది. పొద్దున్న తండ్రిలేచాడు. కాస్తవడుట బడ్డాడు. తండ్రిసెలవు మీద పువ్వులదండలుచ్చునని, పట్టణంలో అమ్మి నాలుగు గాల్లేసి కడుపునింపుకోటానికి మేరీ వెళ్లింది. ఆనాడు పట్టణంలో పెద్దమీటింగు మేరీ అక్కడికిపోయింది.

9

ఆనాడు ఆదేశంలో రాజ్యసంస్థాపనార్థం ప్రేరేపింపబడిన మహా యుద్ధాల్లో వెర్నివ్వక గుండె దిగ్గి పోరాడిన తెల్లస్వరూపలలో మాట్యూస్ అగ్రగణ్యుడు. అధికారతని ధైర్యసాహసాలికి తెల్లపోయి, పతకాలేం బహుమానాలేంవ్వం మరిపించారు. నాటి రణరంగాల్లో యేమూలమాసినా మాట్యూసే. మాట్యూస్ మాటే. మాట్యూస్ కబులే. తుపాకీపుచ్చుకోటం కత్తితిప్పటం. ఇళ్లంటించటం. జనాన్నిచంపటం. ఆస్తులొల్లి గొట్టటం, అతనినిత్య చరిత్ర తీవ్రం అయిపోయింది. అతనాడేశంలో అడుగెట్టింది మొదలు అతని అభివృద్ధి ప్రేయస్కూ యింతంతలుగా పెరిగిపోయింది. తన జీవితంలో స్థిరత్వంకలిగిందని ఆనందించేడు. అశాపీఠుల్లో ఒకసారి చక్రంతిప్పేకాడు. భావితీతంలో బంగారంమొదలు పుష్పించిన వనాలు చూశాడు.

అప్పటికి 'రాణీ' ఎదిగివెట్టి, రాణీ తండ్రి మాట్యూస్ దగ్గర వంటవాడు. రాణీ అప్పుడప్పుడు తన తండ్రితో వస్తూ బజార్లించి వంటకానికి కావసిన వస్తువులుతెచ్చి పెడుతూ తనతండ్రికి వండటంలోనూడా సహాయంచేస్తూండేది. తల్లి చిన్నప్పుడే పోయింది. తండ్రివృద్ధుడు. అంచేత తనునూడా తండ్రితోగాటు మాట్యూస్ ఉప్పేలివేది.

వృద్ధుడైన తండ్రి దివంగతుడయ్యాడు. ఇహరాణీయే మాట్యూస్కు దిక్కుయింది. మాట్యూసే రాణీకి దిక్కుయాడు. అదే ఆతనికి వండిపెట్టేది. అదేయిల్లా వాకన్లుసర్దేది. మొదట్లో, పనిజాతిస్త్రీ; చిక్కిన కరీరం. నల్లనికళ్ళూ, నల్లనిఒళ్ళూ, వల్లనికరీరం మాట్యూస్కు వెగటనిపించింది. కాని మోహం మితిమీరింది. బలవంతం చేశాడు. దినాలుగడిచాయి. అచ్చు మాట్యూస్ మాట్యూస్ మోట్లోంచూడిబడి నట్లున్నాడు. రాణీకంది మొగపిల్లాణ్ణి తెల్లని పిల్లాణ్ణి.

మాట్యూస్ గుండె గుళిలుమంది. పగ్వరంమీద పడిందనుకున్నాడు. రాసురాసు అతల్లిప్రేమ చూశాడు. ఆకొడుగు ఆటపాటలు చూశాడు. ఆ అవ్యక్తనుభురమైన మాటలు చూశాడు. హృదయంలో పాపాణంపోయి ఒహత్తుకమలం వికసించింది. రాణీఅంటే తరిమిట్టనిదయ, నిష్కలంకమైన అసురాగం, అనంతమైన వాత్సల్యం ఉద్భవించాయి. దీనికి తోడు రాణీయొక్క కోమలమైన మనస్సు, నవనీతంవంటి హృదయం, దీమలయడదయ, అతన్ని జయించాయి. ఇహరాణీయే మాట్యూస్, మాట్యూసే రాణీ అయి పోయాడు. రాణీ నిజమైన భార్యైపోయింది. మాట్యూస్ పవిత్రమైన భర్తయిపోయాడు. కొడుక్కి 'డాని యల్' అనితన తండ్రిపేరెట్టాడు.

యుద్ధం అంటే, యింక మాట్యూస్కి హితనిపించింది. ఒహల్లచావంటే తన చావనిపించింది. కాళ్ళత మైన నుఖం, నిరాడంబరమైన జీవనంకావాలన్నాడు. ముఖశ్రేణుల్లో విచారలక్ష్మి ప్రవేశించింది. కళ్ళలో ఆత్మతేజం ప్రజ్వలించింది. అతిధికారసేవలో బానిసత్వం కనబడింది. అధికార్వాల్లిడిచేశారు. మాట్యూస్ సెలవెట్టాడు. జబ్బున్నాడు. పింఛనిమ్మన్నాడు. పైవాళ్ళు 'డినమిస్' చేశావన్నారు. ఇంటికొచ్చాడు. ఇంత గుడ్డ పట్టెడన్నంచాలన్నాడు. ఇంట్లోమార్పు. వంట్లోమార్పు. జగవంతామార్పు. ఇల్లాంతా పుస్తకాల్తోటీ పతాల్తోటీనండింది. భగవత్సంబంధమైన గీతలురాతలు తీశాడు. కాస్తకాస్తే తీర్ణుచేసుకుంటూ ముచున్నాడు.

3

భార్య భర్తకి కడుపునిండా అన్న మెడుతుంది. జ్వరంవస్తే మేలుక్కుచుంటుంది. కష్టంవస్తే యేడుస్తుంది. అంతేకాని ఉద్యోగం మాన్పానంటే సుఖలాంటి పప్పుకోదు. అందులో పెద్ద ఉద్యోగం. పనిమంది చేతికిండుండే తీవి. అయినా అరిచేతులో ప్రాణాలెట్టుకుని, కత్తిమీదసావుచేమానుచోమంటే నుంచుని కూచోమంటే మానుంటూ తీవ్రంగడబటుకన్న మానుటయే మేలనిపించింది రాణీకి. కాని పిల్లాణ్ణి చూసు గంటే మట్టుకు ముందుగతి యెల్లాగా అనిపించింది. భర్తం కవచంగా భరించి, దైర్యంతోడు నీడచేసుకుని, పనికి చేదోడూవాదోడూ అయిమెలకే యింటిపడుతుకీ కష్టపరంపరలు బుద్ధుడప్రాయాలు. అక్కరాణ్ణి తీసుకు పట్టణంవిడిచి పక్కనన్న ఓపల్లెటూరుచేరారు. తమకున్నరొఖం రాణీ నగలుపెట్టి యంతభూమికోన్నారు. చక్కని భూస్వాములయారు. వరినాలుగేళ్లలో గృహకృత్యనైపుణ్యంచేతివేం సంసారం పొందికచేతవేం నుతీంత భూమికోన్నారు. అప్పటికన్న యిప్పుడే హాయినిపించింది.

మల్లూరు ఆడపిల్ల. మేరిత్రుట్టింది. పాపం నెల తిరక్కుండా నూరికజ్వరంచేత రాణీ మంచాన్నడించి, మాట్యూన్ చేత చేతిలో చెయ్యియించుకుంది. మేరీ నతనచేతులోపెట్టింది. దానియర్ నతనికన్న తేప్పింది. శరీరాన్ని విడిచింది. రాణీని అలోట్లోనే సమాధిచేశారు. నిత్యం ఆమరణం కాస్తేపన్నా అసమాధిదగ్గర కూచోందే మానేవాడు కాదు మాట్యూన్.

దానియర్ సమీకుంక, మేరీ కళ్లు నెలవనికూస. మాట్యూన్ మొగాడు. అపిల్లల్ని పెంచేవారవరు చూచేవారవరు? అయితే ఏం ఇంత దబ్బోకాదు. పనిమంది నాఖల్ల నెట్టాడు. తల్లిలేని లోటుతప్ప చూటి లోకం కనపలేదు.

దానియర్ పెద్దాడయాడు, విద్యనేర్చాడు. ఉన్నత విద్యన్నాడు. పురదేశం పోవాలన్నాడు. తండ్రి ఒడ్డన్నాడు, బతిమాలాడు. కొడుకు మూతిదిగించాడు పట్టు విడవలేదు. తల్లిలేని విడ్డ, తండ్రి సరే అనక తప్పింది కాదు.

౪

గంటకొట్టింది. దానియర్ అఖరి నమస్కారంచేశాడు. మేరీ యేడిచింది. మాట్యూన్ కన్నీళ్లకడనై పోయాడు. ఓడ బయల్దేరింది. మాయమైపోయింది. యువకులహృదయాల్లో బహళః పాపాణాలకాని కోమ లత్యం లేననుకున్నాడు. మేరీని వెంటలెట్టుకుని యింటికేవచ్చాడు మాట్యూన్.

దానియర్ 'నీను' జేరాడు. పరదేశవాసం. కొత్తిమొహాలు. కొత్తతీవనం. కొత్తభాష. మొదట్లో తండ్రికోసం లెంగట్టుకున్నాడు. మేరీకోసం యేడ్చాడు. ఎవరైనా పిల్లలు కనబడితే మేరీ యిల్లాశింటుండను కునేవాడు. మేరీ, తనూ అడుగున్నకోలాలు పాడుకున్నపాటలు జ్ఞాపకంచేసుకున్నాడు. అనందం విచారం రెండూ ఉచ్చంగిపోయేవి.

మొదట్లో తండ్రికి గోలా ఉత్తరాలు రాశేవాడు. రానురాను వారానికోటి. అపైన నెలకోటి. తిర్వాత జ్ఞాపకంవచ్చినప్పుడెప్పుడైనా. యిల్లామారింది. దానియర్ మెల్లిగా తన చదువులోంచి అటల్లాను స్నేహితు ల్లాను పరిచయాల యిళ్లంలానుపడిపోయాడు. విదేశజేహాలు, విదేశభాషలు, విదేశలాంఛనాలు అలవాటు

బడ్డాయి. చూస్తూండగా ఆదేశియైపోయాడు. తల్లితండ్రుల్ని తలుచుకుంటే తలవంపనిపించేది. చదువ
యింది. బయల్దేరలేక, బయల్దేరలేక స్వదేశానికి బయల్దేరాడు.

ఇంటిదగ్గరిన్నాళ్లూ యివాళిస్తాడు. రేపాస్తాడనుకున్నాడు. ఇంట్లో ఆస్తంతో దానియల్ చదువుగా
మూసింది. మాట్యూన్ ని దరిద్రం అవహించింది. ఇవాళాల్లో మిగిలింది ఓ దొడ్డి, యింతయిల్లు. మేరీ దొడ్డినిండా
పువ్వులమొక్కలేసింది. గోబా పువ్వులుకోనేది. దండలుగుచ్చేది. పట్నంలాకిపోయేది. అమ్మేది. తనకడుపు,
తండ్రికడుపునిపేది. దానియల్ యెప్పుడువస్తాడా అని యెదురుచూస్తూఉండేవారు.

దానియల్ బయల్దేరాడన్నాడు. తండ్రికాత్రం పట్టలేదు. మార్కాబిదగ్గరకల్లాడు. అప్పు తెచ్చాడు.
దానియల్ కోసంయిల్లుంతా అలంకరించాడు. కొత్తవస్తువులుకొన్నాడు. కొత్తగుడ్డలుతెచ్చాడు. రైతెక్కాడు.
రేపుదగ్గరి కల్లాడు. దానియల్ నానుమాలుకట్టాడు. చేతులుచాచుకొని 'దానియల్ దానియల్' అని పరు
గత్తాడు. దానియల్ తిరిగిచూడలేదు. తన్నుచూసే, అనుమాలుపట్టపట్టుతప్పించుకుపోతూన్న దానియల్నిచూశాడు.
ఆతని పక్కనున్న పాశ్చాత్యపడుచు తన కోడలనిగ్రహించాడు. దరిద్రంలో యెండచేసలు పెక్కిఉన్న తన
తండ్రికెక్కడ తనభార్యచూసిపోతుందో అని పెదమొహంతో రెండుఖబుల్లుచెప్పి ఓసలాంకోట్టి తటాలున
పెల్లాంతో బండెక్కిపెల్లిపోయాడు దానియల్.

మాట్యూన్ యింటికివచ్చాడు. దానియల్ ఉక్కోగంలో ప్రవేశించాడు. మాట్యూన్ కి గోగం ప్రవేశ
ించింది. మాట్యూన్ దానియల్ కి ఉత్తరాలువేశాడు. దానియల్ తనతండ్రి నొఖిల్లే తనదగ్గరికి రమ్మన్నాడు.
మేరీనద్దన్నాడు. మేరీని విడిచిపెట్టమన్నాడు. మేరీని మరిచిపోమన్నాడు. చివరకి దానియల్ తండ్రిని
మరిచిపోయాడు.

మాట్యూన్ కిగోగం ఎక్కువయింది. దెంగవృద్ధయింది. మేరీఅల్లాశ తనతోట్లో పువ్వులమ్మతూ
తండ్రిని కాపాడుతూండేది. ఆనాడు అల్లాశ తండ్రినడిగి ఊల్లోమీటింగులో పువ్వులమ్మపోయింది.

మేరీ తండ్రిదగ్గర శలవుచ్చుకొని తోట్లోకొచ్చింది. ఇంకా యిన్ని పువ్వులుకోసుకుంది. గజగ బామిటింగు
కోసమని వెల్లిపోయింది.

నికాకాంత క్యామలమై పుష్పితమైన ఆవనలతలమీద పన్నీరుజల్లి పారిపోయింది. దినకరుడుమెల్లిగా
ఆ ఆకులమీద పువ్వులమీద మెటిసి దొల్లిపోతూన్న చిన్నచిన్న మంచుమత్యా లేలుకుంటున్నాడు. మెల్లిగా
డేక్కుంటూవచ్చి ఆ ప్రకాంతమైన సమయాన్ని మాట్యూన్ తనభార్య సమాధిదగ్గర తేరాడు. వెట్టి అనందంలో
మునిగిపోయాడు.

అనాటి మీటింగులో ఆదేశముయొక్క ఉన్నతిని గురించి మాట్లాడారు. ఉద్రేకపూరితమైన ఆ
ఉపన్యాసాలు బనాన్ని ఎత్తివేడతాయి. ఒక్కొక్కళ్లు శివీచక్రవర్తులో, రాజావ్రతాపులో, ఝాన్సీలక్ష్మీ
లింబింతుట్టుకు బాయిలో అయిపోయారు. మేరీయింటి మొహంపట్టింది. ఆ ఉద్రేకమైన మనస్సులోంచి
తనస్థితియొక్క పోలేడు. తనతండ్రికి తానోభారమైపోయినట్లు గ్రహించుకుంది. ఇంక తాడో, అంతగయ్యా
తన్నుధరించక పోదమనుంది. అనాటి సాయంకాలమే జరగాలనుకుంది, ముచూర్తం నిశ్చయించుకుంది. ఇంతిలో
చటుక్కున మార్కాబి కనపడ్డాడు. మేరీగుండె గుభిలుకుంది.

మేరీ:—అయ్యా! క్షమించండి, మీదబ్బు కొద్దికోణల్లో—

మార్కాళి:—లేదమ్మా మీ అన్నయ్య మాదబ్బంతా మాకిచ్చేశాడు. అబ్బో! నెలయింది. అదాపైసల్లో అనో-ఏం పరతుడమ్మా. అదన్నుండా, నుంచో బెట్టుకుండా. అల్లావుండాని కాకా అంటే, దబ్బి చ్చాడు నోటుట్రాన్సుధరు పొందాడు.

ఒఖసారి చేతుల అయింది మేరీ మొహం. అన్న మారిపో లేదనుకుంది. మార్కాళి మాటలు వినుకుండానే ఒఖపరుగులో పోయింది. తండ్రితో మనార్త చెప్పటానికి ఇంటి కెళ్లింది. గజగబా తలుపుకొట్టింది. తలుపు వేసి చూసింది. తలుపుమీద కాయితంక నబడింది. జప్తుకాయితం మాట్యూసాస్తి జప్తుచేశారు.

ఎల్లాగో? నోటుట్రాన్సుధరు పొంది.

ఎవరు? దానియర్.

ఎందుకని? అస్తి అన్యాయక్రంతం చెయ్యకుండా.

మేరీ తనేకదా అన్యాయాలని గ్రహించింది. లోపల్నించి మూలుగు విసబడింది. తలుపుతట్టింది. యెడుపు బొబ్బలు విసబడ్డాయి. తనతండ్రి నెత్తుకుపోతున్నారో, బాధ పెట్టి చంపుతున్నారో అనుకుంది. ఒఖతన్నుతన్నీంది. తలుపుతాకిపడింది. లోపలికొఖ ఉరుకురికింది.

✽

మాట్యూస్:—సేసే-సేసే-మేరీ. మ అవ్వరూలేదమ్మా. లక్షలకొద్దీ ప్రాణాల్లిసిన యీ చెయ్యి ద్రోహం చెయ్య లేకపోయింది. అమ్మా కత్తిపోటు గుతప్పింది:—అయ్యో.. బాధ.. మేరీ-నీ సోదరుడు.

కాదు, కాదమ్మా.. నా కొడుకే.. నా మోనా.. నా అస్తి—

మేరీ:—వాన్నా మవ్వంత భయదవా-

మాట్యూస్:—అమ్మా-నీవు నన్ను నిందిస్తున్నావా? ఆ గోరీకేసిచూడు.. ఈ చేత్తో ఆతిన్న-

మేరీ:—అగు-నాన్నా-నీ పాదములు సాక్షి, అద్వైతంలో మప్పు ప్రాణశ్రాంతం చేసుకున్నందుకన్నా గని—

మాట్యూస్:—అయితే, అమ్మా-మేరీ-నే బతికను-బాధ. మేరీ నీవు నిజంగా నామామరుజేనా?

మేరీ:—నాన్నా-నేను నీ మేరీని కాను. నీ మామర్ని కాను.

మాట్యూస్:—అయ్యో రక్తం పోతోంది. పాపిష్టి ప్రాణంపోదు. అమ్మా. నాకడ సారికోరిక. ఒఖకోరిక- నీ పాదాలట్టుకుంటా. తిరుస్తావా తల్లీ.

మేరీ:—తండ్రి! అంత అపవమృతమా? నా ప్రాణాలైన నీకొబకర్పించనో?

మాట్యూస్:—అమ్మా-అంత మాటోద్దు. ఒట్టు చెయ్యి-తిరుస్తావా?

మేరీ:—ఇదిగో ఒట్టు.

మాట్యూస్:—మాటతిగని బాతిసింది. ఇదిగో ఒఖపోటుపొడుక కత్తిరీనుకో-బాధ అయ్యో! అయ్యో!

మేరీ:—ఓ భగవంతుడా. ఎట్టి పరీక్ష తెచ్చిపెట్టావు. తండ్రి-యంత నిర్దయుడవా-అ-రుణాంతీర్షకుంటా.

నాన్నా, కళ్లు మూసుకో. ఇదిగో ఆఖర నమస్కారం. భగవంతుడి మీద దృష్టినిదానించు. కళ్లు ముయ్యి. కత్తిరీనునున్నా-ఇదిగో-ఒకటి. రెండు-చూడు.

మేరీ కత్తితో తన గుండెల్లో పొడుచుకుంది. తనతండ్రికి నమస్కారంచేస్తూ వెనక్కి-వారింది.

మాట్యూస్ కళ్లుచిప్పాడు మేరీని చూశాడు. 'ఓ వారి-మఱి మాటలేదు. మాట్యూస్ కఱ్ఱయి, రాయయి, వజ్రవయి పోయాడు. ఆ అత్తలు రెండూ ఒకదానిని ఒకటితరుపుకోంటూ నిత్యతృలో కలిసి పోయాయి.

ఆ హ రణ ము (సాహిత్యక్షేత్రమునభారతనారి)

వి ద్వాన్ సూ రి గు చ్చి కృష్ణ మూ ర్తి గారు

భారతీయవైదికయుగము

ఈకాలమున సనేకులముఖమునుండి “స్త్రీలకు వేదపాఠాధికారములేదు” అనువిషయమును వినుచున్నాము; కాని వేదోపనిషత్తులందుఁ గొంచెమేని జ్ఞానముగలవారి కిట్టి భ్రాంతియుండదు. నాటి యాదర్శయుగమున “కన్యావ్యేవం పాలనీయా శిక్షణీయాతి యత్నతః” అను సక్షరార్థము ప్రతిపురుషునిచేతను బాలింపఁబడినది. తపోవనమున ఋషిబాలకుల పార్శ్వమున ఋషిబాలికలుసైతము విద్యాభ్యాసమును జేసెడివారు. హోమగుండముయొక్క నాల్గుదిక్కులందును ఋషి గణముయొక్క పార్శ్వమున వారిమాత, భగిని, పత్ని, దుహిత మొదలైనవారు కంఠమును గలపి వేదమంత్రోచ్ఛారణ జేసెడివారు. కేవలముచ్చరించుటయేగాక నాటి స్త్రీలు వేదమంత్రములను సైతము రచించిరి. ఋగ్వేదసంహితలో బహుసూక్తములు రమణీ గణముచే రచింపఁబడినవే. విశ్వవార, వాక్, లోపాముద్ర, సూర్య, అపాల, యామి దేవి, శాశ్వతి, ఊర్వశి, ఘోష మొదలగు స్త్రీలు ఋగ్వేదమున బహుసూక్తములు రచించిరి. అట్లు రచింపఁబడిన యనేకమంత్రము లెవరిచే రచింపఁబడినవి? యనువిషయము నెఱుంగకయే మనము దైనికానుష్ఠానవ్యవహారము నాచరించుచున్నాము.

దార్శనికయుగము

వైదికయుగము తర్వాత దార్శనిక యుగముద్భూతమైనది. మైత్రేయి, గార్గి, మొదలగు దార్శనిక నారీగణ మీనాటియుగముకంటె మిగుల గౌరవస్వరూపము గలదియు, పాండిత్యవిషయములో సగ్రగణ్యముగనున్నది. బృహదారణ్యక మున సనేకపృథములు మైత్రేయీవీరచితములు. ఈమె పండితప్రవరుడైన యాజ్ఞవల్క్యుని ధర్మపత్ని. “అసతోమాసద్గమయ. తమసామా జ్యోతిర్గమయ,” అను నీయమృత మయ ప్రార్థనావాణి సర్వప్రథమమున నొక నారీకంఠమునుండి ధ్వనించినది.

దేవహూతి, ఆత్రేయి, లీలావతి, ఘన, భారతిదేవి మొదలగు సనేకస్త్రీలు జ్ఞాన విషయములో పురుషాపేక్షితలైయుండిరి. ఘనా, లీలావతుల నామమెఱుంగని జనము

మనదేశములో లేదు. ఇద్దఱును గణిత, జ్యోతిష శాస్త్రములందు మంచి పండితుర్రాదు. ఘన జ్యోతిషశాస్త్రములోఁ బ్రఖ్యాతిగన్న యొకానొక ప్రతిభాశాలినియైన రమణి. ఈమె స్వయముగ వైజ్ఞానికతత్వసమూహములను బహిష్కారమొనర్చినది. ఈమె మామ నుప్రసిద్ధ జ్యోతిషపండితుడైన వరాహాను. ఒకనాడీతఁడాకాశమండలమునందలి నక్షత్రముల లెక్కింప రాజాదిప్తుడై యట్లుచేయలేక యీమెను శరణువేడెనట. నాటిదినములలో గణితజ్యోతిషశాస్త్రము లెంతదూర మభివృద్ధిగాంచెనో యీకథను జదివినఁ దెలియును.

మఱియును భారతీయును నొకస్త్రీ భారతదేశమున మిగుల ప్రసిద్ధిగాంచినది. ఈమె లోకవిఖ్యాతులైన శంకరాచార్యులవారి సమకాలికురాలు. అశోకుని రాజ్యకాలమున జాడధర్మమునకు మహావ్యాప్తిగలిగినది. నాఁడెందరో స్త్రీలు జాడసంఘమునఁ బ్రవేశించి తద్గ్రంథములఁ బఠించిరి.

మహమ్మదీయ యుగము

యుద్ధములో రక్తపాత మొకవైపున, ఏర్పవతులైన నారీయభ్యుదయ మొకవైపున, సాహిత్యసాధికారమణిగణోత్పత్తి మఱియొకవైపున, నీయుగమున జరిగినది. ౧౫-వ శతాబ్దారంభమున వితిహాసికసూత్రమున రమణిగణము సాహిత్యక్షేత్రమునఁ బురుషులపార్శ్వమునఁ దిరుగుట చూడగలము. ఆర్యావర్తమేమి, దాక్షిణాత్యమేమి, భారతదేశమంతయు నీసమయములో రమణిగణముయొక్క కవిత్యముచే ముఖరితమైనది. చితోర్ రాణి మీరాబాయిచే రచింపఁబడిన భక్తీసమంచిత పదావళులునేఁటికిని రాజపుటానాలోఁ బ్రతిమతమునందును ఘట్టమునందును గానముచేయఁ బడుచున్నవి.

చైతన్యదేవుని యభ్యుదయము

చైతన్యదేవుడు షోడశ శతాబ్దారంభమున జన్మించెను. ఇతడు వైష్ణవ ధర్మమును జాతి విభేదములేక ప్రేమధర్మస్వరూపముగఁ బ్రచారముగావించెను. బంగాళీయువతియైన మాధవియను నొకకవయిత్రి చైతన్యుని సమకాలికురాలు. ఆమెకవిత్యమామె సమకాలికులైన వైష్ణవ కవుల దృష్ట్యా యేయంశమునందును నికృప్తముగాదు. మాధవియొక్క పదము లైతిహాసికతత్వపూర్ణములు. షోడశసప్తదశ శతాబ్దములలో రమణిగణము చాలవఱకు సంస్కృతభాషావిశారదముగ నుండినది. వైజయంతీదేవి భర్తయైన కృష్ణనాథసార్వభౌముఁడు “ఆనందలతీకాచంపు” అను పుస్తకమును వ్రాసి యందా పుస్తకమును వ్రాయుటలో నాతనిపత్నియొక్కన సాయపడినదని వ్రాసెను. మహామహిమపాథ్యాను యిందేశ్వరచూడామణి యొక్కకుమార్తె ఘానీనీదేవియను నామె

స్మృతితత్వమునఁ బ్రజ్ఞావంతురాలు. సుప్రసిద్ధనైయాయకుడైన రుద్రమంగళుఁ డీమె పుత్రుఁడే.

౧౯౦౦-వ శతాబ్దము పాశ్చాత్యశిక్షకారంభము. ఇప్పుడు క్రమశః స్త్రీశిక్షాప్రసారమున కనేకవిధములుగ నభివృద్ధిగలిగినది. పురుషులపార్శ్వముననే యనేక స్త్రీలు B. A., M. A. పరీక్షలందుఁ గృతార్థులగుచున్నారు. అవరోధప్రధ చాలవఱకు తగ్గిపోయినది. సాహిత్యక్షేత్రమున స్త్రీలు ప్రతిద్యుంధ్వలుగ నిలచిరి. కావ్యరచన, ఉపన్యాసదాన, మాసికపత్రసంపాదన మొదలగు విషయములలో స్త్రీలు ప్రతిష్ఠను సంపాదించుచున్నారు. సామాజికక్షేత్రమున గృహస్థకన్యాసమూహము, శిక్షయిత్రులు, ధాత్రులు, డాక్టరులు మొదలగువారుగ నయి త్వరగ జీవితోపార్జనముచేసి కేవలము తమ పోషణమేగాక పరివారవర్గముయొక్క లేమినిసైతము పోగొట్టుచున్నారు. రాజకీయ నైతికసభామంటవములలో స్త్రీలు తేజసమైనవాక్యములతో జాతీయసంగీతములలో శ్రోతృచర్లమును బులికితముగను ముగ్ధముగను జేయుచున్నారు.

—'పంగలక్ష్మిలోని' శ్రీమతి స్వస్థకుమారిదేవిగారి వ్యాసమున కనువాదము.

తన్వయ త్వము

శ్రీమతి తల్లా ప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు

నీవినిలకుంతలముల సారూ జూచి
నీ వినూత్నంపు శ్యామల తనువు జూచి
నీదు స్నిగ్ధకపోలంపు నీలు జూచి
నాదు నెమ్మీను తన్వయత్వంబుజెందు.
నీదు కోమలమందహాసంబు జూచి
ప్రేమసంసీక్తనాలాపప్రియము నెంచి
నీమనోమోహనంబగు రూపు జూచి
నాదు నెమ్మీను తన్వయత్వంబు జెందు.
మృదుమృణాలములను గేరు హస్త
ములను చిత్రింపు వేణువు నలరదాల్చి
నీప్రవాళాధరమున చుంబింప జేసి

లోకములు లోలతను బొందుగీతకలను
బాడుచుండంగ పరవశత్వంబుగాంతు.
లోకమోహన మురళీనినాద గీతి
భూతసమ్మోహనంబుగా బాడుచుండ
భూగగన వ్యాప్తమై వీనునించుజేయ
నాదు నెమ్మీను తన్వయత్వంబుజెందు.
చారుమురళీరవంబు నాచెవుల సోక
నాక్షణంబున సకలంబు మరతునేను
నీ కిశోరంపు ముగ్ధరూపంబు జూచి
భావసామాజ్యమున గాంతు స్వర్ణపదవి.

న వ్య తా లు

తా త కృష్ణ మూ ర్తి గా రు ది. యె; యల్. టి.

పాదధూరి

ఊల్లోకి స్వాములవారు వేంచేసి వున్నారని తెలిసి, ఒక గృహస్థు వారి దర్శనానికి వెళ్లి, కాత్రు రీత్యా వారిని స్తుతించి, భిక్షకు రావలసిందని ప్రార్థిస్తూ, “మీ రాకవలన నా జన్మ తరించినట్లు భావిస్తాను. నా యిల్లు పావనం అవుతుంది. మీ పాదధూరి నా కిరాన్ని దాటుస్తాను.” అని విషయంగా అన్నాడు.

స్వాములవారికి పట్టరాని కోపం వచ్చింది.

“ఏమయ్యా! యతిశ్వరులను యెగతాళి చేస్తే, వారికి ఆగ్రహం కలిగి శపిస్తారని యెరగవా? మా పాదాలకు ధూరి వున్నదని అక్షేపిస్తావా? నీ పాదాలు కుద్రింగా వున్నాయా? పాంకోళ్లుతప్ప, యింకో పాదరక్షలు మేము ధరించకూడదని కాని, లేకుంటే, ‘పేసెంట్ లెడర్ బూట్సు వేసుకోలేక పోయినామా?’”

* * * * *

విధేయత

మాజిస్ట్రేటు—వాదిని నీవు కోర్టుమీద అడ్డగించి, తన్నినట్లు పాత్రము వచ్చుచున్నది. ఏమందువు? లేదన గలవా?

మద్రాసు—చిత్తం! తమకెట్లా చెప్పమని పెలవిస్తే, ఆ మోస్తరుగానే చెప్పగలను. లేదని చెప్పవలెనా, అంది?

* * * * *

ప్రతివాది

బరంపురంలో, నీధులవెంబడి, గాడిదలు తిరుగుతూ వుండడం తరుచు. ఒకనాడు మాజిస్ట్రేటుకు చే రీలో ఒకానొక స్త్రీదరు గంభీరంగా వాదిస్తున్నాడు. చాదస్తంగా చెప్పిన సంగతే నొక్కినొక్కి చెబుతూ వున్నాడు, పెద్దగొంతుకతో! కచేరికి వెలుపల, సమీపంలో ఒక గాడిద నిల్చుని శీఘ్రంగా ఓంద్ర పెడుతూ వుంది. దాని ఆరుపుకు, కచేరీ అంతా ప్రతిధ్వనులతో మ్రోగుతూ వుంది. కాని, స్త్రీదరుగారి వాగ్ధోరణి ఆగ లేదు. ఇంకా గొంతుక పెద్దచేసి, ఆయన యేదో చెబుమనే వున్నాడు.

అప్పుడు మాజిస్ట్రేటు, “అయ్యా, స్త్రీదరుగారూ, కొంచెంసేపు ఆగండి.” అని వత్సరూ గాడిదవేపు చెయ్యుచూసి, “వారు పెలవిచ్చేద యేదో పాఠం అయిననీమ్మట, మీవాదన మళ్లీ ప్రారంభించవచ్చును.” అన్నాడు.

* * * * *

చమత్కారము

వ్యాకరణమాత్రము—“తాదర్శ్యమున చపరియగు. ఉదా: చావునకై సీతం గోరను.”

విమర్శకుడు—రాముడు సీతం గోరలేదా? ఆకోరుట చావునకా? కోరినందున రావణుడు చచ్చెను గాన నట్లు చెప్పటం అందురు. ఋజుమార్గమున బాలబోధము చేయవలసియుండగా, ఈ చమత్కార మేలగి పెద్దలు ‘ముక్తికై హరిని నేవించుచున్నాడు.’ అని యుదాహరించిరి.

* * * * *

యూ చ న

ఈమధ్య ఒక బ్రాహ్మణుడు నావద్దకు యాచకు వచ్చివుండెను. వృద్ధుడు, చదువుకున్న పండితుడి వలెనే కనిపించినాడు. నాపేరూ, గోత్రం అడిగి, ఆశీర్వదిస్తూ, ఆకువుగా ఒకపద్యం చదివినాడు.

“తమరు ప్రభువులు, యువకులు, ధర్మధారలు. నేను పరదేశీయుణ్ణి, బీదవాడిని, విద్వాంసులను సత్కరిస్తారని తెలిసి, తమ దర్శనానికి వచ్చినాను. ఈ మాఘమాసంలో వివాహముచూర్తము బున్నవి గనుక, యేదో తమవంటివారి అనుగ్రహంవలన, తిరిగి ఒక యింటివాడను కావడమునకు సుకల్పింఁగి, దేకాటనం చేస్తావున్నాను. అటుపైని తమ అనుగ్రహం—నా అదృష్టం!”

“అయ్యో, మీవంటి వయసుమీరినవారు పెల్లి తలపెట్టడం ఆశ్చర్యంగా వున్నది. చదువుకున్నవారు కదా, పోనీ మీరు తెలియియ్యండి? ఈ పెల్లివలన మీకేమిలాభం? మరోవిధంగా యాచిస్తే సంతోషించి వుండును. మీరు పండితులుగనుక, యధారీతిని చక్కరించి, నా శక్తికొద్ది యేదో మట్టతెలుదా మనుకున్నాను. కాని, పెల్లిమాట చెప్పినారుగనక—క్షమించండి—నేను యేమీ యివ్వను. ఇస్తే ఆమూలంగా నిష్కరణం ఒక పవిత్రస్థి గొంతుకొనినవాడిని అవుతాను.” అని నిర్మోహమాటంగా చెప్పినాను.

“చిత్తం. చిత్తం.....తమ చిత్తవృత్తి తెలుసుకోలేకపోయి, అవిధంగా మనవిచేసుకున్నాను. పెద్దవాడిని గనక, పెల్లి పేరుచెలితే, రూపాయి దొరికేచోట. రెండురూపాయలు దొరుకుతమికదా అని ఆశపడి నాను. అంతేకాని, మళ్ళీ పెల్లిచేసుకునేందుకు నేనుక గడ్డితినేయూర్చడనా అండి? ఇప్పుడున్న భార్యాపిల్లలను పోషించడానికే కదా అండి, యీ అవస్థంతాను? ‘భార్యనిమిత్తం బహుకృతవేషం!’ అన్నారు మనవాళ్ళు.

* * * * *

లా భ న స్త్వ ము లు

“అయ్యో, బంగారంలాంటి గొడుగు! ఎక్కడ మరచిపోయినానోకదా?... మొదట పెల్లివారింటికి పెల్లి, అక్కడినుంచి ప్రిథరుగారింటికి వెళ్లినాను. అటునుంచి తిన్నగా యిక్కడికే వచ్చినాను. కాబట్టి గొడుగు ప్రిథరుగారింటనే మరచిపోయివుంటాను.”

“ఏమి? పెల్లివారింటనే మరచిపోయి వుండకూడదు?”

(చిరువత్సవో) అందుకు నీలులేను. అసలాగొడుగు వారిగాను. పెల్లివారింటికి వెళ్లిపప్పుడు అక్కడది నాకు కొరికింది!”

* * * * *

క ర్మ

గురువు—‘రాముడు రావణుని వధించెను.’ ఈ వాక్యమున వధించుటనునది క్రియ. క్రియయొక్కఫలము ననుభవించిన వాడు రావణుడు. కావున రావణుడు, ‘కర్మ.’ అట్లే, ‘అక్యముం గొట్టెను’ అను వానిలో కర్మయేది?

శిష్యుడు—ఈవాక్యమున కొట్టుటను నది క్రియ కావున, క్రియయొక్క ఫలము, సరిగా పరుగెత్తుట! అఫలమును రాకు అనుభవించును. కాబట్టి కన్య యెవరు? రాకు!

* * * * *

స్వార్థత్యాగము

చిరుమానిశ్ల శివరామకృష్ణప్రసాదుగారు

భరతఖండము పతివ్రతామతల్లులకు నిలయము. పగతుర బారినుండి పతిని రక్షించిన పద్మినివంటి వీరవనితలవలనను, సంగరమున నోడి గృహముజేరవచ్చిన పతిని యుద్ధోధించి మరల రణమొనర్చ బంపిన ఖడ్గతిక్కనసతివంటి పనితామణులవలనను మిగుల యశముగాంచి 'మోదభాష్పముల్ విడచిన ముద్దరాలు' మన భరతమాత. కొలదికులమున నుద్భవించినను తన యనమాన స్వార్థత్యాగమువలన నొక రాచకుటుంబమును నిలువజెట్టి నీరుబోసినది పన్నాయరు నొక మహాసాధ్వి. ఈమె దాసియైనను భారతరమణీమణులలో సగ్రస్థానము నాక్రమించుచున్నది. ఈమె యొనరించిన సత్కృత్యమే ఇచట విఫలముగ వివరింపబడినది.

○

ఆదినము చిత్తూరుపట్టణమునం దెటగాంచినను శోక దేవత తాండవమాడుచుండెను. అరిజనభయంకరుడై తన బాహుబలమున పెక్కు యుద్ధములందు జయము గాంచిన మహావీరుడును చిత్తూరు పురాధినాథుడును అగు సంగ్రామసింహుడు ఆదినమున నేమరణించెను. ఆమహావీరుని ధర్మపత్నియగు కరుణావతి సహగమన మొనరింప జలకమాడి నూతనవస్త్రముల ధరించి, కన్నులువిప్పని తన చిన్నికుమారుని కరములనిడికొని, ప్రేమాతిరేకసంజనితభాష్పనలిలించుసందోహంబుల నలని వదనారవిందంబు దడపుచు, ఆతని రక్షింప తెన్నుగానక తనకడనున్న దాసియగు పన్నానుగాంచి వినయమువెల్లివిరయ నిట్లనెను. "నేను సహగమన మొనరింప నేగుచున్నాను. నాకుమారునకు ఇక నీవేదిక్కు. నీగుతుని తోబాటు నా బిడ్డనికూడ జూచుకొనుము. అన్నిటికన్న ప్రపంచములోచుల్కున తల్లిలేనితనయుని బ్రతుకేకదా! ఆపదలయందు నాగుతుని రక్షింపుము." అని యాయవ్వు తనకుమారుని పన్నాకరములయందిడెను. కనులనుండి యశ్రుకణములురాల కరుణావతి వెనుదిరిగిచూచుచు వెడలలేక వెడలిపోయెను. ఆహా! కన్నకడుపుకదా!

పడుకటింట నలరుచున్నపై బవ్వళించియున్న పతినిడాయబోవు సతివలె, మోమున పతివ్రతాత్వంబు మొలకలెత్త, 'చిన్నిలేనవ్వ పెనవుపై చిండులాడ' కరుణావతి తనభర్త చితికడకేగి ముమ్మారు ప్రదక్షిణమొనర్చి, గంధాక్షతలతోడ నాశ్మేశ్వరుని చితిని పూజించి, వెఱపువిడచి, అగ్నిలో బ్రవేశించి భర్తతో ప్రకృతిగర్భమున లీనమైపోయెను.

2

సంగ్రామసింహుడు మరణించునప్పటికి యువరాజు కడు పిన్నవాడగుటచే, వన వీరుడను నాయకుడు రాజ్యభారమును వహించి యువరాజుపేరున పరిపాలించుచుండెను. భనమన్న ఎంతవానికైనను ఆత జనియించుచుగదా! కొన్నిమాసములు గడచునప్పటికి, యువరాజును సంహరించి తాను మహారాజు కావలెననెడిదుర్బుద్ధి వనవీరునకుద్భవించెను. అతడు తగుసమయమునకై వేచియుండెను.

ఈవార్త పన్నా వినిసంతనే మిగుల భయపడెను. కరుణావతివలికిన పలుకులన్నియు అనుకు జ్ఞప్తికివచ్చెను. తనపైబడియున్న భారము నవుదామె గుర్తించెను. ఆవార్త వినిన నాటనుండి పరాత్పరునిపై భారమువైచి సర్వవేళల యువరాజును కడజాగ్రత్తతో కాపాడుచుండెను.

3

ఒకదినమున యువరాజు పరుండియున్న పాన్నప్రక్కన పన్నా కూర్చుండి జోలపాల బాడుచుండెను. ఇంతలో నేవకుడొకడు పరుగుపరుగున నరుదెంచి, నాల్గువైపుల కలయ జూచి పరులెవరులేరని కనుకొని, వెలవెలబోవుముఖముతో పన్నానుగాంచి "కూరదిత్తు డగు వనవీరు డీరాత్రి మనయువరాజును సంహరింపనున్నాడు. ఆతడివిషయమును తన ప్రాణమిత్రులతో ననుచుండగా తెరచాటుననుండి వినగలిగితిని-కర్తవ్య మాలోచింపుము. ఈ విషయములో నేను కావలసిన సహాయమును నీకు కేయగలను. సంగ్రామసింహమహారాజునిన నాకును అభిమానముకలదు." అని పలికెను.

నేవకుని పలుకులు వినిసంత నె పన్నా శిర మొకింతవంచి యోచింపగడగెను.

నేవకుడు:—ఇంక యోచించిన లాభములేదు. కాలము సమీపించుచున్నది.

పన్నా:—త్వరపడవలదు. నేను నీకొకయుచాయము చెల్పెదను: ఈదినము ప్రౌద్ధ గుంకువేళ నేను మన యువరాజు నొకగంపయండిడి నీకొసంగెదను. నీవాగంపతో పొలి మేరకడ వేచియుండుము.



శ్రీమతి బత్తుల కామాయమ్మగారు
ఉభయభాషా ప్రవీణురాలు



1 పయ్యకొర్రావడి

5 కుక్కలు

3 శ్రీకృష్ణుడు

4 పయ్యకొర్రావడిపాటు

2 బొంబాయిలోని గౌరీ

6 వారణాసి

సేవ:—యువరాజులేనిచో వనవీరు డూరకుండునా? నీవేరీతి కోటవెడలి వత్తువు?

పన్నా:—తక్కిన కార్యమంతయు నేను సాధించెదను; నీవు యువరాజును గొనిపోము.

సేవ:—అట్లే.

కొంతతడవు యోచించి పిదప సేవకుడు వెడలిపోయెను.

౪

సూర్యుడు పశ్చిమాంబుధిలో మునిగిపోయెను. కొంత తడవునకు కటికిచీకటి జగ మెల్ల గ్రమ్ముకొనెను. నిర్ణయించినవిధమున సేవకుడు పన్నాకడ కరుదెంచి ఆమెయొసగిన బుట్టను శిరముననిడుకొని మెల్లగా కోటద్వారముదాటి వెడలిపోయెను.

యువరాజు రక్షింపబడెనని వనవీరుడు విన్నచో పన్నాను ప్రాణములతో విడువడు. యువరాజును పట్టితెప్పింప భటులను నాల్గువైపులకు బంపును. కానరానన్న ఆపాయమును తప్పించుటకై పన్నా పరిపరివిధముల యోచింపగడగెను.

తుదకు తనకుమారుని బిలిచి “నాయనా! నీవీ యంగీని ధరింపు” మని పలుకుచు వానికొక విలువగలయంగీ నొసంగెను. బాలుకు వెలవెలబోవుముఖముతో తల్లినిజూచుచు “అమ్మా! దొరగారుధరించు అంగీ నాకెందుకు, దొరగారుచూచిన యూరకుండురా” యని పలికెను. అంత నాయమ్మ దుఃఖమును దిగ్భ్రుంగుచు, కుమారుని దగ్గరకు తీసుకొని శిరముమూర్కొని చురుకంబునువ్వి, మందమధురాలాపంబుల “నాయనా! మన యువరాజు ధరించు దుస్తులన్నియు నేకు నీకుతోడిగెదను. నీవాదుస్తులతో నెరిపొగనుగా నుండువో నన్న చూడనిమ్మ” ని పలుకుచు యువరాజుధరించు దుస్తులను తనకుమారునకు దొడగి యువరాజుపరుండు పాన్పుపై పరుండబెట్టి తాను ప్రక్కనగూర్చుండెను. యువరాజుదుస్తులను తాను ధరించినందులకు మిగుల సంతసించుచు అమాయకుడగు నాబాలుడట్లే నిదురించెను.

ఇంతలో కాలయమునిరీతి వనవీరుడు ఖడ్గమును చేతబట్టుకొని పన్నాకడ కరుదెంచి భీకరముగ ‘యువరా జెచ్చటనున్నా’ డని ప్రశ్నించెను. ఆపాదమస్తకము భయముచే ముచ్చెరులుల్లగవ్వు, పలుక నోరురాక, యువరాజునేషమున పాన్పుపైనున్న తన కన్న కుమారుని పన్నా చూపించెను. సత్వరము క్రూరుడగు వనవీరు డాబాలునిపైబడి వాని శిరమునుఖండించి వెడలిపోయెను. ఆ ఘోరకృత్యమును జూడనేరక నేలగూలియున్న పన్నా

కొంతరిడవునకు తెప్పరిల్లి కడుపుమంటకు లోలోన కుమిలి కుమిలి చేయునది లేక విగత జీవుడై పడియున్న తనయునితోయగ మొకసారి కన్నులారజూచి, యువరాజును గొనిపోయిన నేవకుని గలుసుకొనుటకై వేగమె వెడలిపోయెను.

యువరాజు రోగపీడితుడై మరణించెనని ప్రజలకుదెల్పి, వనవీరు డాబాలుని దేహమును శ్మశానమునకంపెను. యువరాజునే తాను సంహరించినటుల నమ్మి మఱునాడు సింహాసనము నధిష్టించి రాజ్యము నుద్యల్లీల బాలింపగడగెను.

గీ

నగరము వెలుపలనున్న నేవకుని కలసికొని పన్నా అచ్చటకు సమీపముననున్న కోయపల్లె కేగెను. అచ్చట కోయవారితో స్నేహమొనర్చి యచటనే తన నివాసము నేర్పరచుకొనెను.

ఇట్లు కొన్నివత్సరములుగడచిన పిదప యువరాజు పెరిగి పెద్దయయ్యెను. సామంతస్వపతులకెల్లరకు వనవీరు డొనరించిన ఘోరకృత్యమును దెల్పుచు, యువరాజు నకు సహాయము జేయరమ్మని పన్నావార్తల నంపెను. క్రూరుడగు వనవీరుని పరిపాలన తొలగింప నుత్సాహముతోనున్న స్వపతులెల్లరు యువరాజునకు సహాయమొనరింప నేతెంచిరి. స్వపతులతోగూడి యువరాజు చిత్తూరుగడిని ముట్టడించి వనవీరుని రణరంగమున సంహరించి సింహాసనమునధిష్టించెను.

తన్ను రక్షించి తనవంశమును నిలువజెట్టిన పన్నామహాసాధ్యుని యువరాజు మిగులకొనియాడి కన్నతల్లివలె కడుగౌరవము జూపుచు ఆమె జీవితాంతమువరకు పూజించెను.

ఇట్టి సాధ్యమగులుండుట వలననే నేటికిని కొన్ని రాజకుటుంబములు నిలచి యున్నవి.

గీ. కొలది కులమున మిట్టిన వెలదియైన,
కన్నకొమరుని నీచుని కత్తికొనగ
రాచబిడ్డని రక్షించి, రాజ్యమొనగ,
ఇంతకన్నను సత్కృత్యమేమి కలదు?

విద్వాంసుడెవడు?

శ్రీమతి కల్పల సార్వతకుమారిగారు

అదియండియు సనాతనులచేతను అధునాతనులచేతను విద్వాంసుడని చెప్పబడుమానవుడు సామాన్యముగా కొంత లోకజ్ఞానము తెలిసి కాస్త్రానులయందు పరిచయము కలిగినవాడై కర్తవ్యాకర్తవ్యములను తెలిసికొనకయో తెలిసికొనియో యుండుట పరిపాటియైనది. కాస్త్రములను పాంగముగా చదివీయి ధర్మముననుసరింపక మాన్యము నవలంబించువారిని లోకము లక్ష్యమేచేయదు. వానిని విద్యకలవానినిగానే భావించదు. కాస్త్రానుభవము కొంచెముగా కలిగియున్నను బుధవిధేయుడై విషయపవర్తనుడై ధర్మాచరణకలవానినే లోకము ప్రశంసించును. వానినే విద్వాంసునిగా భావించును. విద్వాంసుడను పదము కేవలము మీమాంసాదికాస్త్ర పరిచయముగాని దళువంకాదిపరిచితిగాని కలవాడే విద్వాంసుడని యర్థమును బోధించుటలేదు. ఒకకార్యమును సాధించుటకుగాని భగవత్సార్వధ్యమును పొందుటకుగాని పరోపకారార్థమైచేయు యేకార్యమునందైనను మిక్కిలిబాగ్యుకతతో మెరిసి తన వైఖరిపిల్లసమున వాకార్యము ననాయాసముగా నిర్వహించువాడాయా కార్యములయందు విద్వాంసుడని పిలువబడుచున్నాడు. కాని కాస్త్రానుభవము కలవానికి విద్వాంసుడనునామము రూఢిమైనట్లు తోచుచున్నది. ఇతరుల విషయమున, ధనుర్విద్యయందు నేర్పుగలవాని నావిద్యయందు పండితుడనియు చోరవృత్తియందె మెలగువగలవాని నావృత్తియందు పండితుడందురు. కానిపండితుడనునామము ప్రత్యేకముగా సుచ్చించునపుడు వారికి తెల్లదు.

ధర్మాది సౌఖ్యములు గలవానిని జనులు విద్వాంసునిగా భావించుకొని యాపవమును వేరుగా తెప్పినపుడు ధర్మాత్ముని గ్రహింపకుండదు. లోకము గ్రహింపదు. కాస్త్రములు చదివిన వాడెట్టివాడైనను యంత్రయార్థుడైనను విద్వాంసుడనునామము వానికి తెల్లుచున్నది. కాని “వేరుపెద్ద ఊరు దిబ్బ” యన్న లోకోక్తిలు ఇట్టివాయుండుట నలననే కలుగుచున్నవి. విద్వాంసుడయ్యండియు గుణసంపత్తిలేక పోవుటచే కలుగునవగ్ధములు పెక్కులుండును. ఏతద్విషయమవ్వడవచ్చుడు తాపనులయందుగూడ సంభవించుచుండును. కాని “ప్రమాదో ధీమతామసి” అను నీతివాక్యమసారముగా నేక్షణమునకో కొంచెము దుర్బుద్ధి పుట్టినను మహాత్ములైనవారు వెంటనే తమతప్పును సవరించుకొని భగవానుని సమక్షమున క్షమాపణ కోరుకొనుచుండురు. దుర్బుద్ధికులట్లుచేయక తాముచేయునది తప్పైనను దానిని తమవిద్యబలమునకో దేహబలమునమో ధన బలమునకో సంఘబలమునకో కప్పిపెట్టజూపురు. ఇట్లు కప్పిపెట్టుటకు బలమైన కారణము అజ్ఞానబలమే. నిజముగా కృతవాకము రత్నమును త్విణముకంటే హీనమైనదని తిరస్కరించుటకు కారణములట్టివని చెప్పవచ్చురలేదు. “అభావేవిరక్తి” అన్నట్లు ద్రాక్షపండ్లకొరత ప్రయత్నించిన క్రోధము లభింపకపోగా పులుపని ధూ ఫలములను నిరిసించినది. అట్లే దుర్మార్గుడు తనకుపయోగించని వస్తువును గుణగణసంపత్తి గలదైనను భాగ్యప్రదాతయైనను తిరస్కరించును. తాను చేయుపనియంతయు భగవానునికిప్పమని తలంచుచుండును. పరధనముల నవహరించునపుడు పరదారిల ననుగమించునపుడు పరమసాధువులగు మృగముల జీవముల సంహరించి తినునపుడుగూడ భగవంతుడు తమ్ము వానినిజంపి తినుటకే పుటించె ననియు “అనందోబ్రహ్మ” యన్న శృతి వాక్కుననుసరించి పరదారాగమనమునందు తిప్పేమిలేదనియు అందవలన సుఖముకలుగుననియు సుఖమున్నచోటనే స్వర్గమున్నదనియు స్వర్గము వేరేలేదనియు చెప్పుచుండురు. ఈ దుర్మార్గులలోగూడ విద్యకలవారు విద్యలేనివారు యెందులకెగులుగానున్నారు. వీరిలో దాదాపు విద్యలేనివారే శ్రేష్ఠులని చెప్పవచ్చును. వారిని జీవహింసాదిపాపకార్యముచేయుట పాపహేతువు కాదాయని మనము ప్రక్షింపినప్పుడు వారు తిరువారికి పాపమేమియు లేదు చూచువారికే పాపమని జవాబుచెప్పదురు. అదియునుగాక పాపపుణ్య వివక్షతయే

మాన తెలియదు మా చిత్తమునకు నచ్చినట్లైతే మేము చేయుదుము అని చెప్పుదురు. ఇందువలన నిటువంటివారు కొంచెము పాపభీతికి బంతుచుందురు. ఇక విద్యావంతులైన దుర్మార్గుల విషయమై చెప్పదలచినచో వారికి పాపభీతియే లేదు. నరకములేదు, స్వర్గములేదు. ఇచ్చటనే నరకస్వర్గములు కష్టసుఖములను మిషచే ననుభవించుచుందురు. బ్రతికినంతకాలము హాయిగా బ్రతుకుటయే నుంచిరి. ఇందుకై చేయు యేకాగ్ర్యమైనను పాపకరమైనది కాదు. పరదారాగమనమున దోషము లేదనియు పరధనాపహరణముపాపముగాదనియు దుష్ప్రీతులగు విద్వాంసులు ప్రలపించుచుందురు. ఇందులకై ఉరాహరణములగూడ నిత్తురు. పూర్వము పరాశరుడు సత్యవతిని బొందలేదా? ఇంద్రుడహల్యును గూడలేదా? ఈశ్వరుడు మునీశ్వరుల భాగ్యులతో చేరలేదా? అదిదేవుడగు విష్ణువు కృష్ణుడై గొల్లచేడియల పొందలేదా? అంతటివారే యట్లానర్పిన మేము జేసినంతప్రేమున్నదని నీతిగరపబోవువారి నోరులమాయింతురు. ఎంతనుంది కొంపలనో తీయుదురు.

దావా గట్టుంచెదమని కొందరు, భరణమిప్పించెదమని కొందరు, ప్రైవేటుదారులు బయలుదేరి, మోటార్లకు, తిండికి, చుట్టలకు, వీడియో, రీడవాల్డను మోసపుచ్చి ధనము సంపాదించి ఆయమాయకులను ధ్వంసము జేతురు. కొంచెముగా వాంగ్మభాష నధ్యసించి అధికారుల మన్ననలకొరకు వారికి కొంత ముగిమిచ్చి స్నేహము నలిపి లోకమును మోసగించుచు దాంబితులై తిరుగుచుందురు. ఎన్నటైన పారలొకులో రీడవాడు గృహము గట్టుకొన బోవునపుడుగాని దారసుతాగుల పోషించుకొనుటకై పొలముజేసికొన బ్రయత్నించి నపుడుగాని కండ్లుగుట్టి తనతో చనవుగానున్న అధికారితో లేనిపోని గొండెములు జెప్పటయే రీడవాని జీవనాధారమును దీసివేయుటయు ఇప్పటిదుర్విసిరివిద్వాంసుల యొక్కయు అధికారుల యొక్కయు పనియై యున్నది. దుర్మార్గులపక్షము విద్యవలన కలుగు లాభములివియే. ఇంకేమికావలయును. ఎందరిని మోసపుచ్చిన సుఖజీవనము. కష్టపడనక్కరలేదు. కష్టపడువాడొకడు, అనుభవించువాడొకడని యిందుకే గాబోలు పెద్దలు జెప్పుదురు. “విద్యా విహీనో పశుః” అను శ్లోకకు వీరు విపరీతాధ్యమును చెప్పకొనుచుందురు. ఏమన మనమేదో కొంచెముగా విద్యనధ్యసించబట్టియేకదా మనల నిందరు గౌరవించుట. అధికారులతో మాట్లాడు భాగ్యమున్నట్టు. మోట్లానెక్కుట మొదలగునది. విద్యనధ్యసించని రీడలకేమియు తెలియదు. మోసపుచ్చి మనమెంత జేసినను కనుగొనలేదు. ఏమున్నది? విద్య లేనివాడు వింతపశుడనియూరక జెప్పిరా? ఇటువంటి మూఘులుండుట బట్టియే—నని తమలో తాము చెప్పకొని సంతోషించుచుందురు.

విద్యవలన నుత్తములై విద్వాంసులగు వారు కేకలము లోకోపకారులై యుందురు. “విద్యాదదాతి వినయమ్” అను నీతివాక్యము వీరియందు వర్తించుచుండును. “విద్యావాను నరస్యరూప మధికమ్” అను శ్లోక వీరిచేతలంబట్టియు గౌరవము వలనను వచ్చుచే. నిజముగా విద్వాంసుల కోకమండలాధిపతియైనను సమానుడుకావాలదు. రాజు తనదేశమునందే గౌరవింపబడును. విద్వాంసుడు తనదేశమునందే కాక పరదేశమునందును గౌరవింపబడును. రాజు యెంతధనముకలవాడైనను దానము చేయుచున్నచో నతని ధనము క్షీణించును. విద్వాంసుని విద్యాధనమభివృద్ధి పొందుచుండును. ఒకజనకున కిద్దరు తనయెలుండిరనుకొందము. వారిద్దరు ఒకరు ధనమును సంపాదించుటకు ఒకరు విద్యను సంపాదించుటకు కడంగి కొంతకాలమునకు సంపాదించి గృహమునకు వచ్చి ఒకరినుండి యొకరు మార్చుకొన జూచిరి. ఆపుడు విద్య సంపాదించిన వానికి ధనమును గ్రహించుట సులభముగా మన్నదిగాని ధనము సంపాదించిన వానికి విద్యను గ్రహించుట కష్టమని తోచినది.

విద్యవలన దుర్మార్గుములు కొందరు మేల్కొనినను అందరు విద్యనధ్యసించి నపుడు వారలామోసము జేయుటకు పిలులేదు. విద్యలేనివారందేనపుడు గదా వీరికి మోసగించుటకు పిలుగుట! విద్యనగోర్కొన్నట్లై మైనది. అందరు నధ్యసించవలసినది. విద్యవలన నుత్తములై పరోపకారమునకై దేశసేవకు నెవడు తన జీవితమును వినియోగించునో వాడే విద్వాంసుడు. నానుమాత్రము విద్యలకధ్యసించి లోకమును మోసగించువాడు విద్వాంసుడు కాదు.

గుంటకలగర

వేరు.

గుంటకలగరవేళ్లను నూరి కొద్దిగ ఉప్పుకలిపి తినిన మూత్రపుమంట మానను. మోతాదు 20 చిన్నములయెత్తు.

వేరు విరేచనకారి; వమనకారి; కార్జము; స్త్రీహ వీని రోగములను పోగొట్టును. వేరు రసములేక కషాయము వాడనగును. రసము మోతాదు. 3-4 తులములయెత్తు. కషాయపు మోతాదు 3-6 తులములయెత్తు.

యకృత్స్రీహవృద్ధులయందు, పురాణచర్మవ్యాధులయందు మూలచూర్ణమును లేపనముచేయుచున్నారు.

సమూలము

పచ్చిదినురి నూనెలోగలిపి పూయుచుండిన ఏనుగుకాలిరోగము (Elephantiasis) నెమ్మదించును.

దీని సమూలరసములో కాళ్లుచేతులు గంటకాలముంచిన దేహములోని పాదరసము దిగిపోవును.

యోగములు

1. భ్రంశపైత్యము: భృంగరాజచూర్ణము:—

ఎరుగనటులుండుట, సదాచింతించుట, రెప్పపాటువేయక చూచుట, కడుకోపముగ మాటలాడుట ఈ లక్షణములు కలిగి తబ్బిబ్బలాడుటయే భ్రంశపైత్యమని తెలియవలయును.

అంజలి ప్రమాణముగల మిరియాలను ఒకప్రస్థము గుంటకలగరాకురసముతో భావనచేసి ఎండించి చూర్ణముచేసి కరక్కాయలు, పిప్పళ్లు, గంటుభారంగి, సైంధవలన గము, పుష్కరమూలము అనువానిలో ప్రతిదానిచూర్ణమును అక్షప్రమాణముగలిపి గచ్చకాయంత చూర్ణమును స్రాతకకాలమున తేనెతోసేవించిన భ్రంశపైత్యముహరించును.

2. భృంగరాజతైలం:—

నీలివేళ్లనుదంచి కషాయముకాచి యందు చంద్రనిత్తుల చూర్ణమునునీలివేళ్లు, నల్లతుమికి, యప్తిసుకుకము అనువాని కల్కమును ఒకప్రస్థము గుంటకలగరాకు రసమును

ప్రసము నూనెనుగలిపి తైలవక్తముగ కాచి వెంట్రుకలకు లేపనముచేసిన ఇంద్రలుప్తము పరివలితము, హరించి వెంట్రుకలు తుమ్మెదలవలె నల్లనై మృదువుగనుండునట్లు చేయును.

3. పలితాదులకు భృంగరాజ్యతైలం:—

ఇసుపచిట్టెము, త్రిఫలములు, సుగంధిపాల వీనిని కల్కముజేసి దీనికి నాలుగింతలు నువ్వులనూనె, నూనెకు నాలుగింతలు గుంటకలగరాకురసము బోసి తైలవక్తముగ కాచి వడియగట్టి శిరస్సునందు మద్దనచేసికొనిన శిరస్సునందు జనించెడిబోట్లు అకాలమందు పలితము, దురద, ఇంద్రలుప్తము నశించి వెండ్రుకలు నల్లగనుండును.

శే శ కృష్ణ క రణ చి కి త్న

తైలవెంట్రుకలు నల్లనగుట యందు గుంటకలగరయొక్క ఉపయోగము:—

1. కరక్కాయలు, తానికాయలు, ఉసిరికవరుగు, నీలియాకు, లోహచూర్ణము వీటిని సమభాగములుగ గుంటకలగరాకురసము, గొత్తెమూత్రము వీటిచే చక్కగ మర్చించి వెంట్రుకలకు లేపనముచేసిన అకాలమున నెరసినవెంట్రుకలు నల్లనగును.

2. లోహచూర్ణము, గుంటకలగరాకు, కరక్కాయలు, తానికాయలు, ఉసిరిక వరుగు, రేగటిమన్ను వీటిని సమభాగములుగ చూర్ణముచేసి చెఱుకరసమున 30 దినములు నానబెట్టి అకాలమున నెరసిన వెంట్రుకలకు లేపనము జేసిన నవి నల్లనగును.

—యగిసివడి.

చిత్రప్రశ్న

శ్రీ మ తి స మ య మం త్రి రాజ్య ల క్ష్య మ్మ గా రు

[ఈచిత్రప్రశ్నకు సమాధానము గృహలక్షిప్రచందాదారురాంధ్రు మాత్రము. చందానెంబడు తెలుపవలెను. లేఖాముఖమున కాలై 10-వ తేదీలోపున మాకు తెలుపవలెను. —సంపాదకుడు]

1. ఐదు అక్షరముల పేరుగల ఊరు.
 2. మొదటిఅక్షరము, ఐదవఅక్షరము కలిపిన ఒకానొక తృణధాన్యవిశేష మగును.
 3. రెండవ అక్షరము, నాల్గవఅక్షరము కలిపిన పంచలోహములలో నొకదాని పేరగును.
 4. మూడవఅక్షరము, ఐదవఅక్షరము కలిపిన విష్ణువునకు పర్యాయపదమగును.
 5. నాల్గవఅక్షరము, ఐదవఅక్షరము కలిపిన కొండకు అర్పమగును.
- ఆయూరి పేరేమి?

పరిశుభ్రత

శ్రీమతి మొగసాటి అప్పలనరసమ్మగారు

ఈలోకమునందాలోగ్యము లేకయున్నవారు ధనికులైనను పౌఖ్యమునకు దూరలగుచున్నారు. పరిశుభ్రతవలన నాలోగ్యభాగ్యమును జెందుటకు మిక్కిలి చక్కని మార్గమున్నది. పరిశుభ్రతలేనిచోట ఆలోగ్యముండనేరదు. ఆలోగ్యములేనిచోట పౌఖ్యముండనేరదు. పౌఖ్యములేనిచోట జీవయాత్రను నడుపుట నరకకూపమునందు బడితెన్నుకొనుటయగును. పరిశుభ్రతయనగా ప్రతిదినమును శరీరమును మనములేని దానినిగా చేయుటను స్నానమాచరించుట యొక్కటియేగాదు. ధరించు వస్త్రములను పరిశుభ్రముగా నుంచుట యందు జాగ్రత్తపడుటయు, తినుపదార్థములందు మిక్కిలి జాగరూకతతోనుండుటయు, పీల్చుకాలి పరిశుభ్రమైనదై యుండుటయు ముఖ్యవశ్యకములే. ఎచ్చటయొకిగలదో ఆచ్చట ఈగలు దోమలు చాలుచుండును. దుర్గంధమైనచోటులలో యిట్టి ఈగలు చాలుచుండుటను చూచుచున్నాము. ఆఈగలే మనము తినుపదార్థములపై వారి ఆపరిశుద్ధమును, ఆనాలోగ్యమును గావించుచున్నవి. ఎచ్చట పరిశుభ్రముగా నుండునో ఆచ్చట ఈగలు, దోమలు మొదలైనవి గమనింపవు. కావునముతేయు ఇండ్లకు సమీపమున పెంటకుప్పల నుంచరాదు. అందువలన దుర్గంధము బయలు వెదలి గాలిని చెడగొట్టును. అట్టిగాలిని పీల్చుట రోగములను కొనితెచ్చు కొనుటయగును. మనము త్రాగుజలమును కాచి చల్లార్చి వడపోసి యుంచుకొనుటవల్ల జలము నందు గల దోమలు హరించిపోవును. ఇండ్లయందు లేచులేకుండ జేయుట ప్రతి గృహిణికిని ముఖ్య కర్తవ్యమై యున్నది. శ్రీలెంత పరిశుభ్రతగా నుండునో వారు, వారి పురుషులను అంతగా పరిశుభ్రతను గలవారినిగా జేయగల్గుదురు. పరిశుభ్రతను గమనించకయుండుట దరిద్రచేవలెను ప్రవేశపెట్టుటయగును. శ్రీలు చేయదగిన కార్యములు లోకమునందెన్నియో గలవు. ఓ నా సోదరీమణులారా! మనగృహములయందు ప్రతివస్తువును పరిశుభ్రముగానుంచుట ముఖ్యవిధియని యెఱుఁగు గుర్తించి యట్లు సర్వదాయాచరింతుమో యానాడే మన మెల్లరిమును లక్ష్మీకటాక్షమునకు పాత్రులమగుదుము. రాత్రులయందు నిద్రించు గదిలను విశాలమైన గవాక్షము బండు పెంతోవశ్యకమో దీపముల స్నాన పండుకొనుటయు నంతయావశ్యకమేయని గుర్తింపవలెను. పెద్దకొడి గానున్న దీపములు విస్తారముగా ప్రాణనాయువును ధ్వంసముచేయుచున్నవి. అంతేగాక వెలుగురుగా నుండు దీపములున్నచోట నిద్రించుటకూడదని ఆలోగ్యజాత్రువేత్తలు చెప్పుచున్నారు. గుమికూడి పరుండుటయు నట్టి ప్రమాదకరము. సాలెపురుగు లల్లుగూడులను యెప్పటికప్పుడే తీసివేయుచుండు వలెను. స్నానముచేయునపుడు ప్రతిభాగమును పరిశుభ్రముగా తోముకొనవలెను. గోళ్లసంకులయందు మట్టి లేకుండ శుభ్రపరునవలెను. పరిశుభ్రతలేనిచో మేడలైనను నరకకూపములేనని తెలియవలెను. గృహమునందన్నితావులకును ధారాళముగా వెలుచురును గాలియును వచ్చుటకు వీలుండవలయును. మనపూర్వులు పరిశుభ్రతను, ఆలోగ్యమును బాగుగాగుర్తించిగొల్పియే సర్వసూత్రములును మరేభర్తా చరణముగ విధించియున్నారు. కాటుకను పెట్టుకొనుట, పగుపురానుకొనుట, కుంకుమ పెట్టుకొనుట, కులసమృద్ధి జెంచుట మొదలగు నిత్యా చరణముల యభిప్రాయము లేమైయున్నవో యింనుక విచారించుడు. లోకమునకు కార్యణకారకులైన ఓ నా సోదరీరత్నములారా! పరిశుభ్రతను గమనింపుడు. ప్రతిదినమును ప్రతివిషయమునందును పరిశుభ్రతను పెంపొందింపజేయుడు. బాహ్యపరిశుభ్రతను గమనించు తెంతయవసరమో అట్లే ఆత్మపరిశుభ్రతవర్తనము, వాచాపరిశుభ్రత, శ్రవణనాపరిశుభ్రతయు నంతకన్న ముఖ్యములే అయియున్నవి. మురికివస్తువుల వెన్నడు నింటియందుంచరాదు. వికారస్వరూపములను దృష్టిపథమునందుంచరాదు. ఎచ్చటపరిశుభ్రతగలదో యచ్చటనే శోభాయమానముగ నన్నివిధముల లక్ష్మీ విరాజిల్లుచుండును. ఇహలోకమునందే స్వర్గకుల్యమగు మహాదానందమును బొందగోరుచో పరిశుభ్రతను గమనింపుడు. పరిశుభ్రతను లక్ష్యముంచుచుండు. పరిశుభ్రతను ఆలవాటుచేసికొనుడు.

స్త్రీ విద్య—దాని యావశ్యకత

శ్రీమతి ముప్పల నేని పుష్కరాంబికా రు

సంసారశకటమునకు స్త్రీపురుషులు యెందు వాహనములు. అందు స్త్రీపురుషులు విద్యావంతులై తేని వృషభద్యయమునుగూర్చిన శకటమువలె నా సంసారశకటము వడినుడునులు లేక సహజగమనమున పేగురు.



కాని పురుషుడు విద్యావంతుడై స్త్రీ విద్యావిహీన యయ్యెనేని యొకవైపున వృషభమున నుటియొక వైపున మహిషమునుబూన్చిన శకటమువలె సంసార శకటమునకు గమనావరోధము తప్పక గలుగును. వృషభముముందునులొగ మహిషము వెనుకనులొగును గదా! అట్టి శకటగమనం దెట్లు నుఖప్రదముకాదో యట్లే విద్యావంతుడైన పురుషుడును విద్యావిహీన యగు స్త్రీయునుగల సంసారము నుఖప్రదము కాజాలదు.

గృహకార్యనిర్వహణము స్త్రీకిగల ప్రసక్తి పురుషున కంతగ యవసరములేదు. శిశుపోషణాది భార మంతయు వనిత మాత్రగతమైయుండును. కాన స్త్రీ విద్యావతికానిపక్షమున నట్టి కార్యాచరణదక్షత కలుగుటగుదు. శిశువుల యారోగ్యము నారయునపుడు స్త్రీ వైద్యవిద్యఁ దెలిసికొనియుండవలసిన యవసరము గలదు. పిల్లలయందుగలుగు కలహములు నివారణ

శ్రీమతి ముప్పల నేని పుష్కరాంబికా రు మొనర్చు నపుడు న్యాయాధికారిణియైయుండి న్యాయ కాన్త్రమెఱిగి యుండవలయును. వారికి విద్యగఱవలసినపు డుపాధ్యాయునియై బోధనాభ్యసనకర్త కలిగియుండ వలయును. మాత విద్యావతియయ్యెనేని తత్సంతానమును విద్యావంతమైయుండును. మాత విద్యావిహీనయై మూర్ఖురాలయ్యెనేని తత్సంతానమును నట్టివయగును. వేయేల! స్త్రీ సంసారరాజ్యమునకు రాణియై యారాజ్య చక్రము సరిగ నిరుగునట్లు చూచుచుండవలెను. విద్యలేనిపక్షం తి యట్టి మహత్తరమైనకార్య మొనర్చుటకు శక్తురాలు కాకుండును. రాజ్యతంత్రిజ్ఞుడుకాని రాజు తన రాచకార్యముల నెట్లు చక్కఁదెట్టుకొనలేడో యట్లే విద్యా గంధములేని నారి తన గృహకార్యములఁ జక్కఁదెట్టుకొనలేడు.

ఇతరదేశములలోకన్న మనదేశములో శ్రీలలో విద్యాప్రచారము చాల తక్కువ. మూఢులగు తల్లిదండ్రులు తమ కుమార్తెలకు విద్య నేర్పకుండుటయే యిందులకు కారణము. తల్లి విద్యావతియైన విద్వలకుఁ చక్కగా విద్యవచ్చును. తల్లియ విద్వగుణములకు ముఖ్యకారణము. గర్భములోనున్నపుడే తల్లిగుణములు విద్వలకుఁ బట్టువడును. విద్యావతియైనతల్లి విద్వలకు క్రద్ధతో విద్యనేర్చును, నేయకొనునట్లు చేయును. విద్యాధికులగు శ్రీపురుషుల చుత్రలను బోధించును. విద్యకలవారికిని లేనివారికిని గలభేదమును తెలుపును. వారి యొక్కయు వీరియొక్కయు మంచిచెడుగుల జూపుచుఁ చదువుకొనునటుల వారలఁ బురికొల్పును. శివాదియంతటి వీరుగానొనర్చినది తల్లిబోధలేకదా! కొంద రవివేకులు శ్రీలయొక్క శక్తిసామర్థ్యములను వివేచింపకుండ నలంచి శ్రీలకు విద్య యవసరమనియు విద్యకలశ్రీలు పురుషునియొక్కలో మొలగక యకార్యములానంతిరునియు నూహించి మహిళాజనవికసముదఁ గలుగు పరిమళమునుఁ గప్పివెట్టుదురు. ఇది కేవలము భ్రమప్రమాదజనితమైన యూహ. పూర్వము బ్రౌపది, సావిత్రి, సత్య, నీతి మొదలగు పరివ్రతాశిరోమణులు విద్యావతులై యెట్టిమహత్కార్యము లొనర్చి. యెట్టి జగద్విఖ్యాతి గడించి. నువముందజ మెఱింగిన విషయమే. వారు కించిన్మాత్రమైన తమ భర్తలయొక్క కడుగువాటినట్లు చనిరియుంటిమా! ప్రస్తుతకాలమున గూడ సోజుదేదీప్రభృత పరితాపిలకంబులు తమ విజ్ఞానసుపత్తిచే ఖుదాంతరింబులందుగూడ ననన్యసామాన్యమందు ప్రఖ్యాతినిగడించి భరితఖండమునకు వాయకమణులై భాషిల్లుచు భారతరమణీమణుల యపూర్వ శక్తిని వెల్లడించుచున్నారు. మీదుమిక్కిలి విద్యావ్యాసంగముగల వారీలకములు పూర్వోదాహృత పరితామణుల చరిత్రలు పఠించి వారిని మార్గదర్శకులుగా పెంచుకొని యట్టిమార్గమున జరిపి యత్నింతురు. విద్య నెరుగని మూఢురాండ్రు కూపస్థమండుకములై యేతద్విషయముల నించుకేనియు నెరుంగకుండుదురా! ప్రతి యొగమునను బ్రతిదేశమునను విద్యావతులైన శ్రీలే ఖ్యాతిగడించి స్వదేశోద్ధరణము జేసిరిగాని విద్యా విహీనలైనవారిమాట యొకింతయు మనము కనివినియేఱుగను. ప్రస్తుతము మనదేశస్థితి యెట్టి క్లిష్టప్రదేశమున దుండినదో విద్యావతులైన శ్రీలు దేశీయుల వెట్లువ్యక్తిపంబుచున్నారో పరికాపాతకు లందఱును విచిత్రమే.

పాశ్చాత్యులు తమ శ్రీల కున్నతవిద్యల నేర్చి వారిని తమకంటె ఎక్కువమర్యాదతో చూచెదరు. పురుషులు కూర్చొనియుండగా శ్రీలువచ్చిన వారులేచి తమకుర్చీని వాకిచ్చి తాము నిలచుండియైన మాట్లాడుదురు. శ్రీలను తమతో సమానముగాచూచి యెక్కువ అభివృద్ధికవచ్చునట్లనే ప్రయత్నములు చేసెదరు. మనవారిన్ననో పురుషులుచూడగా శ్రీలు కడపకగూడదని, శ్రీలు విద్యనేర్చిన పురుషులకు గౌరవవహింపకలుగునని యనేకమర్యాదలుచే శ్రీలకు విద్య నేర్పకుండును. బాల్యమున తండ్రి, యావదమందు భర్త, వార్ధక్యమున గుమారు చామెన సంరక్షకుడు. స్వాతంత్ర్యమున్న చామె కేశోకమునను లేదు. అందుచేతనే శ్రీలు ధైర్యముగను, స్వతంత్రముగను మాట్లాడరు. చిడియము, మూఠీభావము, నిస్సహాయత శ్రీల కలవాడనది. స్వేచ్ఛతోబుట్టి పెరిగి పురుషులతో చిన్నపెద్దలతో సరిసమానముగను, తెలివిలేటలుగను, వ్యవహారదక్షత గలిగి పురుషులము నవేక్షింపకయే కార్యములుచేయగల్గు స్వాతంత్ర్యలక్ష్మిని మన హిందూమతలు నోచుకొనలేరది. మనదేశ దాస్యవిముక్తికి మహిళామణులుగూడ ముందంజవేసినగాని ఫలముండదు. వారికి మొదటి నుండియు విద్యాబుద్ధులు బురుషులతోబాటు గఱివి స్వతంత్రకాంతలుగను, వీరమతలగను చేసినపుడే భారతభాగ్యదేవత భారతీయులృద్ధయమందు తాండవమాడగలదు. ప్రాచీనభారతవీర కాంతల మఱొక్కమారు మనము బాడగలిగినసేకాని భారతవృద్ధయము సంపూర్ణత్వమునొందదు.

సీతమ్మ వెండ్రి

శ్రీమతి మదమంచి అనంతమ్మగారు

(మంజుశ్రిపదలో పాటపరుసను వ్రాయబడినది.)

తెల్లని జేరాలు దింపికట్టేరు
పాగాలమొనగాండ్రు బయలుదేరారు
కళ్ళజోళ్ళవాండ్రు కదలివచ్చారు
విచ్చుకత్తులవాండ్రు వెంటవచ్చారు
విల్లునమ్ములవారు వెనుకవచ్చారు
బారుచొక్కాల సిట్టించినచ్చింది
గరిడిలుదేరి బాకాలూదినారు
దిగబడ్డరాణువ మొగసాలవెనుక
సాచాతవారు వాసాలదగ్గరనె
మోమోటపడువారు ముంగిళ్ళ చెంత
పిలిచినకుడుమాకు పిల్లనినడంచు
సామంతరాజులు చక్కబోయారు
మామూలుమర్యాద మరచినారంచు
విల్లుచూచినవారు వెనుక కేగారు
శివధనస్సువీరువ ఛీ పావమంచు
శివధత్తులొకవంక తేరబడ్డారు
మాకాజ్జవచ్చిన మతిచూడుడంచు
చేతితోమీసాల చెడద్రిప్పినారు
పిలుచునందాక నోపికబట్టలేక
పైబడి విరువగా బర తెంచినారు
నెట్టుకవచ్చి కన్నెట్టి తేముచును
విల్లు చురచుర జూచి వెల్లబోయారు
రిస్సగొయ్యదీని తలబెట్టుకొన్న
అవమానమని రెప్పలప్పళించారు
కొందులుభీష్టించి కుర్చీలపైన

చతికిలబడి నేర్పునంధించినారు
సూరెలనింతలో చూచిరి నృపులు
కలకల సభలోన చలనమొదలించి
నిట్టమెడలవారు నిక్కిచూచారు
సరిగంచుపాగాలు చక్కదిద్దారు



శ్రీమతి మదమంచి అనంతమ్మగారు
చిరుగంట రవళికి చెవుడుపడ్డారు
బొబుకుబొబుకునమ్రోగె పునక పేర్లన్న
నలుగురి పెటుగా నడచివచ్చాడు
వదితలల్లదలించి పారజూచాడు
దొకదొకకదిలించి తోడిమార్పలము

రావణరాజు వరాకందు ముందు
 రాకాసి మూకలు దూకి నడచినవి
 అగ్రాన వచ్చి విల్లందుకొన్నాడు
 గుసగుసలుపోయిరి కుంభిసీపతులు
 మిట్టచొమ్మదాక మీఁతనోలేదో
 చిటపట సరములు చిందువందయ్యె
 భువి దడరిల్లగా బోళ్లబడ్డాడు
 పకపకలాడింది పరిషదాలయము
 మన్నుమేసిన తలల్మరియెత్తకుండ
 చురచురనిప్పులు చురియగాఱాచి
 పాశుపతంబు మాపరమదైవతము
 విరువగా పాపమో వెంగిళులార
 చిన్న యీవిల్లన్న చెప్పేటిదేమి
 ఏమోయి జనకుడా! నామందిదెలిసి
 సీతనులంకకు తేర్తువా లేద?
 మారివాణబట్టి మన్నింపగలము
 సీతకు నామీంద చెప్పనివలపు
 నాకొరకె లంకలో నాడు జన్మించె
 సీతమిట్టుట లంకచేటని వదించ
 నీయింట బెంప వార్నిధిదోచినాడ
 మామగాయ సెలవు మన్నింపవలయు
 నోరారనడిగితి కారాకుమేసి
 ఇందుకుభిష్మమా ఇప్పుడేచూడు
 సీతాపహరణమ్ము తేసిపీరుదును
 బంధుపుత్రమిత్ర భగ్నమాగాక
 ఈరెంటిలోతప్ప కేదేనిజరుగు
 కనిపించమని సభ కలయంగజూచి
 కటకట్కాలదాక కదలే రావణుడు

తంద్రాగువైపోయె తత్సభాస్థలము
 చరిచిరి చప్పట్లు పరిహాసమెసగ
 వ్రేటువడ్డభుజగ వీరమ్మరీతి
 బుస్సుబుస్సునలేవ బోయిరి పృథులు
 ఇంతలోనే పదియెనిమిదియేండ్ల
 బాలచంద్రులు సభాభవనమ్ములోకి
 ఏనుగున్నలలాగు నిద్దరువచ్చి
 దండమటంచు ముద్దర నుద్దిగాను
 వాత్సల్యమెసగగా వర్తించినారు
 గాఢేయు డీబాలకంఠీరపులకు
 జనకాజ్ఞచే శంభుచాపంబుజూపి
 విరిచి వీర్యశుల్క ధరణిజగ్గనుకు
 వంచవోయి పెద్దవాడాయటంచు
 నీలమేఘశ్యాము నియమించినాడు
 దాశరథికెనలేని ధైర్యమ్మువచ్చె
 సన్ననిపల్వరుస సందు దూటాడి
 తోగరుపెడిమలలోన దోబూచులాడి
 నూనూగుమీసాల నునుపులోదేలి
 కన్నులసరుతో గలిసివర్తించి
 చెక్కుటద్దములపై తెంగలించుచును
 ముసిముసినగవులు కొనరిముద్దాడె
 రామచంద్రునిమోము రతనాలగీము
 కలువకన్నులకాంతి దొలకరించింది
 కెంగేలచాపము గీలించినాడు
 పరగ ప్రత్యాల్భిపాదుడైనాడు
 వరదగూడు వోలె వంచిపట్టాడు
 బాణము సంధించి పట్టువదిలాడు
 దిద్దిర దిద్దిగ భూదేవి కంపిల్లి

గిరివర్గమెల్ల బర్హరగూలిపోయె
 దిగ్గజంబులెల్ల మొగ్గబడిపోయె
 చాపమట్టగ శేషశాయిబడ్డాడు
 పవనుడుముకాసేపు బంధించిపోయె
 విల్లువిరిగిరెండు వల్లలబడియె
 పుష్పవృష్టి బోరుబోరున గురిసె
 కండ్లపుజెప్పి రక్కడరాజులెల్ల
 ఆశీర్వదించిరి అర్హ దేవతలు
 జయజయబెట్టిరి సకలభూభుజులు
 పెట్టిపుట్టినభోగి పిల్లవాడనిరి
 సర్దారు దశరథస్వామిమోడుకనిరి
 వీనిగన్నతల్లి వీరమాతనిరి
 బంగారుబొజ్జ యీ పాపాయిదనిరి
 సీతకు దగినట్టి చిన్నవాడనిరి
 మిథిలేంద్రునకు దగ్గ మేనల్లుడనిరి
 భద్రముగ దేశము బాలించుననిరి
 జనకరా బాసందసాధంబునెక్కె
 సభమూయుడని యనుచరులనుబంచె
 రామునివిడిదికి రప్పించినాడు
 జనులెల్ల తెలవారిచీకటితోనె
 చెప్పకోసాగిరి సీతమ్మ పెండ్లి
 రవ్వంతలోనె కన్దాకర్ణికగను
 ఊరునాల్గుదెసల నుడికిపోయింది
 చప్పన్న దేశాలు జాబులంపారు
 రఘువంశరాజుల రప్పించినారు
 మగధ సారసేనమహారాష్ట్రవంగ
 బర్హరాంగకళింగ పరిపాలకులును
 నేలీనినట్టుల ప్రోలునిండాడు

వెలిపట్టుజేరాలు విడిదికిచ్చారు
 మిథిలానగరమంత మిలమిలలాడె
 రత్నతోరణములు రచించినారు
 బంగారుటరటులు బాతించినారు
 వెలిపట్టుపందిళ్లు విరచించినారు
 సీలంపుటరుగులు నిర్మించినారు
 ద్వారాల బూర్ణకుంభములుంచినారు
 ఘనసారములుదెచ్చి గడపలకురాచి
 పటికనార్చి రవ్వ పై నద్దినారు
 కస్తూరికలయంపి కలయంగజల్లి
 ముత్యాలపొడితోడ ముగ్గులిడినారు
 రాజదేవిడిలు రంజిల్లిపోయె
 ఐదువలుముందురా నచటదేవేర్లు
 కదలివచ్చిరి రాము కళ్యాణమునకు
 శృంగార రాముని సీతతోగూడ
 శుభముహూర్తము వశిష్టంకు నిర్మింప
 పెండ్లికొడుకునిజేసి పేరటాండ్రెల్ల
 నలుగిడిపన్నీట జలకంబులార్చి
 జలుగులతడినద్ది నలి పెంబుగప్పి
 అగరుధూపమువైచి యార్చివెంట్రుకలు
 చిక్కెడలించిరి చేస్తుక్కబెట్టి
 బానకిముస్తాబు జరిగినపిదప
 మంగళభధ్రులు తురంగలించినవి
 తౌర్యత్రికంబు వింతగ బోరుకొలిపె
 యాజ్ఞ వల్క్యునిమంత్రయాజమాన్యమున
 కళ్యాణవేదిక గై నేసినారు
 కత్తికి మునుముందు కంకణముగట్టి
 శుభలగ్నమున గట్టె నూత్రమ్ము మెడలొ

ముత్యాలతల్లబాలు ముగుడవోసినది
రామయ్యవోసాడు రతనాల్లబాలు
పొన్నవాహనమంత బోయిలెచ్చారు
ఊరేగుటకు బయల్దేరిరామిద
బాబాలుముందు జాబాయించినారు
వెండిపాజాలుముందు వెలిగించినారు
బంగారుదింటిలు బట్టినడచారు
వింజామరలు చుట్టు వీవసాగారు
గుబగుబ మిథిలంత గుబ్బటిల్లించి
మేడలెక్కిరిచూడ మిథిలాపురమున
చెప్పకోసాగిరి చిద్విలాసమ్ము
పుత్తడిబొమ్మ మాపూబాడి సీత
అందాలచందాల కందమీతల్లి
పొన్నమ్మలాటి దీ పూర్ణచంద్రాస్య
తగినమగడేదొరికె ధర్మదేవతకు
రతనాలజీబు మారామయ్యబాబు
చెంపలంటిమెఱయు చేరెడుకండ్లు
మలచినట్లున్నవి కలికిచెక్కిర్లు
ముత్యాలతొలకరే ముద్దులనవ్వు
సీలమేఘములాటి నెమ్మేనుగూడ
తగినట్టిపెండ్లామె దాశరథిమరె
ఈమజోడుగనున్న దీయిర్వరకును

కండ్లున్నఫలమిపుడు గాంచగలిగాము
మామయ్య ఏమిచ్చె రామయ్యకనగ
జాంగలములుకొన్ని చదివించెమామ
నాకూతురైవట్టి నయగారికూచి
సహధర్మచారిసీ సాధ్వీ జానకిని
అప్పగించితిననె ఆత్మార్పణముగ
ఏడువారాల సొమ్మిచ్చె జానకికి
పసుపుకుంకుమ క్రింద పట్టణాలిచ్చె
కానియెన్నడులేని కడువిచిత్రంబు
రాచనగరుకు మొన్న రామయ్యబోయి
ఎఱుక చేప్పాడుటె ఏమిచోద్యమ్ము
పల్వరుస సందటే భాగ్యదేవతకు
కాపురమెల్లటే కనకాంగికనగ
తములపాకుతొడిమ తరచువేయంగ
సీతకు పల్వరుస చెదరగొట్టింది
తరుగేమిత్లికే తట్టుజూచినను
మండలాధిపతులు మామంచివారు
వర్ధిల్లు డీల వేయి వత్సరాలనుచు
దీవించినార లీ తీరున జరలు
జగతిలోజూడమీ సంబరమ్మనగ
చేసినారు నాడు సీతమ్మపెండ్లి.



వి డా కు ల చ ట్ట ము

౧౬

శ్రీ మ తి కౌ న రా జ అ మ్మ య మ్మ గా రు

సనాతనకాలమునుండియు యార్యావర్తమున వివాహము ఒక పవిత్రమగు విధిగ నెంచబడి స్త్రీపురుషుల కావస్థాంతరసంబంధితమైయున్నది. అట్టియొక విడాకులచట్టమగు పేరు వినినంతనే పగమపవిత్రమగు భారతవారి హృదయము ప్రకంపితమగుచున్నది. ప్రాచీనకాలమున పత్నితామరెల్లలకాకరమై స్త్రీపురుషులకు వైవాహికాదులయందు సమానగౌరవస్వాతంత్ర్యము లియ్యబడెడివి. కారణాచట్టము అమలులానికి వచ్చినచో యుక్తవయస్కులై అన్యోన్యప్రేమాపలాకమనై యువతీయువకులు ద్వామామాదుమరు గదా? ఇక విడాకులచట్ట మనవసరమని నా యభిప్రాయము. వివాహాంతరమే గాదు. మనసాపరిచినంతనే దుఃఖములను కష్టములను దృఢప్రాయముగ నెంచు పరమసాధ్యమతెల్లల జ్ఞాప్తానమగు భారతదేశమున ఇట్టి చట్టము ప్రవేశపెట్టుట గడుంగడు కోరనీయము.

౧౭

శ్రీ మ తి మొ క్క పా టి రా జ్య ల క్షి గా రు

“నాతినరామి” యనుశ్లోతి ప్రమాణముగ నైకొని, యగ్నిదేవుని పాక్షిగ ప్రమాణమొనరించి, అజిత్వాంతము యొడఁగని స.బంధము గలిగియుండువని దేవతల యెదుటను, పండితుల సన్నిధిని, విగాహమాడిన, యాదుగుల యన్యోన్యస.బంధము, బాహ్యదంబరములకు లోటుగలిగినంత మాత్రమున, విడాకులతో నంతరించు నదిగాదని తెలుసుకొనుట సులభపాధ్యము. పాశ్చాత్యవ్యామోహమున మునిగి తదాచారముల కొంతకలి కనుష్ఠించుచున్న మనకు నే డిట్టివిడాకులపద్ధతి తప్పగ చోచుండుట యాశ్చర్యముగాదు. వివాహ ప్రాచీన స్త్రీతీవితముల నానీన మన యజ్ఞానము కొంతవఱకు దొలగి యిట్టి విపరీతతీర్మానములకు చోటియగుదుమని నాయాశయము పాశ్చాత్యయాచారములకును, మన ధర్మములకును మాస్తిమకకాంతరముగల దన్న చాలదు. మన ధర్మములన్నియు దేవుని సన్నిధికేగుట కనువగు పోపానములనంటివి. నీతి, పావిత్రి, దమయంతి మొదలగు పతివ్రతామతెల్లలను; కొసల్య, కుంతి మొదలగు వీరమాతలను గనిన భారతదేశము శేడిట్టి స్థితియందుండుటగాంచి విచారించవలసిన సమయమున అధగ్నయౌతములగు తీర్మానములనేని యాచరణగ దెచ్చు మార్గమనేషిచుచున్న మనలనగాంచి కొలదిగనో గొప్పనో గౌరవముగల పాశ్చాత్యులుగూడ వచ్చెదరు. కాన నూ భారతమహిళామణులారా! యిట్టి తీర్మానముల సభలలో నుపపాదించి భింతిమాత కపటమని గలుగ జేయకుందురు గాకయని కోరుచున్నాను.

౧౮

శ్రీమతి బాగర్లమూడి బాసకమ్మగారు

• మనహిందూదేశము పాతివ్రత్యాది సుగుణములు కనిపింపట్టి ప్రసిద్ధిపడసినది. మనదేశమెట్టి కష్టదశ యందును నష్టమొందక యుండుట శ్రీలయొక్క పాతివ్రత్యమాలమునకే. ఒకశ్రీ మానముకాపాడుటకై పురుషులును లేమప్రాణులుల నిచ్చుచుండిరిని పురాణాదుల వివరున్నాము. (శ్రీమాల మిదం జగత్) లోకంబునకు శ్రీయే మాలము. శ్రీలేక జగమేలేదు. శ్రీనూపిణియగు లక్ష్మీదేవి, భువనంబులు నిర్మింపుచున్నదనియు, ఆమెయే శ్రీనూపమున ఇంటింట వెలయుచున్నదనియు చెప్పదురు. అట్టి యంశముగు మన మెల్లదమును ఆమె సుగుణంబులగు పాతివ్రత్యుల నానందమున బొందు బొప్పునుగదా? పాతివ్రత్యాభిమానంబున శ్రీ యెట్టి భువకార్యమైనను ఒనర్చుగలుగుచున్నది. ఒకకాంత ప్రాద్దును నిలబెట్టెను. వేరొకవనిత తెల్ల వాడకుండునట్లు తేసెను. ఇంకొకచెలువ పతిప్రాణంబుల తెచ్చుకొనెను. మారొకనుచోత్సుకాబు శ్రీమార్దుల శిశువులగావించెను. కిరానుని నొకకాంత దహించెను. రావణునింట నీతాదేవియు ప్రాణంబులతో నిలిచి యుండుట పతిపైని యభిమానంబుచేతనే నభాయిని భర్త యెంతకష్టపెట్టినను సహించి కాళ్ళులికేర్చి గాంచెను. పతిపై యభిమానంబువలన మన హిందూవనితలు సహాగమున మొనర్చుచుండిరి. అట్టి పాతివ్రత్యంబునకు ఉపకారకంబగు పవిత్రమైన వివాహసంబంధమును, ప్రేమబంధమును, ధర్మబంధమును తెంపుకొని విచ్చలవిడి మనస్సుపోయినట్లుగా తిరుగకొరట యెంతటి హేయకరమైనది? మన నడవనదుల విదేశీయులే మెచ్చుచుండ మనవారల కట్లు విమళుత్తగలిగెను? అహ! కాలముయొక్క విఫలీతము! పురుషుడులేక లోకంబు నిలుచునా? వారు మన మేలనకై పాటుపడుచుండ మనమే వారిని విడవాడుప్రయత్నముల చేసికొని వారి యాశ్రయమును వదలింప గోరుకొనుచున్నాము. పురుషుడు శ్రీయను లభింప ఆశ్రయమైన మహావృక్షము. ఆపురుషుని ఆశ్రయము లేకున్న శ్రీయను లభింపవుట తొక్కి సుల బడవలసినదే. కేవలము దేహమే కావ్యతము, భనమే ప్రధానము, ఆధికారమే స్వర్గము, విహికనుఖమే నిశ్చయమని నమ్మి పరలోకసాధనార్థమై పెద్దలొనర్చిన యేర్పాటుల విడవాడి మార్గదర్శకములుగా వారు వ్రాసిపెట్టిన పురాణాదులయందు నమ్మికగోల్పపుటచేత మన దేశమిటు హీనస్థితికి వచ్చినది. కాన దీనినుండి కలుగజోవు బాధనష్టముల దీరముగ ఆలోచించి, మన భారతదేశంబున ఇట్టి విపరీతపురట్టంబులకు తావియింపదుటకై ప్రయత్నింప సోదరీమణులను ప్రార్థింపుచున్నాను.

౧౯

శ్రీమతి సుంకరవాసుదేవమ్మగారు

విదాతులచట్టమువలన గలుగు అంతఃకలహములు—అనాగోగ్యములు హత్యలు నీచభావము వీనిని వృద్ధిచేయునేగానినిస్కూలమునకు తాపీయవు. మనదేశమునందును కొన్ని బాతులలోనివారు విదాతుల ననుసరించుచున్నపుడు మనము వారిని త్సాదులని అనుకొనుచున్నాము. ఎందుకనగా? తెల్లదండ్రులకు సంతానముపై నుండునంత తీపు ప్రపంచమునం దింతేవస్తువుపైనిగూడ ఉండనేరదు. అందు మగవారికన్న ఆడవారికెక్కువ బాలికలిగియుండుటగూడా ప్రజలందరికీ వికలమే. కనుక అట్టి బాలిగాని, ప్రేమగాని ఇనుమంతయు పాటింపక తొలిమగవివలన లేమపగలిగిన సంతానమును కఠినమనస్కులై విసర్జించి, ఇంకొకడుగని చెట్టుబట్టి యుండువారిని త్సాదులనటలా ఆశ్చర్యములేదు. భగవంతుడు దయామయుడు. ప్రపంచవృష్టికై కామమనే మహావస్తువును విహితకాద్రిబ్రహ్మచర్యము కలుగజేసియున్నాడు. దానిని న్యాయమార్గమున ఒకపురుషుడు ఒకశ్రీని వివాహముచేసికొని అనుభవంతా ఆమహాత్ముని యజ్ఞప్రకారముగ ప్రవర్తించవలయునేగాని, కామాంధకారము కన్నులగప్ప లేనిపోని తప్పుకుండతిలు నడచి దానిని పాడుచేయుటనకాదు. కనుక కామమే ఆధారపడియుండు చట్టము ఉత్తమమైన ఏ హైందవమండలిగూడ అవసరములేదని నా అభి

ప్రాయము. మర్త్యార్థమైన చెడుపదార్థముల పురుషుడు కలకాంతపై లేనిపోనిసానులు గల్పించిగాని, లేక వలశ్రీలో ఏదేని లోపాలాపము లున్నయెడల విని, కనిసహించలేని పురుషుడుగాని భార్యను విస్మరించుచున్నాడు. అట్టివాడైనను మాటికికోటికి ఒకరుగాని లెక్కకప్పునై లేరనియే నా వుద్దేశము. ఇది వరకు మన పూర్వములుగాని, ఇప్పుడుమనముగాని ఈచట్టములేక పదుబాధ లెద్ది? ఇకముందు మనసంతరిచారు పదహారే దు స్థరసంతాపము లెద్ది? అయినను పాశ్చాత్య శ్రీల కనుసంచనలెనెడు భ్రమ మన భారత శ్రీల కందరికిని కలుగుట మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును కలుగజేయుచున్నది. మన భారతదేశమునందుగల శ్రీపురుషుల నున్నంత మనోహారల్యము మరియే యితరదేశములనుకూడ లేదనియే నా నమ్మకము. ఎందులకనగా ఏదేలియు లా దేశభాషలను, ఆచారవ్యవహారములను విధిగాజేయుచు సాధ్యమైనంతవరకు వారి సంఘమును వృద్ధిజేసికొనుచున్నారు. మనహిందువులటుగాక ఎదుటివారి ననుసరించుచు సంఘమును క్షీణింపజేయుచున్నారు. మతాంతరులై ఎందలో ఎదుటిపక్షమును జేరుచున్నారు. ఇట్టిదితలో లేనిపోనికాసుములు, చట్టములు గలుగజేయుచుని ఒకదానిపై నింకొకటి కాసనసభివారి హస్తగతి మొనర్చుచున్నారేగాని మరియొకటి గాదు. రూపగుప్రవర్తనలుగల పురుషుడు ఒకశ్రీని పరిణయమాడి ప్రేమానురాగములగలిగి దాంపత్య ధర్మ మవలంబించుటయే నిజమైన మానవధర్మనిర్వహణము చేసెట్లగును. అటుగాక పలుపురుషశ్రీల సంపర్కముగలిగియుండు పురుషుడుగాని, పలుపురుషులతో సమావసించు శ్రీగాని వరాకారమునుదాల్చియున్న పశువనియే నా అభిప్రాయము. కాన యిట్టి విపరీతము గలుగజేసికొని కలవరపడక ఈ యుద్యమమును మానుకొనవలయునని నా కోరిక.

౨౦

శ్రీమతి కె. రామసుబ్బయ్యగారు

పుణ్యవంశమున భారతభూమిలో జనించిన పవిత్రహృదయంగు భారతవిద్యుషీమణులు విదానుల చట్టము భారతభూమికి కావలెనని కోరుచున్నారనుట మిక్కిలి విచారకరము. వివాహవిచ్ఛేదమున్న స్వల్ప



సమస్యగా పాశ్చాత్యవ్యామోహితలగు సోదరీమణు లేమైన అభిప్రాయపడియుండవచ్చునేమో కాని, యిది యితరులకైన సమస్యగా పరిగణించరాదదు. పాశ్చాత్యవిద్యావ్యామోహితలై, తన్నాగకతా నాయువులచే అల్లాడుచుండిన ఏకొద్దిమంది సోదరీమణుల యభిప్రాయమేకాని, సమిష్టిగా భారతవారీమణుల యభిప్రాయముకాదని నిశ్చయించేహముగ నుడువగలను. పశ్చిమదేశములో ఈ విదానులచట్టమువలన వెన్ని అనర్థకములైన కార్యములు జరుగుచున్నవో విచారించుదు. ఆదేశమున నెందఱు వివాహవిచ్ఛేదమునల్ల సౌఖ్యపదుచున్నారో వివాహమైన సంవత్సరము లోపుననే అజన్మాంతముండ తగిన పవిత్రమైన ఆత్మసంబంధము త్రెంపుకొని తిరిగి వివాహముకావించుకొనుటయు, తిరిగి త్రెంపుకొనుటయు వారికి సమాజముగ పరిపాటియైనది. కోర్టులకెక్కి భార్య భర్తయందును, భర్త భార్యయందును మిక్కిలి హేయమయిటువంటి అవసరికరములయిన కారణముల నిరూపించి విదానులుపుచ్చుకొనుట మానవత్వమును చంపుకొని పశుత్వమునకు దిగిపోయియున్నది. మును పెంపొందించుకొనుట విషయభోగలాలములకు చెల్లునేమోకాని ప్రాప్తకాలమునుండి క్షీణించిన హిందూమహిళలకు చెల్లదు. తమ జీవితముల తృణముగా భావించి

శ్రీమతి కె. రామసుబ్బయ్యగారు, మును పెంపొందించుకొనుట విషయభోగలాలములకు చెల్లునేమోకాని ప్రాప్తకాలమునుండి క్షీణించిన హిందూమహిళలకు చెల్లదు. తమ జీవితముల తృణముగా భావించి

చనిపోయిన భర్తతో సహా మనమా చేరించిన సాధ్యములును, భర్త మరణవార్త కర్ణధ్వజముల పోక వెంటనే ప్రాణముల గనెపోయిన పరివ్రతామరణములను కన్న భారతభూమియందా పరిణయించేదములు? వలదు, ముమ్మాటికి వలదు. విచ్చేరపరాయణమైన జాతిలో వివాహములందుగాని, దాంపత్యధర్మములయందుగాని, దంపతుల స్వభావనితమగు నిజమైన, సర్మలమైన ప్రేమానురాగములు వారి హృదయములందు యిమిడియుండునేమో యోచింపును. ఆజన్మాంతము ఉండలేని వివాహబంధనము ఈవిధముగ త్రెంపుకొనుచుండువారి కెట్లు నిగ్మలమైన సమాజప్రేమలు జరించును? దంపతుల హృదయకమలములయందు ఆన్యోన్యానురాగలతిక లగ్నిద్లిగా నట్లుకొనుట కవకాశమెట్లేర్పడును? అట్టిదంపతుల జీవితములయందు ఇంచుకైన శాశ్వతమగు సౌఖ్యసందము లున్నదేమో మీ విశాలహృదయములతో యోచింపకదెడ. భావోద్వేగమైన తత్కాలిక సౌఖ్య మున్నదేమో కాని మరణధ్వంతము ఉండలేని శాంతిప్రదమైన సౌఖ్యజీవితము లేనేలేదని చెప్పవచ్చును. విదాతులచట్ట మారణాయందున్న దేశమందలి దంపతులజీవితములు, మనదేశమందలి దంపతులజీవితములకు పోల్చిచూచిన యెడల మనసొందూ దేశమందలి దంపతుల జీవితములే సౌఖ్యప్రదములైనవనియు ఇచ్చటి స్త్రీలే శాంతిజీవితము గడుపుచు గృహలక్ష్మ్యులై అలరారుచున్నారనుట తెలియవచ్చును. మనకంటె వారెక్కువ సౌఖ్యపడుచున్నారనుట కల్ల. పవిత్రమైన, నిజమైన ప్రేమానురాగములే లేనప్పుడు వారికింకెక్కడి సౌఖ్యము. కొంతమంది సోదరీమణులు దుర్మార్గులైన భర్తల వారి నుండి కాపాడబడుటకు ఈచట్టమావశ్యకమని నుడువుచున్నారు కదా! వారుచెప్పినట్లుగానే నూటికి కొటికి ఒకడు దుర్మార్గుడైన భర్త లేకపోలేదు. ఎక్కడనో యొక్కడున్నాడని వానిని చక్కలెట్టుటకు ఈచట్టము కావలయుననుట కేవలము ధర్మవిరుద్ధమును, కొరకతో తలగీడకొనుచందమును అగును. ఒక వేళ అట్టివారుయొండినప్పటికిని విజ్ఞానవతియగు భార్య సామాచర్యమువల్ల కొద్దికొంత లోనే చక్కబడుదురు. చక్కబడిన పంసారము లెప్పుయొయున్నవి. ఎందఱు సాధ్యములు దుర్మార్గులైన తమ భర్తలను సన్మార్గులుగా నొనర్పలేదు.

“రమణీమణి యుజ్యలశేత్రములయందు పరమాత్మ తనదీపద్యయము నుంచుకొన్నాడు. కనుకనే ప్రమాదపతితులైల్లరు తొలగిన తమమార్గము నావ్రకాశమున తెలిసికొందురు” — రిల్లిన.

“కామిని సౌందర్యముచే దర్శనయగును, పవిత్రరణములచే ప్రశంసయగును, లజ్జాశీలముచే దేనియగును.” — వే.కె.పి.యర్

మహానుభావులు ఇటుల నుడివియున్నారు. ఇంతవ కారణము సాధ్యమణియగు భార్యసామాచర్యమే కదా! ఒక వేళ యీచట్టమే వచ్చినయెడల యెన్ని అవధిపరంపరల కాలవాలనుగునోకదా! అప్పుడప్పుడు భార్యాభర్తల మధ్య ప్రణయకలహములు జరింపవచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు యీప్రణయకలహములే తీవ్రరూపములు దాల్చుచుండును. అట్టిపరిస్థితులలో యీచట్టమేయున్నయెడల తీవ్రకోపాగ్నిబ్యాలులచే దహింపబడుచూ, యుక్తాయుక్తపరిజ్ఞానమును గోల్పోయి వెంటనే వివాహవిచ్ఛేదనమును పూనుకొనెదరుగా! అపుడెంత క్లిష్టపరిస్థితులేర్పడునో మీరే గ్రహింపును. ఇంతవ కారణము ఆరామధనము గదా! అది చల్లారినపీమ్యుట విచారము పొందుట చూచుచునే యున్నాము. దీర్ఘ కాలము తీవ్రరూపములు దాల్చిన కలహములే కొంతకాలమునకు కొరించి దంపతుల ఆన్యోన్యానురాగములతో చల్లగా పంసారముచేయుచుండుట మనకు క్రొత్తగాను, ఈచట్టమే యున్నయెడల యిత సత్కృత్తిప్రయోగములైన దంపతులు కలుసుకొనుట కవకాశమే లేనేలేదుగా! ఇంక అంతటితో వారి వివాహబంధనలు లేకపోవలసినదేకదా! అట్టి దంపతులకు నిడ్డలున్నయెడల వారెవరిపోషణకింద నుండవలయును! తండ్రిపోషణకింద నున్నయెడల

సరతి తల్లిచక్కగా పోషించగలదా! తల్లిపోషణకున యుండినచో ద్విరీయధర్త—సర్వస్వతంత్రుడైన సవతితండ్రి—మచ్చగమున విడ్డబు యెఱుఁగు కావలసినదేగదా! ఇట్టి విడ్డబు తల్లి తండ్రి యెవరని చెప్పకొన గలదు? పాపము! ఈవివాహవిచ్ఛేదనమువలన యేపాపమెరుగని పసినిమంగులను శరణ్యమేలేదు కాబోలు! కలుషభూయిష్టమై, కళంకపూరితమై యిన్నికష్టముల కాలవాలమైన చిట్టమాపులవలనమైన ఆర్యా వర్తమునకు కావలెనుట, ఆహ! ఏమి ఈకాలమహిమ. సాధ్యమిట్లులైన భారతమహిభావనమెన్నడును తమస్వభావమునకు విరుద్ధముగా నడుచుకొన జాలరు. సర్వసాఖ్యపదమైన గృహలక్ష్మిపదవిని త్యజించ నొల్లదు. పూజ్యమైనమైన మాతృస్థానమును కోల్పోవదు. ప్రాచీనకాలమునుండి కీర్తిగడించి సతీత్వమునకు శేషు కళంకమాపాదించుకొనుటను యిచ్చగించెదవగుట అసంభవము. అన్య సామాన్యకిలకులైనవైన సీత, సావిత్రి, చంద్రమతి, దమయంతి మున్నగు పత్నివతానుకూలము గాంచిన భరతఖండమునకు ఇట్టిచిట్టములు కంటకపర్వకములు. ఈచిట్టమువల్ల కలుగు నెదుగులు వివర్జించుట రెక్కను మిక్కిలముగా యుండి వను వ్యాచిచిహ్న భీతిచేత ఇంతటితో విరమించుచున్నాను. “భారతవర్ష ధర్మము భారతపుత్రులయొడకాదు. పుత్రుల కృపావిశేషమున దాని యునికిలదు. భారతరమణీయులు తమ ధర్మమును వీడినచో భారతదేశ మీవరకే నశించియుండును.”

—స్వామికయానంద

౨౧

శ్రీ మ తి శంకరరామాయణ్య గారు

పత్నివతాధర్మములకు ప్రఖ్యాతిగాంచిన భరతఖండవాసులలో ముఖ్యముగా బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులకు ‘విడాకులచట్టము’ యొక్క నామము చెవినిబడుట కర్తవ్యకోరముగా నున్నదనుటలో నాశ్చర్యము లేదు. ఎవ్వరొకొద్దిమంది తప్ప తక్కినవా రీ చట్టమునకు సహింపరు. ప్రపంచమంతటిలోను భరతఖండమే ప్రసిద్ధిసొందినది. దేనికి? పత్నివతాధర్మములకు. మగవాడు కుటియైనను, గ్రుడ్డియైనను, నోగియైనను సహింప వలెనా అనియు స్త్రీని యెన్నిచాడలు పెట్టినను నోరుమానుకొని యూరకంఠవలయునా అనియు కొందరడుగ వచ్చును. ఓర్పుతోను, శాంతిముతోను కష్టములసహించిన స్త్రీకి ఎంతటిగౌరవముకలదో సోదరీమణులందఱును ఆలోచించిన తెలియుగలదు. నేనువ్రాయుటకు పూర్వమే నాసోదరీమణులు కొందరు ప్రత్నివతాధర్మములకు గురించి వ్రాసిరి గావున నేనింతటితో నా యసమృతిరెచ్చుచు విరమించుచున్నాను.

విడాకులచట్టమును గూర్చిన విదుషీమణుల అభిప్రాయములను సలా భావముచే గతమాసమున ప్రచురింపలేదు. అభిప్రాయముల కొరకు మేము ప్రత్యేకము లేఖలు వ్రాసిన విదుషీమణులింకను పలువురు వారియభిప్రాయములను అనుగ్రహింపలేదు. త్వరలో అనుగ్రహింతురుగాక యని ప్రార్థింతుము. గృహలక్ష్మి పాఠకురాండ్రలో ఉత్సాహములవారు ఈ విడాకులచట్టమును గూర్చిన తమయభిప్రాయమును సంగ్రహముగ వ్రాసి మాకు బంపిన ప్రచురింపగలమనిమనవి.

—సంపాదకుడు.

ప్రాథమిక వివాహములవలన లాభనష్టములు

శ్రీ మతి జి. వెంకటస్వామి గారు

ఇపుడెల్లయెడల ప్రాథమిక వివాహములు ప్రబలియున్నవి. ప్రాథమిక వివాహమునగా స్త్రీ పురుషులు యుక్తవయస్కులైన పిమ్మట నొకరి నొకరు వరించి చేసికొను పరిణయము. ఈ ప్రాథమిక వివాహములు పాశ్చాత్య దేశములందు మెండు. వానినిజూచి మన భారతీయులుగూడ నక్షేపేయించున్నారు. ప్రాథమిక వివాహములు మంచివైనను వానివలనఁ జెప్పుకష్టములుగూడనున్నవి. వానివలన ప్రయోజనములేమన స్త్రీ పురుషులు యుక్తవయస్కులైన వారొకరి నొకరు ప్రేమించి, యొకరినదరిల్లాకరు తెలిసికొని పిదపఁ బరిణయ మాడుదురు. వాళ్ళకు దృఢ కాయులై యుండురు. ఆశోగ్యవంతులుగ నుండురు. అందున వారికి సంసార ముఖమవుదు రెలియును. వారికి బుట్టుపిల్లలుగూడ వాళ్ళిగ్యవంతులై యుండురు.

కాని, యిటువంటి వివాహములవలనఁ జెప్పునష్టములున్నవి. బాలికలకు పదునైదేండ్లకుఁ గా మోదము మగును. ఆతరువాత వాచవివాహములై యుండురు. ఆప్పుడు స్త్రీ పురుషులు గాఢమైన కామాంధకార మున్నులై యొకరి విషయ మొకరు తెలిసికొన నశక్తులై స్థితిగతుల విచారంపక శీఘ్రముగఁ బెండ్లిచేసి కొందురు.

అపిమ్మట వారు దుఃఖముల పాలగుదురు. ప్రాథమిక వివాహములఁ జేసికొని దుఃఖించు వారనేమలు గలరు. మఱియుఁ ప్రాథమిక వివాహములవలనఁ దలదఁచుటకుఁ గన్పాదాన ఫలముపోవును. బాఠశాలకనిమి దేండ్లకు వివాహ మొర్పిన కన్పాదాన ఫలముగల్గునని పెద్దలందురు. కాన నీ ప్రాథమిక వివాహములచేఁ గన్పాదాన ఫలము నశించును. మఱియుఁ పెద్దవాడైన స్త్రీలకేమి, పురుషులకేమి, ఇతరవృత్తులందు మనసుపోవును. దీనివలన నొకపరి వివాహమాడిన భార్యార్థి రైలాజన్యాంతము శోకపన్నులగుదురు.

ఇపు డమెరికాదేశమున నొక నూతనపద్ధతి తెల్పబడినది. యువతీయునకును మూడేండ్లవఱకు, మాత్రము గలిసియుండుట, (Contract System) ఇందువలన స్త్రీగాని పురుషుడుగాని నియమితకాలము దాటిన తేదీక పురుషునిగాని స్త్రీనిగాని వరించురు. దీనిచే మమలాలు ఆశోగ్యవంతులగుదురు. ప్రాథమిక వివాహము లున్న పాశ్చాత్యులలో నూటికిపదిమంది యాలుమగలు ముఖులై యుండుదురు. ప్రాథమిక వివాహముచే ఇన్నివృత్తు ములు గల్గుచున్నవి.

అదియండి బాల్యవివాహములు మనదేశమున లేవు. పూర్వము స్వయంవరపద్ధతిప్రకారము కన్యకకు ఈమనచ్చిననే వివాహము గావించుచుండిరి. మనదేశమున నపుడు విరమించుటకు సంఖ్య యధికముగనున్నది. బాల్యవివాహములు దీనికిఁ గారణములు. బాలబాలికలకు చిన్నతనమందే. వారజ్ఞానరహితమున్న ప్రదేవివాహము నేయుదురు. ఇది కడుపూరితము. కన్యకకు వరునిగూర్చి కాని, వరునికి కన్యకుగూర్చి కాని యేమియుఁ దెలియదు. కొందఱు తేదేవద్రులు స్వలాభముకొఱకుఁ దమచిన్నపిల్లల ముసలివారికిచ్చి వివాహము నేయుదురు. కొందఱు

* శ్రీరాజకీయోన్నతబోధనాధ్యయనమహాపాఠశాల (అమెరికపురము) లో, వాఙ్మయ సంఘ పక్షముఁ ఈవర్తమాద్యమున జరిగిన వ్యాససభకుఁ పరిక్షయందు, రెండుగంటలలో వ్రాసిన ప్రథమపద్యము వా 28 గుర యధ్యక్షుల వ్యాసములలో, ప్రథమస్థానము వహించినట్లు పరిక్షులచే నిర్ణయింపబడి, తత్సంఘ ద్వితీయవాది కోర్కెపనుయమున (1-2-30) పాఠోపేక్షముఁ బొందిన యధ్యక్షిని వ్యాసము.

బాధికపండ్లదెబ్బలకు రజస్వలయైన నప్పుడే గర్భావాసము నేయుదురు. కర్మముబాలక యాదిష్ట చూలుచున్నానని ప్రసవించునపు డామె ప్రాణము, శిశువు ప్రాణము కడునపొనుకొనితిగా నుండును. ఒకవేళ సుఖప్రసవ మైనను బాటివదిష్టయు: దల్లియు మిక్కిలి బలహీనులుగ నుండును. వారింట్లు చాలకాలము జీవింపరు. ఆకాలమున మరణింతురు. ఇట్లు జన్మ మునుకుటచే సంఘమునకు నష్టము.

బాల్యమున వివాహితుడైన వరుడు పరలోకగతుడయ్యెనేని యుత్తరభాగ్య తన జీవితకాలమంతయు దుఃఖపాగమున మురిగి యుండవలసివచ్చును. మన హిందువులలో వితాకులగు వివాహము చేసికొనఁ గూడదు.

కాని, బాల్యవివాహములవలనఁ గొన్ని లాభములున్నవి. తలిదండ్రులందఱు (కొందరుకన్న) తమ విద్వల హితమునే కోరి కలముకలముగల వరునడిచి వివాహము నేయుదురు. పిల్ల రజస్వల కాకమునుపామె నపుడపు డర్థవారింటికిఁ బుచ్చుదురు. అట్లుని తమకడ కపుడపుడు పిలుచుకొని వత్తురు. దీనివలన భార్యభర్త లను పరస్పరానురాగము లేకొత్తి బలియును. సుఖముగ నుండును. ఎరిమిదేడ్లకు వివాహ మొనరించిన కన్యా దాన ఫలముప్రాప్తకును.

కాని బాల్యవివాహములవలనఁ పిల్లలను విద్యరాదు. 'వివాహో విద్యనావాకాయ' యనునట్లు చిన్న ప్పుడే పెండ్లిచేసిన బాలబాలికలను విద్యపై వుననుగల్గదు. అందును మనదేశ ముష్టదేశమగు: బట్టి బాలికలు పాశ్చాత్యులవలె 15, 16 యేడ్లకు రజస్వలలు గాక 12 యేడులకే రజస్వలలగుదురు. రజస్వలయైన కందు మూడు నెలలకే మరవారు గర్భావాసము నేయుదురు. ఆపైన బాధిక వత్తివారింటికిఁ బుచ్చుదురు. ఇదే విద్యయొట్లు వచ్చును? ఈ బాల్యవివాహములు శ్రీపురుషు లిరువురు వివాహిహీనులగుటకే గారణములగు చున్నవి.

బాల్యప్రాణవివాహముల లాభకర్తయులగుచ్చి చచ్చించినపుడు ప్రాణవివాహమే మేలని తోచు చున్నది.

ఒ క నా టి సా యం కా ల ము

పెద్ద రాజు గోపాలము గారు బి. యె. సారస్వత సమాజము

భాను డవరాధిలోవల వ్రాలుచుండ
భావముదయమందెను నాదుభావమందు
లిచ్చువర్ణంపుబింబంబు దఱుగకాంతి
ప్రీతి నాభావమునునిచ్చె గీతమగుచు.
వ్రాలె రవి సాంధ్యరాగంబు లీలవిడచి
కవినమూహంబు రోదనదవిలి యఱువ
కవిశిరోమణివర్ణన దవిలిపాడు
కమలమందె సాలె నాదుహృత్కమలమలరె.

ఈసరోవరవారిపై నానువర్ణ
సాంధ్యరాగంబు మిలమిల చలనమొందె
నాదు భావనారాగంబు మోదమొదవ
శ్రుతులవెలయించి గీతము కృతినొండె.
సంజచాయలు మాసెను సంతిమనము
క్రమ్ముకొనుచుండె నెల్ల దిక్తలములుండు;
మలయమారుత మెప్పటివలెనె యొలసి
కరటములతోడ నల్లన క్షీడనలుపు.

‘క థా కు సు మ మం జ రి’

(వి మ ర్క స ము)

భా షా సే వ కు రా లు

పాఠ్యగ్రంథనిర్ణయసభ (Text-Book Committee) వారి ఆమోదమును బడసిన ఆంధ్రగ్రంథములసీమధ్య పఠించుచుంటిని. అందు చింతాదిపేట హైస్కూలు సీనియరు తెలుగుపండితులగు విద్యాన్ పేకుమళ్ల పాపయ్యశాస్త్రిగారిచే రచియింపబడిన ‘కథా కుసుమమంజరి’ అను గ్రంథమొకటి. పాపయ్యశాస్త్రిగారు గృహలక్ష్మిపాఠకులకు క్రొత్త వారుకారు. వారికథలు ఒకటి రెండు గృహలక్ష్మిలో ప్రచురితములైనవి. అగుట నీమంజరి కూడ శ్రీజనమనోరంజనియైయుండునను ఉత్సాహముతో పఠింపవారంభించితిని. కాని నాల్గవకథ చదువుట ప్రారంభించినతోడనే నేను ఉద్రిక్తనైతిని. కారణము ఆకథ పూర్తిగ నిచ్చట ఉదాహరించినచో మీకే తెలియగలదు.

ధూ మి ని

పూర్వము “త్రిగర్తము” అను పేరుగలయొకానొక పల్లెటూరియందు ధనమండు, ధాన్యమండు, ధన్యమండు అను మువ్వు రన్నదమ్ములు దమతమభార్యలతో నివాసము నీయుచుండెడివారు. ఆయూర నున్నజరు లందఱలోను వారే యెక్కుడు ధనము గలవారు. కావున వారు ముఖియంగాలము గడపు చుండెడివారు. అట్లు కొన్ని దినలు యింక మొక వారిదేశమున వానలు గురియవయ్యె. పండ్రెండు వర్షరములు కలపు సంభవించెను. కావున వైరు తెచ్చటను బండుటలేదు. ఓషధు లన్నియు నెండిపోయె. నదులు, తటాకములు, నూరులు మున్నగువానియందుండు నీరెండిపోయెను. త్రాగనీరును దిన నన్నమును లేక ప్రజలు మిక్కిలి బాధపడుచుండిరి. అడవిబాధ కోగ్యలేక జను లొకరి నొకరు చంపుకొని తినుచుండిరి. ఆతరుణమున వైనుదాహరింపఁ బడిన సోదరులు మువ్వురు మాత్రము గృహములలో నున్న ధాన్యమును దిని కొంతకాలము గడపిరి. అనంతరము వారికిగూడ నింట ధాన్యము శూన్య మయ్యె. దానంతేనీ వారది మొదలుగ నింట నున్న మేడలను, గొట్టెలను, గోవులను జంపి మెసవ మొదలిడిరి. కడకు దమబిడ్డలను గూడఁ జంపుకొని తిరిరి.

అప్పటి కాముగ్గురు సోదరులును వారిభార్యలును మాత్రము మిగిలియుండిరి. అత్తతీ వాముగ్గురు సోదరులును దమలో నిట్లు నిగ్గయించుకొనిరి. ‘మన కీక వాహరసంపాదనమున కుపాయాంతరము గాన

కానీగ్నడి కనుక యవభార్యలను బ్రతుకము చంపి భక్షించును. తరువాత నప్పటికొలది విచారించుకొందము. అని వారన్నదమ్ములు నిశ్చయించుకొని మొదటిదినము పెద్దవాడైన ధనకుని భార్యను జంపి యప్పటిప్పుడను దీర్చుకొనిరి. రెండవనాడు రెండవవాడైన ధాన్యకుని పెద్దమ్మును జంపి భక్షించిరి. ఇత మూడవదినమున మూడవవాడైన ధన్యకునికళత్రమును సముతము తుడముట్టించి తన వెంచి యుండిరి. కాని ధన్యకుని మూత్రము తనప్రియురాలిని, జంపుట కిష్టములేదు. దానంతేని యాతఁ డానాటిరాత్రి తనప్రియపత్నియైన ధూమినికడకుఁ బోయి యల్లన యిట్లనియె. “ప్రియురాలా! రేపు నాహాదయలు నిన్నుఁ జంపి తిఁగ దలంచి యున్నారు. కావున మన మిద్దఱము నీగ్రామమును విడిచి మఱియొకదేశమునకుఁ గాని వనమునకుఁ గాని పోవుదము. తదవసరముక నావెంట రి” మ్మని నీలిచెను.

ధూమినియొక దనప్రియుఁ డెఱింగించిన రహస్యపుత్రాంతమునకుఁ గడుంగడు సంతసిల్లి యారాత్రియే భర్తను గూడి యొకయరణ్యమున కరిగెను. ధన్యకుండు నా వివేకమునఁ బుట్లను దులపలను నీకరించి తన ప్రియురాలి కొసంగి యామెను బోషించుచుండెడివాడు. అనంతర మొకనాఁ డాదంపతులిద్దఱు నాయదవి యందుఁ దిరుగుచుండఁగా వికలాంగుడైన యొకవీనపురుషుండు వారికంటఁ బడెను. అతనిం గాంచి ధన్యకుండు మిగులఁ గనికరించి “యోపురుషుడా! నాతోడ వచ్చెదవా? నీ కాహార మొసంగి నీకరీరమునకుఁ దగిలిన దెబ్బలను గారచమురు మున్నగుతైలముతో మాపెద” అనవుడు నా మొడివాడు గడుంగడు సంతసిల్లి ధన్యకునితో నిట్లనియె. “ప్రభూ! నాకుఁ జాట్రములు గాని తలిదండ్రులు గాని మేహితులుగాని యెవరును లేరు. దానంతేని యీవనమునం దిట్టి యవస్థ ననుభవించుచున్నాడను. మీరే నాతలిదండ్రులరు, మీరే నాబంధుగులరు. మీరే నామిత్రులరు. మీరే నా పాలిటిదేవతలరు.”

నావుడఁ గరుణాళుం డైన యాధన్యకుండు వానిని తన భుజములపైఁ గూర్చుండఁ దెట్టుకొని పృథ్వి ములతోను లతలతోను గరము రమణీయంబైన యొక ప్రదేశమునకుఁ గొంపోయెను. అండా ధన్యకుండు లతలతోడను పుత్రములతోడను నొకకుటీరమును నిర్మించి దానియం దావికలాంగునంద నియమించెను. ప్రత్యేహము ధన్యకుండును వాని భార్యయు మిగుల ప్రేమతోఁ బండ్లు, మాంసము, మున్నగు నాహారవస్తువుల నొసంగి పోషించుచు గారచమురులానగు వానిని తెట్టి యాపురుషునిమీన నున్న గాయములను మాన్పిరి. ఇట్టింగిఁ గొన్నిదినములు కాఁగా నాపురుషుండు చీయఁబట్టి యుద్రిక్తభావంబైయుండె. ధన్యకుండు దన కొనిల్పిన యుపకారమున కారఁ దత్వంతము సంతసిల్లుచుండెడివాడు.

పదఁపడి ధన్యకుం డొకదినము పండ్లు దేర వనమున కరిగె. అత్తతీ వాని భార్యయైన ధూమిని తన యింటనున్న మొండివానిని నదివేకమున మోహించె. అపెపలుకులు వీనులందఁకింతివే “యోనీ! పాపాశ్చర్యరాలా! మిమ్మేతలిదండ్రులుగ భావించుచున్న నన్నుఁగూర్చి నీవిట్లు పడుట కరము లొకవిరుద్ధ” మని యామొండివాఁడాధూమినితోఁ తెప్పె. వాడెత బోధించినను వానిపలుకుల నాదుష్టురాలు గణించక వానిమీఁది మోహము పదలకుండె. అనంతరము ధూమిని తలనొప్పీయని యింట నొకమూలఁ బరుండె. అత్తతీ వనమునకుఁబోయిన ధన్యకుండును గృహమునకు మగిడివచ్చె. వచ్చినవెంటనే యాతఁడు భార్యయగు ధూమినిని జేరి “దప్పీయొక్తుచున్నది. జలము గొనిరమ్మని” వదించె. అపుడాదుర్భాగ్యురాలు “నాకుఁదల కంటుగించెడి, నేను లేవఁజాలను. ఇదిగో చేర్రాడు. నూతికడకిరి జలము చేరుకొని త్రావు.” మని సమాధానము తెప్పె. అపెమాటల నాలకించి ధన్యకుండు చేర్రాడు గైకొని నూతినుండి యుదకము నేరకు కొనుచుండఁగాఁ గతిమరాలగు నాతని కళత్రము వానిని బావిలోఁ బడె.

పదంపడి యాపె వికలావయపుడైన యాపురుషుని భుజములపైఁ బెట్టుకొని యనంతదేశమున కరిగె. అందలి జనులతో నాపె యీరఁడు నాభర్తయుని చెప్పఁచుండెడిది. దానంతటి యాయూరిజనులందఱు నాపెను గడుంగడుం గొరవమునఁ గాంచుచుండెడివారు. ఇట్లుంగి నందఱును నాధూమినిని మహాపతివ్రత యని స్తుతింపుచుండఁగా బాటసారులచే బాదినుండి యెత్తబడిన భస్మముండు నా యనంతదేశమున కొకా నొకడివననుండరిగె. అందఱఁడు దిరుగుచుండఁగా నొకనాఁడు దుష్టురాలగు ధూమిని యాతనిఁగాంచి యాదేశపుఁ బ్రభువుకడకుఁబోయి యిట్లునియె, “రాజా! నాకుగనిని వికలాంగునిఁగావించిన పాపాత్ముఁ డీయూర నున్నవాఁడు. వానిని రాము దయచేసి క్షింపుఁడు.” నావుడు “ఓఁడు సేవకులచే భస్మమునిఁ బట్టి తెప్పించి చిత్రవధ గావించుట కట్టదచేసె.

వారు రాజానాజ్ఞ కిరంబున వహించి భస్మమునిఁ బట్టుకొని వధ్యస్థానమునకుఁ గొంపోయిరి. అచ్చట రాజాగారిసేవకులకు వీక్షించి యాతఁడెట్లనియె. “ఓ పుణ్యాత్ములారా! నా విష్ణువమునాలించి నన్ను వధింపుఁడు; త్వరపడకుఁడు.” నావుడు రాజభటులు “నీవేమి విన్నవించుకొనఁ దలంచితివో తెలుపు” మనిరి. అపు డాభస్మముండు “మహాత్ములారా! నాయందుఁ గరుణించి మీరు వికలాంగుడైన యాపురుషునిఁ బ్రభువునొద్దకుఁ దోడ్కొనిపోయి నాయందలి గుణదోషములను తెప్పమని వాని నడుగుఁడు. అతఁడు నా యందు దోష మున్నదని నుడివినచో నన్ను వధింపుఁడు. లేనిచోఁ బరిత్యజింపుఁడు.” అని యా రాజసేవకు లను జేడుకొనెను.

ఇట్లుంగి జేడుకొనుచున్న భస్మమునియొడ రాజభటులు గరుణించి యామొండివానిని మహిపాలు నొద్దకుఁ దోడ్కొనిపోయి భస్మముండు దమతోఁ జెప్పిమాటలను రాజున కెఱిఁగింపిరి. అపుడు రాజు విక లాంగఁ దగు నాపురుషు నీక్షించి “యోరీ! యీభస్మముండు నీయవయవములను ఖండించెవా? పర్యము వక్కాణింపుము!” నావుడు వాఁడు రాజాగారిపాదములపైఁ బడి “ప్రభూ! ఈ మహాత్ముండు నా కింనుకెనియు హానిఁ జేయఁడయ్యె. నాయంగముల నీతఁడు ఖండింపను లేడు. ఏమండలై యరణ్యచుభ్యమునఁడు విలసింపుచున్న నన్ను నీ దయాశుంధు దపఁపెంటఁ దోడ్కొనిపోయి నానఁ బ్రత్యహా మహారాడికము నొసం గుచుఁ గాపాడుచుండెడివాఁడు. అనంతర మొకనాఁ డీతఁ డింట లేనిదనుయమున దుచ్చవత యగు నీతని గృహిణీ తిగదని యెంతచెప్పినను నన్ను వలపించె. విష్ణుట నీతఁడు గృహమున కరుగుటెంచి పోనియము నడు గుడు. నీపె తిలనొప్పియని వెపమున చేరరాటిని నొసంగి నూతినుండి జలము చేరుకొని త్రావుమని వదించె. ఈతఁడు చావకుండి నీరుచేడుకొనుచుండఁగాఁ బావని యగు నిది యీతని నూతఁ బడఁగొనె. అనంతరమిది నన్నీదేశమునకుఁ గొనివచ్చెను” దని యథార్థమును తెప్పెను.

ధూపాలుండును వానిమాటలను విని కరము వెఱుంగి పావని యగు నాధూమినిని చిత్రవధ నేయ భటులకాడ్చావించి మంచినదవడిక గల భస్మముని వదలిపెట్టెను. ప్రభువునాజ్ఞచొప్పున సేవకులు ధూమినిని చిత్రవధ గావించిరి. కావున స్త్రీహృదయము క్రూరమని గ్రహింపవలెను.

చూచితిరా? కథస్త్రీలయెడ నైచ్యానుసంధానముచేయునదిగా నుండుట అటంచుడు. నడపోసిన నీతిని గమనింపును. ‘స్త్రీ హృదయము క్రూరమని గ్రహింపవలె’ నట. స్త్రీమూర్ఖుడేనిగదా! ఆపె హృదయము క్రూరమని గ్రహింపవలెనా? బాలబాలికల లేతహృదయములకు హత్తింపదగిన ఆదర్శమేనాఇది? ప్రస్తుతియు ఎక్కడనో తప్ప

మిగిలినతావులందు బాలికలకు ప్రత్యేకపాఠశాలలులేవు. వారు బాలురతో కలసియే విద్యాసముపార్జనము చేయుచున్నారు. బాలబాలికలు కలసియున్న తరగతిలో ఈకథ పాఠముజరుగునపుడు బాలికల హృదయములు ఎంతకొట్టురుట్టాను? ఒకవేళ గ్రంథకర్త గారు 'ఈచిన్నపొత్త మాంగ్లపాఠశాలలయందు తెలుగు నేర్చుకొను క్రింది తరగతుల యందలి బాలురకన్యతోప యుక్తమైయుండునని' వీతికలో వ్రాసితిని; ఇది బాలురకు మాత్రమే ఉద్దిష్టమైనదని చెప్పవత్తురేమో? అయితే బాలురకుమాత్రము స్త్రీహృదయము క్రూరమని బోధించిన కలుగఁగల ప్రయోజనమేమి? స్త్రీవిషయమున చిన్నతనము ఇంతటిసీచాధిప్రాయమును నేర్చుకొనినవ్యక్తి గృహస్థుడై రోగము ముంచుకొనివచ్చినను మందీయక భార్యనుచంపు పాపియో, ఒకవేళ ఆమెబ్రతికినను పప్తిఘడియలు సాదింపులతో వేపుకొనితిను క్రూరుజోయగును. కాని గృహిణిని మన్నించు మాన్యము కాజాలదు. బాలురను ఇట్లు భ్రష్టులనుజేయు కథలతో గ్రంథములనింపుట ఎంతమాత్రమును శుంతవ్యముకాదు.

ఒకవేళ గ్రంథకర్తగారు ఈకథ దండిదశకుమారచరిత్రలోనిది సంగ్రహించితినినితమ తప్పిదమును దాటవేయ జూతురేమో? అయితే నీతిగర్జితములును, సభ్యములును అగు కథలనే ఎత్తుకొనవలయునుగాని చేతికివచ్చిన చెత్తనంతనుచేర్చి గ్రంథము పూర్తిచేయ గలిగితిమి గదా అని సంతోషించి బాలుర లేతహృదయమును కలుషితము చేయుట పాఠకము. కావున ఈ గ్రంథమునుండి ఆకథ తొలగింపబడువలెనను ఇది పాఠశాలల యందు పాఠ్యగ్రంథముగా పెట్టకుండునట్లు విద్యాలయాధికారులను వినయపూర్వకముగ ప్రార్థించుచున్నాను.

ఆర్థాంగలక్ష్మి

శ్రీ వేయారి వృథాకరకాశ్రీగారు

సీ. ఆర్థాంగలక్ష్మి, నేత్రానందనజోత్స్న, సత్కార్యరచన కుత్సాహశక్తి,
ఆత్మయోదయవళ వృక్షాలవాలంబు, మనసుమర్మము దాచుకొనెడు నెలపు,
మానుషానందసంపదల పంటకొటారు, పుణ్యవగాహంపుఁ బొడుపుటేలు,
తోడువీడగలేని నీడ, యందమ్ములబొట్టంబు, సాధాగ్యభోగరాశి,

ఇహమునందెకాక సహధర్మచారిణి

పరమునందుఁగూడ భద్రహేతు;

వివిధమునెఱింగి పువ్వులుబోణితో

గార్హ్యపర్యనుఖము గాంచవలయు.

బాల విజ్ఞానశాఖ

౧. పదము

తొక్కు పల్కులు

చందన సత్య నారాయణ మూర్తి గారు

కాయితాయీ!

ఏమి-తాయీ?

గొర్రెతాయీ—

ఏమిగొట్టె?

పాలగొట్టె—

ఏమిపాలు?

మేకపాలు—

ఏమిమేక?

కంచిమేక—

ఏమికంచి?

ముళ్లకంచి—

ఏమిముళ్లు?

జెముడుముళ్లు—

ఏమిజెముడు?

బ్రహ్మజెముడు—

ఏమిబ్రహ్మ?

కారుబ్రహ్మ—

ఏమికారు?

పట్టుకారు—

ఏమిపట్టు?

సీమపట్టు—

ఏమిసీమ?

కండసీమ—

౨. పాటలు

జోలపాట (సంపాదకురాలు)

శ్రీమతి జమ్మి సీతాబాయి గారు

జోలలు పాడితే బాలలకు నిద్ర
నాగస్వరం పాడితే నాగులకు ఆట
చిట్టి చిట్టి చిట్టి! చీసుల్ల మర్రి
మర్రిక్రిందవాడు తొరినాగన్న
తొరినాగన్నకు తోడెవ్వరంటే
గోవుల్లగాచేటి గోవిందుడతోడు.
అమ్మాయి నెవ్వరే కొట్టినవారు
కొట్టిగోవులపాలు కొనిబోసినారు.
చిన్నారిపాన్నారి చిలుక వే నీవు
చిగురు మామిడిక్రింద చిన్నకోయిలవు.
ఏడువకు ఏడువకు పెరిఅమ్మాయి

ఏడిస్తే నీకళ్లు నీలాలుగారు
నీలాలు గారితే నేచూడలేను
పాలైన గారవే బంగారుకళ్లు
హాయి హాయి హాయి ఆపదలగాయి
చిన్నవాళ్లనుగాయి శ్రీ వెంకటేశ.

చందమామ పాట

చందమామ చందమామ చందమామ
చందమామ కూతురు నీలగిరికన్య
నీలగిరి కన్య చేతనీళ్లుగాపిస్తే
నీళ్లల్లో తేరింది నీలాలపేరు
పాలల్లో తేరింది పగడాలపేరు.

3. వి నో ద క థ

ఎ లు క క థ

శిలి గం జ గ న్నా ధ ము గా రు

ఒకపూర్ణో ఒకరాజపుండ్రును. ఆ రాజకు ఏడుగురు మొగసంతానం కలిగేరు. తన కుమార్తెకందరికీ రాజు క్రమంగా వివాహంచేసేడు. ఏడోకుమారుడికి కూడా వివాహం చేయాలని సంకల్పించుకుని ఆచిన్నకుమారుణ్ణి పిలిచి నీ వృద్ధేశమేమిటో చెప్పు న్నాడు. అప్పుడు కొడుకు తండ్రితో “కదురంత తిన్నన, కందిరీగంత యెర్రన గలిగి మిక్కిలి చక్కని చిన్నదాన్ని వివాహంచేసేటట్టయితే చేసుకుంటా” నన్నాడు. రాజు ఆ మాటలన్నీవిని అంతచక్కని చిన్నది లభించడం అసాధ్యమని తలచి నీవే స్వయంగా దేశాటనంచేసి నీకు నచ్చినకన్యను వివాహమాడి రమ్మనిచెప్పాడు. తండ్రి ఆశ్చర్యకారం చాలినంత ధనంతోనుకొని సాలగట్టిన గుత్రాన్నెక్కి జయపరవేశ్వరా! అని అప్పుడే బయలుదేరాడు.

ఆ రాజకుమారుడు ఎన్నో దేశాలుతిరిగాడు. ఎందరితోనో తనసంగతిచెప్పాడు. కాని ఎక్కడా తనకు నచ్చినచిన్నది కనపడనేలేదు. వెదకి వెదకి వేసారి చివరకు నిరాశ చేసుకొని స్వగృహాన్యుడయి ఆనాటిరాత్రి ఒకపూటకూళ్లముసలమ్మ ఇంటివద్ద బసచేసాడు. భోజనానంతరం ఆ రాజకుమారుని దేశాటనవృత్తాంతం ఆ పూటకూళ్ల ముసలమ్మ విని చాలానొచ్చుకుంది. రాజకుమారుని మోసంచేయాలని తలచి ఆ ముసలమ్మ “అయ్యో నాయనా! ఈ భాగ్యానికి నీవిత శ్రమపడ్డావా? మొదటనే నావద్దకువస్తే నీకు శ్రమలేకుండా పెండ్లికూతుర్ని కదిర్చిపంపుదునుగదా” అంది. ఆ మాటలకు రాజ కుమారుడు చాలాసంతోషించి “పెద్దమ్మా! అల్లాగయితే యిప్పటికైతేనేమి కుదిర్చి పెడుదూ. నీకు గొప్పపారితోషికమిస్తా” నన్నాడు. సరేనని ముసలమ్మలోనికెల్లి, కొంత నేపటికొక పెట్టెతీసికొనివచ్చి “అందులో దేవతాకన్యవుంది. ఈ పెట్టెను మీపూరు వెల్లిన తరవాత తెరచిచూచుకోవచ్చును; గాని ఈలోగా మధ్యత్రోవలో తెరచిచూచి నాపంటదేవలోకానికి వెల్లిపోతుందని” చెప్పి ఆ రాజకుమారుడిదగ్గర వెయ్యిరూపాయలు తీసికొని మెల్లగా ఆనీకధమందేసాగనంది.

రాజకుమారుడు తన శ్రమవృథాకాక సఫలమయినందుకు భగవంతుణ్ణి స్తుతిస్తూ ఎంతోసంతోషంతో వారంరోజుల ప్రయాణం నాలుగురోజులకే తొక్కుకొనివచ్చి స్వగృహం చేరుకున్నాడు. పెట్టెను తనగదిలో పెట్టి తాళంవేసాడు. తల్లిదండ్రులూ, అన్నలూ

చాలాసంతోషించేరు. రాజకుమారుని ఆగమనవార్తవిని గ్రామస్తులు తండ్రోపతండ్రంగావచ్చి విఫలమనోరథులై వెళ్లిపోయారు. రాజకుమారుడు ఆనాటిరాత్రి తనభార్యనిచూడాలని పెట్టె తెరచేడు. దాంట్లాభార్యవుందా? లేదు. మరిఏముంది? ఎలుక. మొదలు నరకిన కదలివృక్షంలాగ పాపమారాజకుమారుడు హతాశుడై స్మృతితప్పి నేలమీదపడి పోయాడు. కొంతసేపటికి పూటకూళ్లముసలమ్మ మోసం తెలుసుకొని గుడ్డుకు కుంచెడు చొప్పున దుఃఖబాష్పాల్నిరాల్చేడు. ఇక తనబ్రతుకువరర్థకమనిస్తే, ఆవృత్తాంతం ఇతరులకు తెలిసిందంటే తన జీవితం మరింతహాస్యాస్పదం అవుతుందనిస్తే విచారంతో మంచం మీద పడుక్కుని బయటకు రావటమే మానివేసాడు. వేళప్రకారం భోజన పదార్థాలను గదిగుమ్మముదగ్గర యెవరో వకరు పెట్టిపోతుంటే తనయిష్టంవచ్చినప్పుడు తీసుకొని తానింతతినీ, ఎలుకకు యింత పెడుతూ గదిలోనే కాలంగడుపుతూవున్నాడు.

రాజకుమారుని చర్యలు తల్లిదండ్రులకూ, అన్నలకూ, వది నెలకూ చాలాచిత్రంగా కనపడ్డవి. నూతనదంపతులవడంవల్ల అందమైన భార్యను వదలి బయటకు రాలేకపోతున్నాడని అనుకున్నారు. కొత్తకోడలి సాంవర్యవిగ్రహవీక్షణాభిలాష వారందరికీ పొచ్చింది. ఏ ఉపాయంచాతచూడవచ్చునా అని ఆలోచించారు.

ఒకరోజున పండుగవచ్చింది. పండుగకు బియ్యంలేవని కొంత ధాన్యం ఏకుభాగాలు చేసి ఆరుగురుకోడల్లా వడ్లుదంచడిం మొదలెట్టారు. ఏడోవాటా రాజకుమారుడిగది ముందు పోసేరు. రాజకుమారుడు ఆసంగతివిని ఇక తన రహస్యం బహిరంగంకాక మానదని ఏకుస్తూపడుకున్నాడు. కొంతసేపటికి రాజకుమారునివద్దకు ఎలుకివచ్చి విచారంగా వ్రుండడానికి కారణం అడిగింది. సంగతంతా చెప్పాడు. "ఓహోఇదా మీరు విచారంగా వ్రుండడానికి కారణం? ఫర్వాలేదు. మీరు విచారించవద్దు. పెరుకూ అన్నంగిన్నెలో కలిపి పెట్టి మీరుపడుకోండి. తెల్లవారేవరకు నేనాపని చేయిస్తానని" ధైర్యంగాచెప్పింది. ఆమాటలువిని రాజకుమారుడు అట్లేచేసి పడుక్కున్నాడు.

ఎలుక పెరుగు గిన్నెవద్దకు వచ్చి "కిచకిచ" అని ఎలుకలన్నిటినీ పిలిచింది. ఎలుకలన్నీ వచ్చాయి. ఆ పెరుకూ అన్నం తినమంది. తిన్నాయి. తరవాత వడ్లరాసివద్దకు తీసి కెల్లి వడ్లను పళ్లతోవలవమని తానూ వలవడం మొదలెట్టింది. కాసేపట్లో బియ్యం తయారవగానే ఎలుకలన్నీ ఎక్కడవి అక్కడకు వెళ్లిపోయినాయి. కొంతసేపటికి రాజకుమారుడు మేలుకొని చాలాసంతోషించి బియ్యాన్ని బయటపోసి మళ్లీ తలుపువేసేసాడు.

తెల్లవారగానే ఆరుగురు కోడళ్లు ఆభియ్యున్నిచూచి తమరు దంచినవియ్యమునకన్న పరిశుభ్రంగా వుండటంవల్ల ఆశ్చర్యపడి ఆమె అందకత్తేకాక పనికి తైకూడా అనుకున్నారు. దానివల్ల ఆమెను చూడాలనేకోర్కె వారికి మనీ ఎక్కువయింది.

మరునాడు ఇంకొకపని కల్పించేరు. ఎవరిగదులకువారే వెల్ల వేయాలని తీర్మానించుకుని, రాజకుమారునిగదికి వేయటానికి వెల్ల గదిముందుపెట్టి పోయారు. రాజకుమారుని హృదయాకాశాన్ని చింతామేళుములలముగొన్నాయి. ఎలుక మల్లీఅడిగి నిన్నటిలాగే పెరుగూలన్నము గిన్నెలోపెట్టి పడుకోమంది. అట్లేచేసాడు. మల్లీ ఎలుక ఎలుకల్ని ఆహ్వానించింది. అన్నీవచ్చాయి. పెరుగూ అన్నం తిన్నతరువాత సంగతంతాచెప్పి సహాయంచేయాలని కోరింది. అవన్నీ వాటితోకల్ని వెల్లగోముంచి గోడలకు వెల్లవేసి వెల్లిపోయినాయి. తెల్లవారగానే తోడికోడళ్లుచూచి తెల్లపోయారు.

మల్లీ నియమించుకున్నారు పనులు. ఈసారి ఊరుబయటవున్న నూతికెల్లి నీళ్లు తేవడం. రాజకుమారుని గదిముందు బొదెపెట్టి ఎవరిబొదెవారు తీసుకొని ఆరుగురు కోడళ్లు నీళ్లు తేచ్చుకున్నారు. రాజకుమారుడు యీమారు తన నిగూఢజీవితరహస్యం ప్రకటనకాక తప్పదని విలాపిస్తూవున్నాడు. ఎలుక మల్లీ అడిగి తెలుసుకుంది. కానిఈమాటు దానికి ఏమీ తోచిందికాదు. చివరకు ధైర్యంతేచ్చుకొని ఎలుకల్ని పిలిచింది. విషయమంతా చెప్పింది. సరేనని వప్పుకొని ఆ ఎలుకలన్నీ బొదెలోదూరి దొడ్లించుకొంటూ నూతిదగ్గరకు బొదెను తీసికెల్లినాయి. కాని అక్కడ నీళ్లుతోడటం వాటికి సాధ్యంకాక ఎక్కడవి అక్కడకు వెల్లిపోయాయి. పాపం అసలు ఎలుక అక్కడేవుండిపోయి భోరుమని ఏడుస్తూవుంది.

ఆసమయంలో పార్వతీపరమేశ్వరులు లోకపాలనార్థం బయలుదేరారు. ఆ ఎలుక ఏడుపు విని దయతలచి దగ్గరకువచ్చి సంగతంతా తెలుసుకొని కొన్నినీళ్లు అభిమంత్రించి మీదవల్లారు. వెంటనే ఆఎలుక దేవస్వల్నిమించిన సౌందర్యంతో పడహారేళ్ల బాల అయినిలిచింది. పార్వతీపరమేశ్వరులు బుగారలబొదెతో నీళ్లుముంచి భుజానికెత్తి దీవించి వెల్లిపోయారు. అప్పుడాచిన్నది ఘుల్లుఘుల్లుమని కాలిఅందెలమోతతో ఇంటికి వచ్చింది. తొలకరిమిరుపులా మెరుస్తూన్న ఆమె శరీరలావణ్యానికి అందరూ విస్మయం చెంది రాజకుమారుని అదృష్టాన్ని విసుతించారు. భార్యవల్ల రాజకుమారుడు యావద్వృత్తాంగమును విని పార్వతీపరమేశ్వరులకు ధన్యవాదాల నర్పించాడు. కథ కంచికెల్లింది. మనం ఇంటికొచ్చాం.

క బుద్ధివర్తితు

యుక్తిలెక్క

ముద్దావిశ్వనాథముగారు

[ఇది బాలరయు బాలికలయు బుద్ధిబలమును పరీక్షించుటకు ఉద్దిష్టమైనది. కావున ఈ యుక్తిలెక్కను సమాధానము స్వరంత్రముగ నాలోచించి 12 సంవత్సరములకు లోబడిన బాలబాలికలు జూలై 10న లేదా లోవున లేఖాముఖమున (ఉత్తరములో వారివయసు తెలుపవలెను) మాకు తెలియజేసురుగాక!]

—సంపాదకుడు

ఒహ సంఖ్యవుంది. ఆ సంఖ్యను 2 పెట్టి భాగిస్తే ఒహటి మిగులుతుంది. దానినే 3 పెట్టి భాగిస్తే రెండుమిగులుతుంది. ఆ సంఖ్యనే 4తో భాగిస్తే 3 మిగులుతుంది. 5 చేత భాగించితే 4 మిగులుతుంది. 6 చే భాగిస్తే 5 శేషం వుంటుంది. అదేసంఖ్యని 7 పెట్టి భాగిస్తే సరిగ్గా తెగిపోతుంది. ఆ సంఖ్య ఏది?

౫. సద్యము

మంచిబాలిక

భానుయూర్తిరాక కానుపింపకముందె
నిదురనుండిలేచి నిత్యకృత్య
ములనుదీర్చి స్నానమునుజేసి మనసార
దైవప్రార్థనంబు దనరసల్పి
బడికిఁదరలిపోయి బడిలోననౌజ్జలు
గఱపుదాని స్థిరత గనుచునుండు
పుస్తకముల గట్టుపుట్టంబులను శుభ్ర
పరచుకొనుచు హాయి పరలుచుండు
అన్యతోడి కయ్య మాడంగఁజనబోదు
స్నేహబుద్ధి నొరుల సేరుచుండు
పలుకబోదు చెడుగుగలుగు పల్కులెపుడు
వినగదలపదవ్వి వీనులలర
ఒరులమాట నొకరి కెరిగింప వదిజంకు
బుధుల జూచినంతి మ్రొక్కుచుండు

వల్లూరి సత్యనారాయణచౌదరిగారు

పిన్నవారి గనును ప్రేమరసంబొల్క-
దీనుజూచి దయను బూనుచుండు
హాస్యమాడదలప దగహేనులనుగన్న
పరులనుఖమెకోరి పలుకుచుండు
తోడివారి ఘనత దొలగింప దలపదు
బుద్ధికాల్మయైన ముద్దరాలు
గాననిట్టిబాల గనినంత వినినంత
నిర్మలాత్ములగుచు నియతితోడ
నాదరించియూ పె కాశీస్సులర్పించి
సంతసించు రార్యజనము లెపుడు
భావికాలంబున బాలలారమీరు
ధాత్రి నతులువడయ దలతురేని
మంచివారిగూడి మనలుట యొప్పుగు
సుగుణమబ్బుదాన శుభములొదవు.

ఆరోగ్య భాగ్యము

ఆటారు రామచంద్రయ్య గారు వి. యె.

క్రొకమునందు ప్రతిమానవునకును ఆరోగ్యము ముఖ్యమైనది. ఆరోగ్యమే ప్రతి జీవుని సంతోషమునకు మూలకందము. అనారోగ్యమే దుఃఖమునకు కారణము.

జన్మతః కల్గిన లోపములుదప్ప సాధారణముగ మనుజుని ఆరోగ్యసూత్ర మాలని హస్తగతమైయున్నది. ఆహారము, శరీరవ్యాయామము విశ్రాంతి మొదలగు విషయములు గమనింపదగినవి. క్షుద్బాధ తీర్చుకొనుటకు వలసినంత మితాహారము తినుట మంచిది. ఇది తినుట కర్హమైనది, యిది అనర్హమైనది అను యుక్తాయుక్త విచక్షణతకల్గి వస్తువులను వాడవలెను. మంచి అలవాటు దీర్ఘలోచనచేతను, చెడువాడుకలు నిర్లక్ష్య భావము వలనను కలుగును. అలవాట్లు ప్రకృతికి రెండవవి. కాబట్టి మంచి అలవాట్లు అలవరచు కొనవలయును. లేనిచో దీర్ఘవ్యాధులుకల్గి వైద్యులచేతనైన నివారించబడని స్థితి కల్గును; లేదా శస్త్రచికిత్సలకులోను గావలసివచ్చును. సామాన్యమగు ఆహారము, వలసినంత విశ్రాంతి, క్రమమైన అలవాట్లు గలవారికి ఆరోగ్యసంపద యెప్పుడును ఉండును.

ఎట్టి ఆహారమును భుజింపవలెను? తినుపదార్థములు శ్రోత్రవిగను, ఆరోగ్య కరములుగను, బలకరములుగను, రుచికరములుగను, దృష్టికరములుగను ఉండవలెను. వెలశక్కువయని నిలువయున్న కూరగాయలగాని, యితరవస్తువులగాని కొనరాదు. వానివలన అజీర్తి విరేచనములు, గుండెడడ, అన్నమందు అనిష్టత, ఆకలి రేకపోవుట, ఒకవిధమగు క్రోధభావము ఇవి ఉదయించును. తెచ్చిన వస్తువులను పక్ష్యముగ వండి భుజించుచో తృప్తియు, సంతోషము నొనగూడును. అమితముగ భుజింపరాదు. అందు వలన జీర్ణకోశమున కెక్కుడు పనికల్గును. ఆకలితీగుట కెంతభుజింపవలెనో అంతియ భుజింపవలెను. ఇట్లు చేయుటచే వ్యయమును చాలవరకు తగ్గను. త్రాగుట, మత్తు పదార్థములనువాడుట వదలవలయును. సదా మనోవ్యాకులత పొందియుండరాదు. అజీర్ణమువలన ఆరోగ్యమెట్లు చెడునో అట్లే మనోవ్యాకులతవలనకూడ ఆరోగ్యము చెడును. కాబట్టి చుట్టుప్రక్కల పరిస్థితులు బాగుండవలెను. ఆరోగ్యమునకు పరిశుభ్ర

లేయు ముఖ్యము. ప్రతిదినమును స్నానము చేయవలెను. కొందరు రెండు మూడు దినముల కొక్కసారియైన స్నానము చేయుదు. ధరించువస్త్రములు బాగుగ ఉతుకబడి శుభ్రముగ నుండవలెను.

ఆరోగ్యభాగ్యమునకు మరియొకపరికరము వ్యాయామము. వ్యాయామపరిశ్రమలచే దేహము స్వస్థత జెందును. భర్తయగువాడు తీరికగల్గువేళలయందు తనభార్యను కొంత దూరము నడిపించుకొని పోవలెను. మరలి యింటికి వచ్చువేళకు ఆకలికల్గును. అలసట జెందియుండుటచే మంచినీదుర వచ్చును. అట్లు సుఖనిద్రను జెందుస్త్రీలు బలవతులు, సంతోషస్వాంతలు, ఆరోగ్యవతులునై వర్ధిల్లుదురు. ఇరుగు పొరుగువారితో వృథా కాలక్షేపము చేయుటకు బదులు తెల్లవారగనే ఇంటిపనుల చక్కజెట్టుకొని, మంచివస్త్రముల ధరించి, మనసునందుండెడి వ్యాకులతను పారదోలి, సంతోషచిత్తముతో తమ భర్తలతో కొంతదూరము నడచుటకు మనస్త్రీలు సిద్ధముగ నుండవలెను.

కొందరు నూత్నదంపతులు, క్రొత్తకాపురము సరదాలో ఇంటిఖర్చులను గమనింపక యిష్టమువచ్చినరీతి వెచ్చింతురు. భార్యయైనది అట్లుగాక యింటివ్యవహారములను జాగ్రత్తగ చక్కజెట్టవలెను. వివాహమునకు పూర్వమే ఆమె గృహకార్యములందు తల్లివద్ద శిక్షణబొందవలెను. వంటచేయుట, కట్టుపనులుచేయుట మొదలగు వాటియందు సుశిక్షను పొందియుండిన గృహకార్యములను చక్కగ నిర్వర్తింపగలదు. లోపములున్న భర్త కినుకవహించవచ్చును.

పెనిమిటికి సమానుడైన యధిపతి స్త్రీలకులేడు. అతనికి నీడైన సుఖములేదు. ద్రవ్యమునంతటిని వదలియైనను స్త్రీ తనయొక్క మగనినే యాశ్రయింపవలెను. ఏయాడుది యింటిపనులయందు గట్టిదియో, బిడ్డలుగలదియో, పెనిమిటిని తనయుసురువలె చూచుచున్నదియో, మణిపాతీవ్రత్యమును గలదియో, ఆమెయే నిజమైన పెండ్లము.

శ్లో॥ దహ్యమానామనో దుఃఖై ర్వాధి భిక్షాతురాసరాః

హ్లాదం తేస్వేషు దారేషు ఘర్మారా స్పలివేష్విదః.

అను నార్యోక్తివలె, మనోవ్యాకులతచే కుమిలి యున్నట్టివారికిని, రోగముచేత వీడితులైనవారికిని, ఎండవేడిమిచే సంకటపడుచున్నవారికిని నీళ్ల చే సుఖముకలుగునట్లు పురుషులు తమ తమ భార్యలచే మిక్కిలి సంతోషము పొందుదురు. ఒకరి గుణముల నొకరెఱిగి, సహనస్వభావులై పరస్పరము సహాయముచేసికొను దంపతుల గృహము స్వర్గతుల్యము.

చలివేంద్రముచ్చటలు

శ్రీమతికొప్పత్రి సత్యవతమ్మగారు

౨

చలివేంద్రవద్ద నొకగాజులపెట్టి

మఱువాడు పదిగంటలయ్యెను. మామూలుగా వేంకటనరసమ్మగారు చలివేంద్రవద్దకు వచ్చి యాతా యాతజనులకు దాహముఇచ్చుచుండిరి. ప్రొద్దు పడినెత్తివచ్చుచుండెను. ఇంతలో వేంకటాపురము దిక్కునుండి ఒకగాజులపెట్టి బుధవారము సంతకు గాజులదుకాణము వేసుకుందామని వచ్చుచుండెను. వేద దేవి విక్రమించిపోవు సుద్దేశముతో నానడు చలివేంద్రలోనికి వచ్చెను. దాహము తీసికొని 'దేవ! దేవ! బ్రతికిరిని, కల్లీ! నోరు ఎండిపోయినది. తిరిగి బ్రతికించినారు' అంటూ అచ్చటి ఆరుగుమీద కూలబడెను.

ఇంతలో అయిదుసంవత్సరముల అడుపిల్ల యొకరై అక్కడకువచ్చి గాజులపెట్టిని చూచి వేంకట నరసమ్మగారితో 'అత్తా! నాకు గాజులు తొడగించు' అని మారాముచేసెను. 'అట్లాగునే తొడగించెదను. కూర్చుండుము' అని ఆబాలికకు వేంకటనరసమ్మగారు సముదాయించుచుండిరి. అప్పుడు గాజులపెట్టి కొప్పయ్య 'రండి! అమ్మాయిగారూ! తొడగుతా రండి' అనుచు వేంకటనరసమ్మగారినిచూచి

'అమ్మా! మీపేరేమిటండీ!'

'నాపేరు వేంకటనరసమ్మ అంటారు.'

'ఈ అమ్మాయిగారు మీకు ఏమవుతారండి?'

'మా అన్నగారి కొమార్తె. అవునుగానిపెట్టి! నేపేరేమిటి?'

'కల్లీ! కొప్పయ్య అంటారు.'

'కొప్పయ్యా! మీదేయూరు?'

'అమ్మా! మాది 'తరిగొప్పల. బండరు దగ్గర బచ్చలపల్లిలో ఒక బ్రాహ్మణుల ఇంటివద్ద ఈ గాజులు అమ్ముతారు. వారివద్ద కొనితెచ్చి మారుచేరమునకు ఇట్లు ఊరూరతిరిగి అమ్ముకొందును.

'బచ్చలపల్లి బ్రాహ్మణుల ఇంటి గాజులా? వారిఇంటిపేరెవరు?'

'వారిఇంటిపేరు నాకు తెలియదు. కానండి అయింట్లో ఒక అర్ధవైసంవత్సరముల ముసలాయన ఉన్నాడండీ. ఎప్పుడూ వాకట్లోనే కూర్చుని విస్తరానులకట్టులు, చుట్టులు కట్టుకుంటూ, చట్టుకుంటూ ఉంటారండీ. గాజులకొసము పెల్లితే వాని అబ్బాయినిసిరివి రికాలు చూపించి రొక్కం చేతులో వేసుకొంటారండీ. అమ్మా! వారిని ఎరుగునువా అన్నార మీకు వారుచుట్టలా ఏమిటండీ?'

'అ. చుట్టలే'

'ఎటువంటి చుట్టాలండీ?'

'మా కండవచెల్లెలు అర్ధవారు. ఆముసలాయన మాచెల్లెలుమామగారు.'

'అమ్మా! మీరుకొపం చెయ్యకుండావుంటే నేను ఒకమాట అంటాను. ఆముసలాయనవంటి నున్న కొడుకులు ఒక కంబళి అవుకుండండి.

‘(పకపకా నవ్వి) ఈమాటలు గాజులకు పెట్టి వచ్చుకు అడిగిలేచుకో కంటికి కేయించుకొని గాజులు తొడిగటప్పడు క్రింద వేసుకుని కూర్చుండువుగాని.’

‘అమ్మ గారూ! వారి అల్పాయిల్లో ఎవరండి మీమరిదిగారు.’

‘అవును! కరణుగారు. చామనచాయగా పొడుగ్గా పండి స్తంభమువలె ఉంటారు. నీకు ఎప్పుడూ కనిపించలేదా?’

‘కనిపించారు కానండి ఎప్పుడూ మాట్లాడుతుండగా మాడలేదండి. మాటలు వచ్చునాండి?’

‘మాటలు రాకపోలే కరణీకం ఎల్లాచేస్తున్నాడు. కాని మాట్లాడకూడదని ఏదో వలెము ఉన్నట్లు కనిపిస్తాడు. అవీధి అయినవని అన్నయ తూచి తింటాడుటలే. అట్లాగునే ఈయనమాటలు లెక్కపెట్టి మాట్లాడుకొడు.’

‘అమ్మా! ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడేనా సరిగ్గా మాట్లాడరండి.’

‘పలుకు బంగారము. భోజనముచేసేటప్పుడు అక్కరలేదు, కావలెను ఇదిచేయలలోను కండ్లలోను ఆయనచేసే ఆభినయాన్ని పట్టి కనుక్కోవలసినదే. పూర్వజన్మములో ఏదో వేళ్ళ ఆయివుండి ఆవాసవ ఇంకా వవలక ఈమాదిరిగా వున్నారని అనుకుంటూ వుంటాను. ఆయన ముఖముమీద యిరుప్కలా పెద్ద కొచ్చికలకవలె ఉన్న మీసాలు ఆయన పెదవికడవలసిన ఆవసరములేకుండానే ఆయన నియోగాని చాటుతూఉంటాయి.”

ఈసంభాషణ జరుగునదికి ప్రాద్దు కొంచెము వాటారగా గాజులపెట్టి పెలపురికికొని తనపనిమాద పోయెను. మఱికొంతసేపటికి సాయంకాలము కాగా వెంకటనరసమ్మ గారు చలివేంద్రమాసి ఇంటికి పెడలిరి.

గృహ లక్ష్మి

అను ము ల వేంకట శేష కవి గారు

గృహమునకు లక్ష్మి యెయ్యది? కేవలము గృహంబువిడక మెలంగునట్లాల? ప్రతిగృహంబునకుఁబోయి మెప్పుడలనంది, కళల నీను ప్రతికయా? సతు లెంచవలయు! “ఇహసుఖంబుల కావాసమిది; తదవ్యసామ్యమెది?” యను పూరుషసన్నతులకుఁ దావలంబగుపత్నియా? భావవనధి లలితప్రతికయా? గృహలక్ష్మి; చెవుండ! గృహమునకులక్ష్మి గృహలక్ష్మి; గృహముయొక్క లక్ష్మియు గృహలక్ష్మియ; గృహమునందు వెలయ లక్ష్మికళలగూర్చు వితరవస్తు

సమితియు గృహలక్ష్మియే; సరియ! కాని, మనకు గృహలక్ష్మియెయ్యది మఱితలంప? దినదినంబును బోలయల్గు తేజరిల్ల వగలఁబొగిలించువగలాడి వలపుమేలొ?— నెలనెలకువచ్చి మీసతుల్ నిక్కిచూడఁ దహతహలఁగొల్పు ప్రతిక తలఁపుమేలొ? పురుషులైనను వివరింపఁబోలుఁగాదె! పురుషులకుమాత్రమే మోదమొరయఁజేయు సుదతికంటెను— స్త్రీ పురుషులకు సంత సంబు, విజ్ఞానమునుగూర్చు జాలునట్టి ప్రతికయె— “గృహలక్ష్మి” నాబలుకఁదగదె!



కొమ్మలు గల కొబ్బరి చెట్టు:—

రాటి, కొబ్బరి, శుభ మొదలగు జాతిచెట్లకు కొమ్మలుండుట అసాధారణము. చొర్రంగి అగ్ర పోరములో శ్రీవంకాయల నూర్యవారాయణగారి పెరటిలోగల కొబ్బరిచెట్లలో నొకటి నుమారు ౨౦, ౨౫ మూరల పొడవు పెరగి అచ్చట రెండు కొమ్మలును, అరెండుకొమ్మలలో ఒక కొమ్మకు మఱియొక కొమ్మ యును పెట్టినది. అమాదు కొమ్మలను నుమారు ౨ మూరల పొడవుగలవు. అవి మామూలు కొబ్బరిచెట్లవలె నుట్టలతోను మూడుచెట్లకు ఉండు కాయలు, గలలు వీనితోను నిండిఉన్నవి.

అరువది మైళ్ల వ అరు క ని పి చి న మం టు:—

రామేనియా దేశమునందలి ప్లోయిషి పట్టణమున ఎనిమిది పెద్ద కెట్రోలియము చెలువులు పడకు రావునీతి అయినవి. అప్పుడు వేచిననుంట యొక్కచెలుగు ఆరువది మైళ్లవఱకు కనిపించినది.

ఊపిరి తిత్తులు, గుండెకాయ ఫిలుమున కెత్తబడినవి:—

జర్మనీదేశమునందలి లెర్లినునగరమున ఒకానొక ఆస్పత్రిలో డాక్టరు వెన్నరు సీబర్ట్టగారు ఒకని ఊపిరితిత్తులు అపరేపను చేయుచుండగా అవిఫిలుమున కెత్తబడెను. అఫిలుములో అపరేపను చేయుట, ఉచ్చాసనిశ్వాసములప్పుడు ఊపిరితిత్తులు కదలుట, గుండెకాయ కదలుట అతిస్పష్టముగ చూడవైయుండెను.

కుక్కలను కొలిచిన జాతి:—

లండను విశ్వకళాపరిషత్తువారి కళాశాలలో ఉపన్యసించుచు ప్రొఫెసరు సర్ విలియము ఫిండ్లర్ను పీట్రీగారిట్లు చెప్పిరి, “క్రైస్తవార్థము 3,400 సంవత్సరముల ప్రాంతమున పాలస్తీనులోని టెర్తులెర్నీ ప్రాంతమునందు కుక్కలను పూజించిజూలివారు నివసించుచుండిననుటకు నిదర్శనములు దొరికినవి. వారి సమాధులయందు కుక్కల ఆకారమున చెక్కబడిన చిన్న చిన్న విగ్రహములు పెక్కులు పొడగట్టినవి.”

మైలు పొడవు గల రైలు బండ్లు:—

అట్లాంటిక్, ఫసిఫిక్ మహాసముద్రముల నడిమిభాగాగము సైనదళము రైలుబండ్లలో సరికలు గొవిపోవునది సాధారణముగ ఒక మైలు పొడవు ఉండును. ఒక్కొక్క బండికి సాధారణముగ అరువది అడుగుల నిడివి గలవి నూరు, నూటయిరువది పెట్టెలు తగల్పుబడును. అట్లాంటిక్, ఫసిఫిక్ మహాసముద్రముల నడుమగల మూడు వేలమైళ్లు రైలు మార్గమున పోవుటకు ఆ రైలుబండ్లు పెక్కు-వికములు తీసికొనును. ఈ మైలు పొడవుగల రైలుబండ్లు ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రత్యేకము వారింజపండ్లనో లేక చేపలనో కొనిపోవునది గానుండును.

పొడచారుల సంరక్షణ సంఘము:—

వీధుల వెంటపోవు పొడచారులను సంరక్షించుట కొక సంఘము అమెరికాఖండమున ఏర్పడినది. 1129-వ సంవత్సరమున మొటారు ప్రమాదములవలన అచ్చట ముప్పదియొక్క వేల అయిదువందలమంది మరణించిరి. ఇట్టిమరణముల తప్పించుట కిసంఘమువారు ప్రయత్నించురు.

పొడుగు గొనుల సమస్య:—

అమెరికాఖండమున అడవారిదస్తులను తిమారుచేయు పనివాండ్లు గొనులు పొడుగుగానుంచుటకు ప్రచారము చేయుచున్నారు. ఈ ప్రచారమువలన రైల్వేవారికి కొత్తఖర్చు కలుగునట్లున్నది. న్యూయెర్క్ ప్రీమియం సమాజేశమై తాము పొడుగు గొనుల ధరించుచో ప్రస్తుతమున్న రైలుప్లాటుఫారముల మీదనుంచి రైలు పెట్టెలలోనికి పోవునప్పుడు తమ గొనులను ఎత్తిపట్టుకొనవలసియుండుననియు వట్లుగానుండుటకు ప్లాటుఫారములను ఎత్తుచేయుటగాని రైలు పెట్టెల మెట్లను ఇంకను కొంచము దిగువకు దింపుటగాని చేయవలెనని తీర్మానించుకొనిరి.

నిశ్శబ్దమైన వైపును:—

న్యూయార్క్ నందు మారనముగా నిర్మింపబడిన బస్ లో రైల్వేస్టేషను 14,000,000 చాలర్లు ఖర్చు అయినది. ఈ స్టేషనులోగల విశేషమేమన రైలు కదలనపుడు కూడ అందుకొంచమేని శబ్దముకాదు. పువారులలోను పైకప్పులోను చేయబడిన ఏర్పాటులనుబట్టి ఇట్టి చప్పుడులేమి కలిగింది.

జర్జనీ దేశమున రైళ్లు:—

విశాఖాఖండమునగల దేశములన్నిటిలోను జర్మను రైల్వేస్టేషను మిక్కిలి పెద్దది. దినమునకు ఆదేశమున రైళ్లు 83,000 మైళ్లు ప్రయాణము చేయును; దినమునకు అందు 2,000,000,000 మంది ప్రయాణీనులు ప్రయాణము చేయుదురు; 150,000 వాగనుల సామానులు రవాణాయగును.

దినమునకు ఒక్కొక్క మాత్ర్య:—

గతసంవత్సరమున న్యూయార్క్ పట్టణమునందు దినమునకు సగటున ఒక్కొక్క మాత్ర్య జరిగియుండెనని పోలీసు కమిషనుకు వేలేన్ గారి వార్షిక నివేదిక ననుసరించి తెలియుచున్నది. ఆ పట్టణమున 1928-వ సంవత్సరమున 339 మాత్ర్య జరిగియుండగా 1929-వ సంవత్సరమున 357 మాత్ర్యలు జరిగెను.

హాక వార్త



మ హా శక్తి గాదు మ్రానిదుంగ:-

ఏదోయొకటి నల్లగా తలమాత్రము పైకి కనబడునట్లు మదరాసులో సముద్రములో ఒడ్డున 40,50 అడుగులదూరముగా కొన్నిదినములైనదట వచ్చుచుండెను. మొదటనది మైలాపూరు ప్రాంతమునను పిమ్మట తిరువల్లి క్షేత్రాలో రాజధానిక భావాలకు ఎదుటను కనబడెను. దీనికి చాల వదంతులు బయలుపడెను. ఎవరికో ఆశక్తిమువచ్చి తానొక మహాశక్తి ననియు నాగూరునుండి బయలుదేరిననియు తిరువత్తూరు వెళ్ళుచున్నాననియు అచట స్థిరపడెదననియు చెప్పినట్లుకవదంతి బయలుదేరెను. కాత్రి శంకుపీఠములవలె దానికడ వెలుగుచుండునని మరియొక వదంతి బయలుదేరెను. మైలాపూరువద్ద నొక పల్లెమనిషి దానిపై నొకరాయి విసుగుగా రక్తము ప్రసరించెననియు పిమ్మట మఱియొకనికి రక్తపువాంతులు కలిగెననియును మరియొకవదంతి ప్రబలివది. ఈకడపటి వదంతివలన వెన్నరునుగూడ దానిని సమీపించుటకు సాహసంపజాలక పోయిరి. కాని వందలకొలది ప్రజలు సముద్రముకడను వెళ్లి దానిని చూడసాగిరి. మొన్న సాయంకాలమున కది హైకోర్టుదీనికి చేరినది. దానినొక సముద్రాధిపానదేవతనుగా భావించి పలువురు కర్పూరమును వెలిగించుట, కొబ్బరికాయలను కొట్టుట మున్నగు నారాధనలనుగూడ జరిపిరి. దానిని గూర్చి కొటలోనుండి హార్వరులోనికి తెలిసినచేయుగా హార్వరు ఉద్యోగులు వెంటనే ఒక స్టీములాంచుని పంపిరి. హైకోర్టునువరుట అది కనబడగా దానిని గొలుసులతో కట్టి స్టీములాంచు హార్వరులోనికి లాగుకొనిపోయెను. అచట క్రేనులతో దానిని పైకి లాగి గట్టుపైనపడవేసిరి. ఇది ఒక మిక్కిలి గొప్పచెట్టు మానుఅయిఉండెను. 30 అడుగుల పొడుగును 10 అడుగుల చుట్టు కొలతను కలిగియున్నది. ఇందవ కొన కొద్దిగా సన్నముగా నుండుటవలననే యిది ఒడ్డును కొట్టుకొని రానుండ నిలువుగానే లేచిపోగలిగెను. దీని అడుగు భాగమున నాచు, నీటిదబ్బులు మున్నగునవి దట్టముగా పెరిగియున్నవి. దూరమునుండి చూచువారలకు కొద్దిగా నీటిపైని లేలుచుండిన భాగము కొంత విపరీతముగా కనబడుచుండెను. కావుననే ప్రజలలో కొంత పిచ్చి నమ్మకము కలిగినది.

శోభనమా; శోచనమా? :-

మొన్న మొన్ననే మానుమకొండ లక్ష్మణు బాబాయలో నొక నింతశోభనము జరిగినది. ఈ వీధిలో గౌరవనీయుడుగు నొక యాదవ కుటుంబము గలదు. ఈ కుటుంబములో దాదాపు ఇరువది వసంతర్థుల చూచిన యొక యువకుడు మ్యూర్ పైలులో విద్య నభ్యసించుచుండెను. సాక్షపదాయానుసారముగ పాప మాతనికి బాల్యముననే వివాహము మాత్రము తప్పినదికాదు. తలిదండ్రుల వేదక బాల్యవివాహముతో నిరమింపక, పల్లెడెందువత్సరముల తమ యనుంగుకొడలిని త్వరలో నొక స్వతంత్రముగు ఇల్లాలుగ జూడగోరి, వేదమార్తులైన బ్రాహ్మణోత్తములచే గాబోలు ఒక కుధిముహూర్తము నిర్ణయించుకొని శోభనకృత్యము లేర్పాటు చేయబడినవి. కాని పిల్ల కొంత చెరలాట యైనను, ఎలకకు బ్రాణ తల్లడము కాదా! అయిన

పౌష్ట్యమున పరిపక్వమున కొలతవడి పుష్పవతియైననుగాని యా కన్యకారాత్రి ఎట్లు కుభవాహమై యుండునో ఆ కన్యకకును, భగవంతునకును, సరళహృదయులకును దక్క కటికవానికన్న పెక్కుడు కఠినమైన అత్తమామలకేమి తెలియును? పాప మా బాలిక భర్తవలన గలిగిన దుర్బరశ్రమ కోర్వలేక మరునాడే తన స్వగ్రామమునకు పలాయన మయ్యెను. కాని అత్త మొదలగువారి కీ విషయము తెలియగనే ఆ కన్యకు వెంటదించి చివరకు పట్టుకొని తెచ్చిరి. ఎంత ఘోరము. అత్తయ్యాజ్ఞ లేనిదే పారిపోయినందుల కాకన్యతో తమకు గల సంబంధమును గూడ ద్రంపుకొన జూచిరిట. కారీరకావస్థలో బాటు ముక్కుపచ్చలారని యా బాలికకు మానసికావస్థగూడ తటస్థించవలయును గాబోలు. ఇట్టి యక్రమములు జరిగిన జరుగవచ్చునట కాని మనలో కొందరికి కారదావిల్లు ఆములునకు రాగూడదట. తద్విషయమై భర్తయొక్క హితచింతకు తెంత జవాబు దారులో విద్యాగంధ ముద్దిన భర్తగూడ స్వయముగ సంతే జవాబుదారి యనుటలో అతిశయోక్తి లేదు. యాదవులలో నొకవంక విద్యాభివృద్ధియై సంఘసంస్కరణము జరుగుచుండ మరొకవంక, విద్యాభూషణ భూషితులయ్యు సంఘదురాచారములకు నిలియగుట దేశదుర్దృష్టము గాక మరే మగును? భగవంతుడు వీరికి సద్బుద్ధి నొసగుగాక! (గోలకొండ)

కోడలికి వెలుగు చున్న హరి కేసు లాంతరు సైక పుటో వాతలు :—

సెరాంపూరు గౌరవన్యాయాధికారియగు రాము మొహింద్ర చంద్రలహరి బహదూరువారి మ్రోల కాంతబాలదేవియను నామె తన మగనిమిదను, మామగారిమిదను ఇట్లు ఫిర్యాదుచేసెను. “జోగింద్రనాథ దేవర్సినామామగారు. రామచంద్రదేవర్సీ నాభర్త. నావివాహము పెక్కువత్సరములకు పూర్వము జరిగెను. నేను కాపరమునకువచ్చిన కొలదికాలమునకే నాభర్తకు నాపైదయితప్పెను. నన్ను మిక్కిలి అగౌరవముగా చూచుచుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు ఆహారపానీయములనుగూడ ఒసగకుండిరి. ఒకసారి నన్ను మాపకువులకాలలో పకువులతోగూడ కట్టిపైచిరి. మఱియొకసారి చాల నీపటినుండి బాగుగా వెలుగుచు మిక్కిలి జేడియొక్కయున్న హరికేసులాంతరుపైడిప్పతో నాఒడలిపై పలుకావులయందు వాతలు పెట్టిరి. ఈబాధలు భరింప జాలక నేను ఇది జరిగినకొలదికాలమునకే నాపుట్టినింటికి పోతిని. నాతండ్రి వారుచేసిన అపృత్యములకై మావానిని కోపపడెను. అందుమీద మావారికి కోపమువచ్చి తిరిగి వివాహముగావించుకొనిరి.”

ఏడుగురు బిడ్డలతల్లి బి. ఏ. బిరుదముద్రాండుట:—

తెంగుగూరు నివాసురాలగు ఇక్బాలున్నీసా బేగముగారు మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమునందు బి. యే. బిరుదమును గ్రహించిరి. మైసూరు రాష్ట్రములో పోలీసు నూపరింటెండెంటు పనిచేసి పింఛను తీసికొనుచున్న గులాము మొహమ్మద్ను ఖానుగారికుమార్తె యీసా. 1913 సంవత్సరములో ఈమె వివాహము జరిగెను. మైసూరురాష్ట్రపు పల్లికువర్సెక్కుకాళిలో పనిచేయుచున్న యస్. ఏ. హుస్సేనుగారికిచ్చి వివాహము చేయ బడెను. వివాహమైన పిమ్మట ఈమె చదువు ప్రారంభించెను. ఈమె తన సంఘాచారము ప్రకారము ఘోషలోనుండియు తనకుకలుగుచున్న సంతానమును పెంచి పోషించుకొనుచు సంసార భారమును వహించుచు విద్యాకాఖయం దుద్యోగము సంపాదించి పనిచేసెను. ఈమె 1927 సంవత్సరములో యూనివర్సిటీ ప్రజేత పరీక్షయందు తీర్ణయయ్యెను. ఇప్పుడు బి. యే. బిరుదమును గడించెను. మైసూరు ముసల్మానుల సంఘమందు బి. యే. పట్ట బిరుదమును సంపాదించిన నారీరత్న మీసె యొక్కతయే. ఈమె విద్యాకృషియందలి ప్రాశస్త్య మేమనగా ఈమె ఏడుగురు బిడ్డలతల్లియై యుండియు పట్టుదతో విద్యాభ్యాసము చేయ గలుగుట. ఈమె క్షేప్రముమారుడు ఇంటర్మీడియేటు తరగతిలో చదువుచున్నాడు. స్కూలుపైవల పరీక్షయందు మొదటి తరగతిలో ఉత్తీర్ణుడయ్యెను. కాపురముచేయుచు చదువుకొనుట దుష్టమనుకొను శ్రీరీ ముసల్మానువిరుషీమణిని మేలుబంతిగ చేకొందురుగాక!



పువ్వు పువ్వు:—

జానుమానము గృహలక్ష్మిలోని పువ్వుమునుగూర్చిన సంపాదకీయవ్యాసమును గూర్చి 'ధర్మసాధని' పత్రిక ఇట్లు అభిప్రాయపడినది:—

“శ్రీల నాట్యరంగప్రవేశముగూర్చి గృహలక్ష్మిపత్రికలో జరిగిన వాదోపవాదములను పఠ్యులు చదివియుండురు. తత్సందర్భమున వాకాసంచికలోని “పువ్వుము” అను కీర్తికరైంద పత్రికాధిపతులచే వ్రాయబడిన యీ దిగువవాక్యములు గమనింపదగినవి. “సందేహింపక పువ్వుకళ నవలంబింపవలయుననుటలో కులశ్రీలు నాట్యరంగనలవలె బహిరంగముగ పువ్వుము చేయవలయునని కాని పాశ్చాత్య శ్రీలవలె ఆకుచి ప్రాపకమగు పువ్వుము చేయవలయుననిగాని మా తలంపుగాదు. మతిమాలినగొడ్డులెవరైన నట్టులవలంబింప నుపదేశించినను మతప్రవిష్టమగు మానవమునకు నోచివుట్టిన భారతాంగన లట్టివివేకపథకులగు కలలోగూడ ఒప్పుకొలియరు. అయితే ఇక మన శ్రీలవలంబించుటకునైన నాట్యవిధాన మేమి? పరిమమగు భక్తితో, పవిత్రమగు భావముతో వారు తమ లోపెరడులయందు మహాలక్ష్మీకులసిరి ప్రాశ్నించుటలో పద్మములు పెట్టుటకు, పాటలు పాడుటకు, ప్రగక్షిణములు పుట్టుటకు, వసుసాగరములు గావించుటకు తన్మయతలెచ్చిపెట్టు పువ్వుమును తోడుచేయుటయే.” ఇట్టి పువ్వుము నెవరు కాదనుగలరు? కులసి చెట్టుముందరపెట్టిలో భజనచేసి కొనుటకు శ్రీలు పువ్వుము నేర్పుకొవలయునన్న పద్మపాదుండగలరా? భగవంపాదసోదేశముతో నిర్మింప బడిన నాటకరంగస్థలములందు బహిరంగముగా శ్రీలు వేషములను చాల్చనచ్చునను వర్ణిచాయమును “గృహలక్ష్మి” ప్రోత్సాహపరుచునని యిహ్వాక్యమండియు పఠ్యులు తలచుచుండిరి. అట్టితలపు వారి కెంత మాత్రములేదని యిపుడు స్పష్టమయినది. ఇది సంతోషకరము.”

బిల్వ పుష్పము —

భారతీయులచే అతివచిత్రవంతముగ చూడబడుచున్న బిల్వపుష్పమునుగూర్చి శ్రీమాన్ కొల్లిపర సుబ్బారావుగారు శ్యామమానవు 'ఆదిశైవిపత్రిక'లో నిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

“పూర్వకాలమున లక్ష్మిదేవి కివుని భక్తురాలు కావలెనని దలంచి తన భర్తయజ్ఞముపొంది ఒక్కసంవత్సరమువరకు తామరపద్మములచే పువ్వులచే ఈశ్వరుని ఆర్చించ డీక్షబూసెను. ప్రాతఃకాలము కాలకృత్తి

మల దీర్చుకొని కొలనుకువెళ్లి నూటయొనిమిది పువ్వులను సంచాదించుకొని నుండెనునతేరి శివలింగమును పంచాక్షరీమంత్రము, శక్తివీజముజేర్చి సోదకోపచారములచే పూజించుచుండెను. దీక్షాంతమున మామూలుగా స్నానాదికృత్యముల నెరవేర్చుకొని తామరకొలనుకు వెళ్లి పద్మములగైకొని యథావిధిగా అర్చించుచుండ పరమేశ్వరుడు తన మాయవలన గెండుపుష్పములు కొరతలేని లక్ష్మీదేవి శక్తిని పరిక్షింపజేసెను. పూజాంతమున ౭౦డునానుములకు పువ్వులు తక్కువయ్యెనుటచే (తన కుచములను ఒకప్పుడు భర్తయగు విష్ణువు కుచపద్మములని యనుట శ్లో వికీరెచ్చుకొని) ఒక పుష్పమునకు తన ఒక కుచమునగోసి పూజించి రెండవపుష్పముకొరకు రెండవకుచము కోయబోగా దయాద్యుహృదయుండగు నాథగవానుడు ప్రత్యక్షమై చేయబట్టుకొని 'ధర్మరాలా! నీసామాసమునకు ధర్మిని సంతోషించితిని. నీకుచములు మామూలుగానుండునట్లునుగ్రహించితిని. మరియు నీవు పూజించిన కుచముకు యొకవృక్షముగా బుట్టించుచున్నాను. దానిపత్రములు నాకేగాక పరస్పరేవలననుప్రియము కాగలవు.' అని ఆకుచమును భూమిపైపంచెను. అది (విల్వ)నూలేదుచెట్టుగా జన్మించెను. దీనిదళము మూడు ఆకులు గలిగిఉండును. దానిలో మధ్యమందు ఆకు శివుడు, కుడిపక్క విష్ణువు, ఎడమపక్క బ్రహ్మ యనంబడును. ఈవిల్వవృక్షమునుస్త్రిఫలవృక్షము శివప్రియ యని ఇత్యాదిగ ఇరువదియొక్క పేర్లుండును. దీనిచుట్టునున్న ఫలముపవిత్రమైంది. దీనిదళము కాలితో త్రొక్కినవారు అల్పాయుష్యులగుదురు. వేయిపద్మములచేపూజించిన ఎంతఫలముగలుగునో ఒక్క విల్వదళమువలన అంతఫలముగలుగును. విల్వవనము కాశీతో సమానము. విల్వవృక్షము మొదట పరమేశ్వరుడు నివసించును. గృహవరణయందు ఈకానభాగమున విల్వవృక్షమున్న విశ్వర్యకరమనియు, తూర్పుననుండిన శుఖప్రదమనియు, పశ్చిమదిశకున్న సంతానప్రదమనియు, దక్షిణమున యనుబాధలు గలంగజేరవనియు, వసంతక్రీష్ణయుతువులయందు శివుడు విశ్వార్చనచేసిన అక్షయగోవానఫలము గలుగుటయేగాక జన్మాంతమున కైలాసము లభించునని స్కాంధపురాణము బోధించుచున్నది. ఇది భారతదేశమందంతటను హిమాలయప్రాంతారణ్యములలోను, మధ్యదక్షిణదేశములలోను పెరుగును. పండు, కాయ, వేరు, పుట్ట, ఆకు, పండినపళ్ళవైయందు తోక్కి, పువ్వు ఉపయోగింపవగును. దీనిగుల్జాలో చక్కెరయుండును. కర్ర పొడిలో పొటానీయము సోడియము కలిపిన ద్రవ్యముండును. పచ్చి ఆకులను మరగించినచో పసుపురంగును, ఆకుపచ్చరంగును, నువాసనయును గల మానె దిగును."

సృత్యము వలన దీర్ఘాయుర్దాయము:—

'దాన్సుమేగజను' లో టెనుషాను అను సుప్రసిద్ధనర్తకుడు వైవిషయమునుగూర్చి వ్రాసిన దానిని 'ఆరోగ్యప్రకాశిక' యిట్లు అనువదించుచున్నది:—

"నర్తనమొనరించుచుండువారు చిరకాలము జీవింపగలుగుదురు. నీవు 87 రోజులు నిండినమ్మట వచ్చెను నీ పుట్టినదినమునాడు నీవు వెనుకకువంగి నీతలను నీ కాళ్ళకుధ్యనుండి భూమి కానించగలుగుదువా? జపాను దేశమునందు కాట్యామానర్తకుల సంఘమునకు అధ్యక్షురాలగు మేడం కాట్యామా అను వారిమణి తన 88 వ పుట్టినదినమునాడు యీ సృత్యవైఖరిని ఆతిసులభముగా చూపించినపుడు నేను స్వయముగాచూచితిని. నర్తన మనగా విందునర్థలలో వేలమొదనుండు నునుపగు చపటానిద స్త్రీలును, పురుషులును చేతులు చేతులు పట్టుకొని అటునిటు నడయాడుటకాదు. పొటలవాటకముల ఖాదువారు నింగ ఫలములందు చూపించెడు వైఖరులుగూడ నర్తనములో చేరవు. సాధారణముగ కరితాళధ్వనుల నోవరించుటకు సమ్యుత్తరపని శ్రేక్షకుల వలనగూడ మార్గధ్వనులతోగూడిన ప్రశంసనుబడయుటకు తీవ్రముగా జరుపబడెడు కర్పతరములగు పద

వివ్యాసముగూడ నర్చనభేదములు కావు. అధికమగు ఆనందాదిశయమువలన అతిసుందరముగను, లావణ్యముగను ముఖవైఖరులవలన రసమును తెల్లడించుచు శరీరముశుభముగూడ పూర్తిగా నుపయోగించుటయే నిజమైన నర్చనముగను.”

క ర క్కాయ:—

గృహాయజమానురాండ్రకు నుపరిచితముగు కరక్కాయనుగూర్చిన క్రిందివిషయములు ఎ. కొండయ్యగారు జూను 1-వ తేదీనాటి ‘జమీందారిరైతు’పత్రికలో వ్రాసిన వ్యాసమునుండి గ్రహింపబడినవి:—

“కాలక్రమమున బాగుగపండి భూమిపై రావినదియు, క్రొత్తగను, గట్టిగను, గుండ్రముగను, లావుగను నీళ్ళలావైచిన ములుగునదియును, లావుబెరడుగడిగి, చిన్నచిత్తులు గలిగియుండు కరక్కాయ ప్రళస్తమైన దగుటచేత సమస్తజాతిగములను బోగొట్టి సుగుణములనిచ్చును. కరక్కాయ ఉప్పుగను, మిక్కిలి పెగురుగను ఉండును. అగ్నివీపనము చేయును. శుక్లవృద్ధి, నేత్రములను హితము, శరీరపుష్టి పీటను కలుగజేయును. మరియు నిది క్షౌభ్రము, కాసము, ప్రమేహము, మూలశంక, నలిపురుగులు, మలబద్ధము, గుల్మము, ప్లిహము వీటలను నశింపజేయును. మధురముగను, పుల్లగను నుండుటవలన వాతమును, పగురుగనుండుటవలన పిత్తమును, కారముగ నుండుటవలన కఫమును బోగొట్టును. నూరి పుచ్చుకొనిన విశేషనమగును. ఉడికించి పుచ్చుకొనిన మలమును గట్టిపరచును. కరక్కాయ ఎండకాలమునందు తెల్లముతోను, పక్షాకాలమునందు మైంధవలవలముతోను, శరత్కాలమునందు తెల్లనక్కరతోను, హేమంతకాలమునందు శొంఠితోను, శీతకాలమునందు పిప్పళతోను, వసంతకాలమునందు తేజతోను తేర్చి భుజించిన “గరుర్మించుడు సర్పముల నశింపజేయునటుల సర్వజాతిగములను నశింపజేయును.”

వివాహముల తీరు:—

జూన్ 13-వ తేదీనాటి ‘దారుల్ ఇస్లామ్’ అను తమిళపత్రిక ఇట్లు వ్రచుచుచున్నది:—

“మెస్సీకోనగమున ‘జూలినీతా’ అను రూపవతియు, యౌవనవతియును కన్యను వివాహమాడుటకు 30 యువకులు ఏకకాలమున ప్రేమించియుండిరి. ప్రతియిమ వారు ఆమెదగ్గరకువచ్చి తమవాంఛల బలుపుచు ఆమెను నిర్బంధింపజొచ్చిరిగాని తమవరెనే ఇతరులును ఆకన్యను ప్రేమించుచు తమపద్ధతిజేయవలంబించుట వారిలో నొక్కరికైన దలయును. ఈపోరుపడలేక ఆమెవారికి వొకకోజ విద్దేశించి ఆనాడు వివాహమాడునటుల ఆమె వాటి కెఱిగించియుండెను. ఇట్లు విష్కర్షగావించబడిన దినమునఱకు ఆమె సుఖముగా కాలముగడిపెను. ఉద్దేశింపబడినకోజ వారందరు ఒక్కొక్కరుగ వధూగృహమునకొచ్చిరి. పిమ్మట వారి నొకటిొకరు ప్రశ్నింప వారందరు ఒకేయద్దేశమునకై వచ్చితిమనిదెలిసి తగవులాడవాంఛించిరి. అందుచేత కొందఱికి గాయములుతెగిలి వైద్యకాలకు పోవలసినవచ్చెను; మఱికొందరు పోలీసువారియధీనమున నుండవలసి వచ్చెను. ఆహా! కలియగ నుండోపనుండులు!

చికాకోనగమున ‘రాల్ ఫవాగ్నర్’ అనునాతని భార్య దంతబాధచే పరితపించుచుండెను. వివిధ చికిత్సల నొనరియు అనుకూలంపనందున పండ్ల నూడదీయుట మేలనిపించెను. అందుచే నామె చికిత్సాలయము

నకు పోవ సమకట్టగా ఆమె భర్తయగు 'రాల్ ఫాన్నరు' తానాకృత్యమును నిర్వహింప సమర్థుడననియు చికిత్స తానే చేయదుననియు ఆమెచెప్పి నొప్పిగలవంతమునకు నొక ఇనపకమ్మిగట్టి దానిని నొకతలుపునకు తగిల్చి బలముగానిచ్చెను. దంతమును కమ్మికిగట్టునపుడు ప్రక్కనున్నదంతములయందు పారబాటుగ సంబంధించియుండినందున ఈడ్చు అడుగులో బాధగలగినవంతమేగాక ఇంకను చెందువంతము లూడిపడెను. అందరి బాధచేత కోపావేశమై భర్తనుదిట్టి కోర్టుమాలమున గాభర్తను విడవల విచ్చెను. భార్యకు సహాయ పడవలెనను సదుద్దేశముతో ఈపనిచేసిన భర్త భార్యచే దిగస్కరింపబడి తుదకు భార్యనుగోల్పోయెను. ఆహా! ఏమి విచారలనుహిను!

పెర్త్ నగరమున మిస్టర్ రఫ్టెమహాదర్ అనునాతడు జన్మనినుండి విద్యుచ్ఛక్తియంతయునదియు, విద్యుచ్ఛక్తిచేతనే వడువదగినదియైన ఒక మోటారునుగొని తన శిలపురినముల దానిముందుదిరుగుటలో ప్రొద్దుపుచ్చుచుండెను. ఒకసారి ఏదో ఆమోటారున భిన్నముగలిగి మోటారు రిపేరేషన్ చేయు నొకకాలయందు విధిలోనిలిచి సవరించుచుండిరి. ఆపుట కొక స్త్రీవచ్చి రిపేరుచేయువిధానము చూచుచు బండినిపురించెను. బండి పూర్ణముగు విద్యుచ్ఛక్తిచేత గూడినదియైయుండినందున అందరి శక్తిచేత ఆమె ఆకర్షయై క్రిందబడి మూర్ఛిల్లి విశ్లేషితురాలయెను. వెంటనే మోటారుదారగు 'రఫ్టెమహాదర్' ఆమెను తనగృహమునకు గొని పోయి చికిత్సయొనర్చుచుండెను. ఆమె క్రమముగ స్వస్థపడి పూర్వస్థితికి రాగలిగినదిమొదలు అతని ప్రేమించి వివాహమాడ నిశ్చయించెను. వివాహము కీక్రమముగజరుగునని తెలియుచున్నది. ఆహా! ఏమివరాన్వేషణము! వివాహ మెంతబాగుంటుంటు!

న్యూయార్కునగరమున 35 సంవత్సరముల ఈడుగల 'హెర్బర్ట్ బ్రాక్లింగ్' అనునాతడు ప్రకృతము వింతతువుగనున్న 35 ఏండ్లకుచెందిన తన సవతితల్లి నే వివాహమాడెను. ఇటువంటి స్వభావవిరుద్ధముగు వివాహమునుగూర్చి వధువుతో కొందరు ముచ్చటంపగా అందులకామె చెబునది యేమన భర్త తీవించియుండు నపుడే తనకును తన సవతికొమారునిని చాల ప్రేమయిందెడిచనియు, తన భర్తయే నీని పెండ్లుగననియు, తన భర్త మరణావసానమున ఈలాగే తనపుత్రునే పునరుద్వాహముగమ్మని నేడుకొనెననియు తదనుగుణముగనే యీవివాహము గావించబడెననియు చెలియజెప్పెను. ఈవధువు అస్త్రీలియాడేశమును మొట్టమొదట గని పేట్టిన కాపటస్థుక్ యనునాతని వంశమునకుచెందినది.ఆహా! ఏమి? వేయొకస్య జన్మదేశపు వివాహములధోరణి!

స్త్రీలు: జాతీయ జీవనము:—

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షులగు శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు పూనా హిందూస్త్రీల విశ్వవిద్యాలయము వారిపట్టప్రదానోత్సవము (బొంబాయిరాజ ధానిలో కలరాజకీయములగు అలజరులచే ఇది యిప్పుడు ఆపివేయబడినది) సందర్భమున నీయ నుద్దేశించిన ఉపన్యాసమునుండి క్రిందిభాగము ముద్రితము:—

“హిందుస్త్రీజనంబులకు ఇదియొక మారనకకము. ఇంతకుముందు యెవరైన ఇప్పటి జాతీయోద్యమము నందు స్త్రీలింగతీ దైర్ఘసాహసములను ప్రదర్శించునది పలికియుండినచో వానిని పిచ్చివానిగా పరిగణించి యుందురు. కాని గాంధీమహాత్ముడు వింద్రజాలితునివలె హిందూస్త్రీలయందు నిశ్చిప్తమైయున్న శక్తిని

ఒక్కసారి ప్రజ్వలించేసేవాడు. స్త్రీలు జాతికి రక్షణదేవతలు. మన ప్రజలహక్కులను రక్షించుటయందు పనిచేయుచున్నవారిని ప్రోత్సహింపవలెనను, వారియెడ సానుభూతిచూపవలెనను ఎవరును ఉండజాలరు. యోధునికావని రాజ్యాంగవేత్తను విజయైన స్త్రీసాగడజాలదు; కావుననే గాఢిగాఢి ఉద్యమమునకు స్త్రీలిచ్చుచున్న ప్రోద్బలమునకు శేను వింతపడకున్నాను. ప్రస్తుత కాలమున సామాన్యకార్యములను చేయుదని మిమ్ములను ఉద్బోధింప అవసరములేదు. చెప్పదానికంటె పెక్కువ విలువగల ఉదాహరణముచేత శేను స్త్రీలు చక్కని ఉద్బోధమును లేపియున్నారు. చిత్తరంజనదాసు సతి, సోజనీదేవి, కమలాదేవిభతోపాద్యయ, రుక్మిణీలక్ష్మీపతి, బసోదా రంగనానులయందలి త్యాగివంశ స్త్రీలు, లాహోయలోని రీగములలము, అహమదాబాదులోని శ్రీమతి అవసూయ, డాక్టరు ముక్తులక్ష్మీకెడ్డి, కే. యస్. ముద్దసతి, డిక్సనుకన్య ఇంకను మరియెందరో మనప్రజలను ఉత్తమ కార్యములకై ఉద్బోధింప ప్రకాశించుచున్నారు. శేను భారతవర్షమును ప్రకాశమానముగ చేయుచున్న ఈదిరాంగనల ఛాయచిత్రములను, జీవితసంగ్రహములతో కూడ గ్రంథరూపమున ప్రచురింపబడిన బాగుండు సరి నే ఆశించుచున్నాను.”

భర్తల కొరకు పాశ్చాత్య స్త్రీల పాట్లు:—

శ్రీమతి కవితీలక పులవర్తి కమలావతీదేవిగారు పైవిషయమునుగూర్చి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

“మనదేశమున భర్తలబడయుటకై కన్యకాభివృద్ధియే కష్టపడవలసిక పనిలేదు. అట్లకష్టములపడి తలదాగ్రులే వరాశ్వేషణమొనరించి తమ పుత్రిక వోకయింటిదానిగా చేతును. పాశ్చాత్యదేశములందెట్టి మంచి పరిస్థితులులేవు. అక్కడి వారలు భర్తల వేటాడుటకై యచట మిదులు, నాట్యములు తిరుచు సమ హర్షబడచుచుండును. ఇది చాలక యిప్పుడాదేశమున పురుషవశ్యమును గుఱింది బోధించుటకు పాతకాల లేర్పరుపబడినది, అందు అవివాహితలగు కన్యలు విద్యార్థినులుగా శేన ఎట్లు శృంగారింతుకొనిన యే యే రికపు పురుషుల కండ్లకింపుగా నుండునో, గృహిణీత్వమున నేమియో, ఏగుణములుగల స్త్రీయైదని పురుషులు తలంకునో మొదలగు పాతములను యథావిధిగా బలింతురు. ఇందుకొకటి ఆదేశములందు ప్రత్యేకపాతప్రస్తములు వ్రాయబడినవి. అతియగాక ఆపాతకాలయందు పురుషులతో వెట్లు సర్వ గర్భముగు సంభాషణల గావించిన వత్సలయ్యెడలో వివరముగ బోధింపబడునట్టి. రామ రామ నాగరికత మానవుల నెటకుగొంటోయిదిమిచునో భగవంతునికే ఎటుక? మనయార్యభర్తములు నశింపకుండునట్లు భగవానుని ప్రార్థించుటకన్న మనమేమి యొనర్చగలము?

అత్తరులు: వాని ఉపయోగము:—

శ్రీయురే వి. పామరు అనువారు ‘మద్రాసు మెయిలు’ పత్రికలో పైవిషయమును గూర్చి ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

“అత్తరులవాదకమును ప్రోత్సహించుచును, నిరుత్సాహపరుచుచును పెక్కువాదములు జరిగినవి. పెక్కు వ్యాసములు వ్రాయబడినవి. అయినను అత్తరులయందుకల ఓపధిగుణమునుగూర్చి ఆవాదములయందును, అవ్యాసములయందును తిరుచుగా తడవబడియుండలేదు. పూర్వము అత్తరుల ఓపధిగుణమునుగూర్చి తెలపియుండినది. ఒకానొక లాటిన్ గ్రంథకర్త నూటికిమించిన పలురకముల అత్తరులను రోగనివారణమునకు నిరూపించి

యన్నాడు. ఈ ఆత్మలలో వయోక్త పుష్పలనుండి తమరు చేయబడిన ఆత్మలే అన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. ఆ ఆత్మల నికార్య అయినదిగాను పుష్పలనుండిమాత్రమే తమరు చేయబడినదిగాను ఉండవలెను. రసాయనికసంబంధమైనద్రావకములచే తమరు చేయబడు ఆత్మపులు సరములకు ఉద్రేకమును కలిగించుటయేకాక హానిచేయును. క్రొత్తలవెండరు ఆత్మలచే చిలుకరింపబడిన దుప్పట్లు ప్రూక్షేంద్రియములకు తర్జనముగావించుటయేకాక సరముల ఉద్రేకమును అణచి ప్రకాశమైన నిద్రను తెచ్చిపెట్టుచుగా మండును. ప్రత్యేకమైన పిన్నగిగుణముగల మరియొక ఆత్మల మల్లెపుష్పలలో చేయబడునది. పూర్వగ్రంథకర్తలు వానిని ఒకరసాయనముగా పేర్కొనిరి. కాని వాని ఉపయోగవిషయమై వాచికమాట చెప్పియున్నారు. ప్రత్యేకము మల్లె ఆత్మలను వాడుదుమా అనియొక వగప్రసాదింపలే పనిచేయును. మరియొకదానిలో మిత్రతముచేసి ఉపయోగించుమా వగములకు నిస్సక్తువ, మనస్సునకు నిరుత్సాహముకలిగించి చెబుపుచేయును. రసాయనికసంబంధ ఆత్మపులకు కలపులలో మిక్కిలి కాగదూకులై యుండవలయును. కలగలుపుచేయబడిన కొన్ని యత్నపులను వానిచూచుటచే కొందరికి సరములు స్తంభించి హిస్టీరియావ్యాధి కలుగుటయుండును. అట్టిచో రోగులు ఆవ్యాధితమవచ్చుటకు కారణముకనుగొనుటలో మిక్కిలి కష్టపడవలసివచ్చును. ఆత్మలను అవారోచితముగను అధికముగను వాడకుండవలెను ఇదియొక ప్రబలకారణము.”

వికలాంగులగు విద్వంసులను చంపవచ్చునా?—

జూనుమాసము 15-వ తేదీనాటి ‘ఇండియనుడెయిలీమెయిలు’ పత్రిక పైవిషయమునుగూర్చి ఆలోచనను రేపు క్రిందిసంగతులను ప్రచురించుచున్నది:—

“హర్యాణ్మూర్తి అనునొక ఆధునికగ్రంథకర్త. అతడినడుమ నొకనాటకమును రచించి ప్రచురించెను. ‘భరింపరాని వికలాంగుడైనను తన విద్వంశంపరుడుటను తల్లి యంగీకరించునా? అంగీకరించుచో ఆమె విద్వం భావిగుణమునుగూర్చి బాగుగ ఆలోచించినదని చెప్పటకు అవకాశమున్నదా? అను సమస్య లానాటకమున చర్చింపబడినది. ఆనాటకమునందలి ఒకపాత్రయగు స్త్రీ శైవత్వము వికలాంగుడై జనించెను. అట్టి వికలాంగులను తల్లిదండ్రుల అనుమతితో చంపిచేయుటకు భావికాత్మికప్రభుత్వమువా రెవరైన అనుజ్ఞా పూర్వకముగ చట్టముగావించుదు. ఆచట్టముప్రకారము ప్రభుత్వమువారు వికలాంగుడగు విద్వంశంపుటకు తల్లిదండ్రుల అనుమతి కోరుదురు. వికలాంగుడగు తనవిద్వంశజన్మము బాధపడుటకంటె మృత్యువునువరించుటయే మేలని తండ్రి ఆతనివధకు అంగీకారమిచ్చును. కాని విద్వంశ తల్లిమాత్రము ఆతడు చంపబడుటకు నుతరామ ఒప్పుకొనదు. అగుటచే విద్వంశధ ఆగిపోవును. వికలాంగుడు పెద్దవాడగును. తన వికలాంగత్వమును అతని మనోకన్యధ భరింపరానిదగును. అప్పుడు తల్లికి తాను వెనుకచేసిన తపిదము మనస్సునుబట్టును. కాని అప్పుడు ఎంతెంతించిన నేమిజ్ఞానము? తన చిన్ననాటజరిగిన వృత్తాంతము తెలిసికొని వికలాంగుడు తన్ను చంపనియక సంగక్షించిన తల్లికంటె చంపుటకు అనుమతి ఇచ్చిన తండ్రియే తనక్షేమము బాగుగ ఎఱిగినవాడని తండ్రిపక్షము నుపాించును. భావిసంతతివారు పరిష్కరించు అవసరమేర్పడు సమస్యల నీ గ్రంథకర్త ఇట్లు చర్చించియున్నాడు.”

వ ని తా లో క ము

శ్రీమతి కొకా కృష్ణ వేణుమ్మ గారు:—



కాకినాడ పురపాలకసంఘసభ్యురాలుగను, తూర్పు గోదావరిమండల విద్యాసంఘసభ్యురాలుగను ఉండి దేశసేవచేయుచున్న రమణీమణి. తూర్పుగోదావరిమండల తిలకనగరమగు కాకినాడనివాసిని.

శ్రీమతి డి. స క్క మ్మ గారు:—

కూర్గ దేశమునందలి కాఫీతోటల యజమానురాలుగా పేరు పొందినది. ఈమెఇప్పుడు మైసూరు సంస్థాన శాసనసభయందు సభ్యురాలుగా నియమింప బడినది.

శ్రీమతి కొకా కృష్ణ వేణుమ్మ గారు

శ్రీమతి కొప్పర్తి వేంకటేశ్వరమ్మ గారు:—

సాహితీసమితసభ్యులును, ఆంధ్రభాషా సేవకులును, 'ప్రారంభవిద్య' సంపాదకులును, నూజివీడు రేంజిస్కూల్ డిప్యూటీ ఇన్ స్పెక్టరులును ఆయిన శ్రీయత కొప్పర్తి నారాయణ మూర్తిగారి సతి. పతికిదగినసతియై ఈమె ఆంధ్ర భాషయందు మంచిప్రవేశమును సంపాదించిన విదుషి. ఈమె వ్యాసములను కాలక్రమమున గృహలక్ష్మి లోకమువారికి అందచేయగలదు.

శ్రీమతి యల్. డబ్ల్యు. క్లార్కు కన్య:—

అలహాబాదు విశ్వవిద్యాలయమువారి యాజమాన్యమున జరిగిన న్యాయవాద పరీక్షలో మొదటితరగతిలో జయముపొందిన విదుషి. ఈమె ఐరోపియనువనిత. హిందూ దేశమున న్యాయవాదపరీక్షయందు జయము గాంచిన ఐరోపియనుకాంతలలో ఈమె ప్రథమురాలు.



శ్రీమతి కొప్పర్తి వేంకటేశ్వరమ్మ గారు

శ్రీమతి కొల్లి పర నా గలింగమ్మ గారు:—

ఆంధ్రభాషయందు మంచిప్రవేశముగల యామె. వ్యాసరచనావ్యాపంగమున కతూహలముతో పనిచేయుచున్నది.



శ్రీమతి ఆర్. కృష్ణా బాయి కన్య:—

బి. యె; యల్. టి. పట్టమునొందిన విదుషి. రాజమహేంద్రవరనివాసిని. చిత్ర కారిణి. మద్రాసున ఈమధ్యజరిగిన అఖిలభారత ఉపాధ్యాయ పరిషత్తువారిచే బహుమానమును బడసినది. పార్కు ఫెయిరు ప్రదర్శనములో బంగారుపతకమును పొందినది. 'రాణిమీరా బాయి' అను ఈమెరచించిన చిత్రపును ఇండియాగవర్నమెంటువారు మెచ్చుకొని లండనునందలి ఇంపీరియలు ఆర్టుగ్యాలరీవారి ప్రదర్శనమునకు పంపియున్నారు. ఆంధ్రదీప్త కారిణిసంఘమున ఎన్నదగినవారిలో ఈమె యొకరె.

శ్రీమతి. ఇ. ఎ. లక్ష్మీకుట్టిఅమ్మశ్రీకన్య:—

శ్రీమతి కొల్లి పర నా గలింగమ్మ గారు ఒక గొప్పనాయకులుంటుంబమున 1903-వ సంవత్సరమున పుట్టినది. చిన్నతనమున వీధిబడియందు విద్య నభ్యసించినది. ఆమె పెదతల్లిడి తనసేవలో ప్రాణములు విడిచెనుగావున ఆమె విద్యావిషయమై కొచ్చిను పదనొకండవ రాజకుమారుడగు కేరళవర్మ అన్నిఖప్పులు భరించెను. 1926-వ సంవత్సరమున ఆమెకు విద్య పూర్తియయ్యెను. త్రిపునితురాయందు రాజబాలికలకొకటై ఏర్పడిన విద్యాలయ మున ఉపాధ్యాయినిగా కుదిరెను. దక్షిణచిట్టూరు; కాలూరులందుకూడ ఆమె ఉపాధ్యాయినిగానుండెను. ఆమె కోరికపైని మహారాజావారు ఆమెకు ఇపుడు న్యాయశాఖ యందు ఉద్యోగమిచ్చిరి. కొచ్చిను ప్రధానన్యాయస్థానమునందు ఉద్యోగమునకుకుదిరిన స్త్రీలలో ఆమె మొదటిది.

శ్రీమతి కె. రాజరత్నమునతి:—

ఈమె మద్రాసు మహానగరమున రాజధానీగౌరవన్యాయాధికారిగిగా నియమింపబడినది.

శ్రీమతి సుసర్వలక్ష్మీ సరసమాంబ గారు:—

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా పోలమూరు నివాసిని. గానకళాకోవిదురాలు. మార్తా భావయందు మంచి ప్రవేశముగలది.

శ్రీమతి ఆర్. రుక్మిణిఅమ్మగారు:—

పోలూరునందు డిప్యూటీ ఇన్ స్పెక్టరు ఆఫ్ స్కూల్సు ఉద్యోగముననున్న శ్రీయుత కె. రంగస్వామి అయ్యంగారి తనయ. ఎగ్జూరునందలి వెల్లింగ్డనునతి వైద్యపాఠశాలయందు వైద్యవిద్య సభ్య సింఛుచున్నది. మద్రాసునందలి గానకళా పరిషత్తువారి పోటీపరీక్షలలో ఈమె తన అద్భుతగానకళాప్రావీణ్యమును చూపి రెండు పతకముల బహుమానమును బడసినది. ఇదియొక గొప్ప గౌరవము. ఈమధ్య ఈమె మద్రాసు మ్యూజియము నాటకశాలయందు మద్రాసు సేనాసదన సహాయార్థము శ్రీ గవర్నరు దంపతుల యాజమాన్యమున జరిపిన గానసభ మిక్కిలి కొనియాడబడినది.



శ్రీమతి సుసర్వలక్ష్మీ సరసమాంబ గారు

శ్రీమతి నోరన్ మాసతి:—

వియన్నా నగరమున జరగనున్న శ్రీల అంతర్జాతీయసంఘమునకు బొంబాయి రాష్ట్రశ్రీ సంఘము తరపున ప్రాతినిధ్యము వహింపబోవుచున్నది. ఈమె బొంబాయి నివాసిని.

శ్రీమతి డాక్టరు రాణి లక్ష్మీ బాయి రాజవాడీ:—

గ్వాలియరు రాష్ట్రమునకు చెందినది. సర్ మోరోపంట్ జోషిగారి శ్యేష్ఠతనయ. అఖిలభారతశ్రీజనసభకు కార్యదర్శినిగా ఎన్నుకొనబడినది.

శ్రీమతి పి. సారిజాతముకన్యగారు:—

ఎం. ఏ. యల్.టి పట్టమునందినది. నాయుడుజాతి వారిలో ఈపట్టమును పొందుటకు ఈమె తొలియామె.

నేపాళ దేశపు స్త్రీలు

నేపాళము హిందూదేశమున నొక అంతర్భాగము. హిమాలయసానువులపంటి యున్న పర్వతమయమగు దేశమద్ది ప్రపంచమునందలి పర్వతశిఖరములలో నత్యున్నత మైనదగు మౌంట్యుఎవరెస్టు ఈ దేశముయొక్క ఉత్తరపుకొనను గలదు. తూర్పుకొనను ప్రపంచమునందలి పర్వతశిఖరములలో మూడవదియగు కాంచనగంగశిఖరము కలదు.



బట్టల నేత

తక్కువవలపు స్త్రీలు ధరించు ముతకబట్టలు నేపాళ దేశమునందలి నేవారుజాతికచెందిన స్త్రీలే తయారుచేయుదురు. పడుగు కేకల సరిది మగములపై బట్టలు నేయుట అచ్చట స్త్రీలే చేయుదురు.

నాతోడ్లకే గల్గును. అయితే యావనవిలాస మామెను త్వరలోనే విడిచిపోవును. ముప్పది వత్సరములకే ఆమె చర్మము ముడతలుపడును, ముఖమునకు ముదిరూపువచ్చును. ఆ దేశమున సాధారణస్త్రీలు ఆడంబరయుతమగు దుస్తులు ధరింతురని చెప్పుటకు వీలులేదు. పలురకముల నగలుమాత్రము విశేషముగ ధరింతురు. అవి ఒక్కలోహములతో మాత్రమే

నేపాళ దేశపు స్త్రీలు ఆభరణ

ప్రియులు. కంఠము నందును నాసికకును వారు పెక్కు ఆభరణములు పెట్టుకొందురు. కంఠాభరణములు ప్రాయశముగా వెండితో చేయబడును. ముక్కుకు పెట్టుకొను నగలు బంగారము, సిండి, ఇత్తడి ఈలోహములతో నిర్మింపబడును.

నేపాళ దేశపుస్త్రీలు వీరమాలలు.

ప్రపంచప్రఖ్యాతిగాంచిన ఘూర్ఖా సిఫాయీల వీరత్వమును వినని వారెవరు? వినిగర్వింపని వారెవరు? సింహబలులగు అట్టి యుద్ధభటుల మాలలు ఎంతటి వీరమతులు, ధైర్యశాలినులు అయిఉండురో పాఠకులే సులభముగ యోజించుకొనవచ్చును.

ఆదేశపుస్త్రీలకు యావన

ప్రాదుర్భావము పడునైదు, పదు

నిర్మింపబడునవికావు. అలిదిప్పలతోగూడ పెక్కురకముల నగలు ఆదేశమున చేయబడును. అవి పెట్టుకొనుట కాస్త్రీలు మిక్కిలి ముచ్చటపడుదురు.

ఆదేశమున నీవారుజాతికి చెందిన స్త్రీలు సాంకేతికవృత్తులందు ప్రవేశించి మంచి పనితన ములవఱచుకొందురు. ఇనుముతోడను, ఇత్తడితోడను పాత్రలుచేయుదురు; బంగారముతోడను, వెండితోడను నగలుచేయుదురు; ప్రత్యేకము కాగితము చేయుటకే అక్కరకువచ్చు ఒకానొక చెట్టునుండి కాగితములు చేయుదురు. వారు ప్రతి నూలునడికి మురకబట్టలు నేయుదురు.

నేపాళదేశపు

స్త్రీలు మునపటి వలెగాక ఇప్పుడు తమ ఇల్లయందు కొంత స్వేచ్ఛ ననుభవించుచున్నారు. అయితే మేలిముసుగు లేనిది వారు పరపురుషుని కంటబడరాదు. ఉన్నత



నేపాళదేశపురాణి

అమెరికాజాతి వివిధములగు రాష్ట్రీలిప్స ములధరించి అమెరికా పరివేష్టించియున్నారు. రంగురంగుల కుచ్చెళ్ల పైకుచ్చెళ్లు, బంగారు వెండిపూవులతో బుడేదారిపని చేయబడిన ట్రాఫిక్ లిగి. నేపాళపురాణి నెమలివలెనుండును. ఆదేశమునందలి రాజలాంఛనములగు రక్త చక్రము, నెమలి విసరుకర్రలు, ఈగల బోలుకుంచెలు ధరించి పరచారములు పూయలై వేలాడు బడలతో రంగుబట్టలతో రాణిచెంతనిలబడి చిత్రాక్షర్ణ మొనర్చుచుండును. టగ నుండును. పండుగ పబ్బములందు ధరింపబడు వస్త్రములు మిక్కిలి వెలగలవిగను, చేయబడిన బుడేదారిపనితో నేత్రములకు మిఱుమిట్లు కొలుపునవిగను ఉండును. స్త్రీలు గాఢమైన రంగు అద్దిన జాకట్టుధరింతురు. లోవల ధరింపబడిన బుడేదారిపనిచేసిన చిన్ని జాకట్టు కనిపించుటకై ఈజాకట్టు కంఠమువద్ద కొంత తెరవబడియుండును. వీని అన్నిటికంటె ఆస్త్రీల దుస్తులయందు విచిత్రమైనది వారిదిగవ వస్త్రము. తీగబెత్తములుగల పెక్కు కుచ్చెళ్లతో నావస్త్ర మొక గుబ్బగొడుగువలె నుండి స్త్రీ కదులునపుడెల్ల విచిత్రముగను కొంతవఱకు వికృతముగను సంఛలించుచుండును.

నేపాళ దేశమున హిందూమతమును, బౌద్ధమతమును ఒకదానినొకటి నొకటి వర్ణిస్తున్నవి. ఆదేశమున దేవాలయము విస్తారము. భీకరమూర్తియగు కాలికేశ్వరి అచ్చటి హిందువుల అభిమానదేవత. నేపాళదేశపు రాజధానినగరముగు కాట్మాండునగర



నేపాళ దేశపు రాజగృహమున నుండు కాంతలు

మున కాలికా దేవికి బ్రహ్మాండ మగు దేవాలయము కలదు. దేవీవరాత్రియైన సందర్భమున జరుపబడు దుర్గపూజ కొఱకు నేపాళదేశపు స్త్రీలు రాజభార్య, ప్రధాని

కట్టినవన్నియు సిల్క్-బట్టలు. ఇతరులు-కుర్చీదేశపు స్త్రీలవలె-కొడుగుమురు. భార్య మొదలగు ఇతరులు సాధారణముగ సిల్క్-తోడనే నిర్మింపబడును. లేదా ఒక్కొక్కప్పుడు మట్టి పెద్దపెద్దలును నులతోకూడ నిర్మింపబడుటకలదు. రకరకము రంగుగడ్డలు ధరింతురు. రంగులలో మిక్కిలిపేద వా ధూమ్రవర్ణము, మౌడ్రవర్ణము, నారింజపండురంగు ప్రచులములు. ఈ స్త్రీలు టోపీల ధరింతురు. ఆటోపీలపై బంగారుతో జలుగు బుట్టెగారపరి చేయబడియుండును. అవి రును అందలు కొంచము వంకరగ ధరింపబడి ధరించినవారికి వింత అందమును కొనికెచ్చును. వారి నుకలసి గొప్పడొ వికాలస్త్రీతములు క్రింది రెప్పలను కట్టుక పెట్టబడి ఆకర్షణీయములుగ నుండును. రోగింపు జరుపుదురు. నేపాళదేశపురాజుల ముఖ్యలాంఛనముగు ఎర్రగొడుగులు ఆడితనమునందు పెక్కులు గాననగును. ఆడితనము దుర్గాలయము ముందునకు వచ్చినపుడు ఆస్త్రీలు పొందు భక్తిపారవశ్యము అతిలోకమైనది.

నేపాళదేశపుస్త్రీలు సుభగమైన ఆకారముగలవారు. మంగోళియాచారివారి ఆకారసంపద వారిని కొంత అంటియుండును. బౌద్ధమతమును అనుసరించువారుగనో లేక ఎఱిగియుండినవారుగనో ఉంటు ఆదేశపుస్త్రీలు భూతదయ, శాంతస్వభావము కలిగియుండురు. టిబెట్టుదేశమునకు చేరువను ఉండుటచే ఆదేశపు స్త్రీలకు భారతస్త్రీజనములకు విలక్షణమైన ఆచారములు కొన్ని అటిబెట్టు దేశమునుండి అలవడినవి.

మే 19:—గోదావరీపిఞ్చి పోలవరము స్వరాజ్యక్రమములో శ్రీలపథ జరిగినది. ఆసభకు గ్రామములోని అష్టదశవర్గములశ్రీలు పెక్కురు వచ్చిరి. శ్రీమతులు చేవియ్యం సోదెమ్మ, కామయ్యమ్మ గార్లు ఉపస్థాపించిరి.

20:—శోకోపము బ్రతుకు అను 59 సంవత్సరముల వయసుగల విల్లండుదేశపువారీమణి 'హిందూదేశ మునకు స్వపరిపాలనము' అను నోటిమల తెలిపాడు బాబ్బులో. అంటించినందులకై లండనునగర మున ఎర్రబుచ్చేయబడి 'నేను విచారణసందర్భమున' 'భారతదేశముకొరకు' కేకటి కిక్కునైన అనుభ వించెదను' అని చెప్పెను.

21:—డాక్టర్ లో ఉప్పుకోటారులపై దాడిచెదలి సమిష్టిసత్యాగ్రహమునెవిన నాయకురాలు సహజీవి దేవిగారిని అరెస్టుచేసిరి.

—ఎర్రసన్నపేట సముచేబిట్టిటూకోర్టులో ఇండియనుపిన్లుకోర్డు 117, ఉప్పుచిట్టము 74 క్రింద శ్రీమతి వేదాంతం కనులాదేవిగారిపై కేసులేబడి విచారించబడి 6 నెలలు విడితైదువేయబడెను. మెయిలులో నొక క్రైస్తవశ్రీ సహాయముగానిచ్చి దేవిగారిని తెల్లారుచెరపాలకు నొది పోయిరి. ఈమె కాకినాడ నివాసులు డాక్టరు వేదాంతము కృష్ణయ్యగారి సతి. భారత కా. గ్రామ సంఘసభ్యురాలు.

22:—డాక్టరు అచంట లక్ష్మీపతిగారి పుత్రిక డాక్టరు లక్ష్మీదేవిగారు లండనునందు యం. ఆర్. సి. సి; యర్. ఆర్. సి. యస్ పరీక్షయందు కృతార్థురాలై; ఎడింబరో, లండను ఆస్పత్రుల యందు ప్రనూతికి సంబంధించిన విద్యను బాగుగ నభ్యసించి మదరాసుకు వచ్చిరి.

23:—పిన్లుకోర్డు 145 ప్రకారము శ్రీమతి సహజీవిదేవిగారికి 9 నెలలు విడితైదువేయబడి ఏకామ ఈయబడెను.

—శ్రీమతులు డి. ఎస్. అనందరావు సతి, ఎల్. సి. ఎస్. పోతుకనమ్మ, ఆర్. నారాయణయ్యరు సతి; శ్రీయుత కొంతిరామమూర్తిగారి భార్య వీరిని చెన్ననగరము ఆనవరీమేపట్టిలుగా నియమించిరి.

24:—ప్రభుత్వము వారవలించించిన నిర్బంధవిభానము విషయమున తన విరసనభావమును తెలుపుటకై సంఘసంస్కారులలో ప్రముఖురాలుగానున్న శ్రీమతి విద్యాగారి నీలకంఠగారు అమానుదా బాదు మ్యునిసిపాలిటీలోను, జైలుకమిటీలోను తన సభ్యత్వమునకు రాజీనామా సచ్చిరి.

—తూర్పుగోదావరిజిల్లా రాజవరముగ్రామములోని చిత్తరంజనుసమాజమువారి ద్వితీయవార్షి కోర్కెనము శ్రీమతి ఆమర్తి భాస్కరమ్మగారి అధ్యక్షతను జరిగెను. శ్రీమతి సమయమంత్రి మహాలక్ష్మియను బాలిక గ్రామశ్రీల తరుపున అధ్యక్షురాలికి అహ్వాన మొసగినది.

25:—మిత్రసతి శ్రీమతి మమతీదేవిగారు—'స్వీ సత్యాగ్రహనాయకురాలు—హాజరు గంటకైపు ఊరగింపుతో' వెళ్లుచుండగా అరెస్టు చేయబడిరి.

—తెన్నతూరి పర్యాగ్రహణయంత్ర శ్రీమతి గుమ్మడివల దుర్గాబాయమ్మగారిని అర్జంటులో అరెస్టుచేసి వెల్లాయతీసికొని వెళ్లిరి.

26:—శ్రీ వీరేశలింగము పంతులుగారి వర్గంతుల్యవము ఆంధ్రసంఘసామగ్రిని సభ, హితకారణి సమాజమువారి ఆదరణమున రాజమహేంద్రవరము నందలి ఆనందోద్యానవనమున జరిగెను.

—వెల్లాయలో శ్రీమతి దుర్గాబాయమ్మగారి కేసు విచారించబడి పివలుకోడు 117 క్రింద 9 మాస ముగియ, 74 ఉపన్యాయముక్రింద 3 మాసముగియ మొత్తము సువర్ణము విడిచెను చేయబడి, ఏక్లాసు తీయబడెను.

—శ్రీమేరరాజీగారు తమ 61-వ జన్మదినమున బింగుమ్య భవనమున జయప్రథముగ జరిపిరి.

27:—శ్రీమతి సత్యవతి కన్యగారికి శిక్ష. ఈమె శ్రద్ధావందచ్యుతి మునురాజు, మ్యాడెల్లి, అయి నెలల వరకు పశ్చిమ రైతు కలిగి యుండుటకు 500 రూపాయలకు పూచీకట్టు విచ్చుని చేదు తిల్లా మేజస్ట్రేటు కోరినను. ఆమె నిరాకరించెను. క్రిమినలు ప్రాసీజరు 108 క్రింద 6 నెలలు విడిచెను చేయబడెను, ఏక్లాసు తీయబడెను.

28:—శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారు తమగుంటూరుజిల్లా బోర్డు సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చిరి.

29:—

30:—

31:—దేశబాంధవి దుర్వైముబ్బయ్యగారిని రాజమహేంద్రవారి ఎరెస్టుచేసిరి. వెంటనేకోర్టుకు తీసికొనిపోయిరి. ఇండియను పివలుకోడు 157-వ సెక్షను క్రింద 3 నెలలు విడిచెను విధిపబడెను. అనార్యము ముబ్బయ్యగారు చాల సంతోషముగా నైకొనిరి. 1923 లో ముబ్బయ్యగారు 108 సెక్షను క్రింద ఎరెస్టు చేయబడి 1 సంవత్సరము శిక్షపొందిరి.

—శ్రీమతి సకలాదేవిగారు బరంపురమునుండి నైలులో బయలుదేరిపోవుచుండగా నైలు ఒక మయిలుదూరము వెల్లివచ్చియుట నైలులోనున్న పోలీసువారు గొలుసులాగి నైలుబండిని ఆపి ఆమెను అరెస్టుచేసి లారీలో ఛత్రపురము తీసికొనివెళ్లిరి. ఛత్రపురములో డిప్టీకలెక్టరు ఖాను పాపాయి మొయిహుద్దీను ఖానుగారి కోర్టులో విచారించి పివలుకోడు 117, ఉపన్యాయము 74, రెండుసెక్షనులకు చేరి అయి నెలలు మొత్తము 12 నెలలు విడిచెను చేయబడెను. వెంటనే ఆమెను ఇచ్చాపురము తీసికొనివెళ్లిరి. ఆమెను సహాయముగా నొక స్త్రీని కూడపంపిరి.

—25-వ శేసీరి లక్నోలో అరెస్టు చేయబడిన శ్రీమతి నుమరీదేవిగారి కేసు ఛౌసాలలోనే విచారణచేయబడి ఇండియను పివలుకోడు 145-సెక్షను ప్రకారము 6 నెలలు విడిచెను చేయబడినది.

జాను 1:—చెంగల్పట్టుజిల్లాబోర్డు సభ్యురాలగు శ్రీమతి ఆచంట దక్కణమ్మగారు అరెస్టు చేయబడినందులకు ఆమె దేశసేవకు ప్రకంపించుచు ఆమెను అభివంశించుచు నైవాపేట తాలూకాబోర్డు సభలో శ్రీయుత ఎం. భక్తవత్సలంగాన ఉపపాదించిన తీర్మానము ఏకగ్రీవముగా ఆమోదించబడెను.

2:—సార్వభౌముని జన్మదిన విరుదములలో ఆమీలాస్పర్శ కన్యకు సి.వి. ఇ విరుదమునిచ్చిరి.

3:—ఎగ్నూరునందు పాంథియను నైకోడ్డులో మెట్టిబిట్టి చొప్పిటలుకు వెదుటకున్న పాంథియను గాడెస్సులో స్త్రీల ములువడుగుటకు పాతకాల ఏర్పరపబడెను.

6:—దేరాయిస్థాయిలుభామలో సైనికకాపనకు ఆమలులోనున్నను మాడ లెక్కచేయక సాయం కాలము వందలకొలది స్త్రీలు ఊరేగింపుజరిపిరి. మొదట సైనికులు వారిని విరోధించిరి గాని పిమ్మట దారియచ్చిరి.

7:—పొంగలుహిలులో క్రిమివలు ప్రాసీజరుకోర్డు 144-వ సెక్షనుక్రింద ఆరిహుసేనుషాగారిని అరెస్టు చేసి ఒకసంవత్సరము కఠినశిక్ష వేయటచే వారి భార్యయు, పోదరి, నుజి పెక్కుమంది మహమ్మదీయ స్త్రీలును ఘోషానుర్యజించి వీధులవెంట తిరిగి ప్రచారము చేసిరి.

8:—లండను పార్లమెంటు మెంబర్లకు ఒక ప్రత్యేకమైన ఉపన్యాసము గావించుచు భారతదేశమున సత్వర ఆధినితేక స్వాతంత్ర్య వాదనము చేయవలెనని శ్రీమతి విమెంటుగారు తెలిపిరి.

9:—గుంటూరుజిల్లా కరవదిలో శ్రీమతి పోలవరపు రంగమ్మగారనే కమ్మస్త్రీని అమెధర్మ యొక్కడ నున్నాడని అడుగ గా తనను తెలియదని చెప్పినందుకు పోలీసువారు ఆమెను చెంపమీదకొట్టిరి. అసంగతి ఆపుడు అగ్రామముననే నుకాముచేసియున్న శ్రీకల్యాణ దొంగవారికి పోర్టుచేసికొనగా ఉదాహరణ వారు చాల నొచ్చుకొనిరి.

10:—శ్రీమతి పిచ్చిముక్తుఅమ్మగారు తమిళనాడు కాంగ్రెసు సంఘమునకు అధ్యక్షురాలుగా ఎన్నుకొనబడిరి.

11:—శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మిబాయిమ్మగారి దేవరంపాడులో అరెస్టు చేసిరి.

12:—మిదునాపూరులో మ్యునిసిపలు బాలికాపాఠశాలలో ఉపాధ్యాయినిగా నున్న శ్రీమతి చారుకీలాదేవిగారు కాంగ్రెసులో చేరి దీక్షగా పనిచేయుచుండుటచే ఆమెను ఉపాధ్యాయిని పదవినుండి తొలగించి 144-వ సెక్షనుక్రింద నోటిసుమాడ నిచ్చిరి.

13:—వెల్లూరులో ప్రచురింపబడుచున్న సింహపురి పులికను రు. 500 ధరావతు కోరబడుటచే ముద్రణము నిలిచిపోగా శ్రీమతి పొటూరు బాలసర్వత్యమ్మగారి సంపాదకత్వమున వెలస్తయిలు చేసి ప్రచురింప నిశ్చయించిరి.

14:—క్రిమినలు ప్రాసీజరుకోర్డు 112 క్రింద భీమవరములో శ్రీమతి కోటమర్తి కనకమహాలక్ష్మమ్మ గారికి 6 నెలలు విడికైదు విధింపబడినది. ఆమెను వి. కరగతి థైటీలలో చేర్చిరి. కనకమ్మగారికి 66 ఏండ్ల వయసుండును.

15:—వికాఖపట్టణములో శ్రీమతులు దిగుమర్తి బావకీబాయిమ్మ, మండ్రెప్రగడ బంగారమ్మగార్లను అరెస్టుచేసి విచారించిరి. 145-వ సెక్షను ప్రకారము అక్రమసంఘముగా చేరగను నేరముక్రింద చెరి 6 నెలలు కఠిన శిక్షయును, ఏబదిరూపాయలు జరిమానాయును విధింపబడెను. జరిమానా చెల్లింపనికో మరిఆరుమాసములు కఠినశిక్ష వసుధవింపవలెను. శ్రీమతి బావకీబాయిగారికి విక్లాసు తీయబడెను.

—శ్రీమతి శ్రీ పెరుంబుత్తూరు నుభద్రమ్మగారిని సంద్రిగామములో ఎరెస్టుచేసిరి. పోలీసు అఫ్ఫ 3 క్రింద ఆమెను కెజవాడలో విచారించి 6 మాసముల విడికైదు చేసిరి. విక్లాసు నిచ్చి, వెల్లూరు జయిలునకు గొంపోవబడుచుండ ఆమెతో ఆమె స్నేహితురాలు శ్రీమతి పి. నుండరమ్మగారు వెంటనుండిరి.

- 14:—“కలనవిదానముపట్ల ఆసక్తుని తెలుపుటకు బొంబాయికాసంఘసభ్యత్వమునకు రాజీనామా విచ్చిన శ్రీమతి యిడాడికిన్నను కన్యగారికి బొంబాయి కార్పొరేషనువారు అభినందనములు తెలుపుచు ప్రీడం ఆఫ్ డిసిటీ గౌరవమును ఆమెను స్థిరపరుచుచున్నారు” అను తీర్మానమును బొంబాయి కార్పొరేషను సభలో దైర్ఘ్యగానుపపాదించుకొని తెలియుచున్నది.
- 15:—నేపాళము మహారాజావారి నాల్గవవానికోల్పోవ సందర్భమున ఉద్దయ ప్రదర్శనము జరిగినది; తేయునుండి స్త్రీలు తల్పిందర్భమున ఒకకాలలో నూలుపడిరి.
- 16:—ఖల్కూలో సత్యాగ్రహుల ఉత్సవమును పోలీసువారు చెదరగొట్టిన సందర్భమున శ్రీమతి కై లినిదేవిగారికి గట్టి దెబ్బలు తగిలినవని తెలియుచున్నది.
- 17:—
- 18:—“సో’జనీదేవిగారిని, కమలాదేవిగారిని, లక్ష్మీపతి దుక్కిణమ్మగారిని, రాజీయములకు నేరములకు నిగ్గుంధితులై యున్న తదితర వాచీములులను విడుదల చేయవలయునని యామ్యునిసిపాలిటీ వారు గవర్నమెంటు వారిని కోరుచున్నారు” అని తీర్మానమును తిరువల్వేలి మ్యునిసిపాలిటీసభలో సదరు మ్యునిసిపలు సంఘములోని వామినేటెడు స్త్రీసభ్యురాలను గోమతి వాధనుసతిగారు ఉపపాదించదలచిరి. కాని, మ్యునిసిపలు వ్యవహారములకు సంబంధము లేని విషయము గనుక తీర్మాన ముపపాదింప వీలులేదని చెయ్యవలెనని నిరాకరించిరి.
- 19:—శ్రీమతి జయంతి నూరమ్మగారిని జిల్లాకాంగ్రెసు కార్యాలయమునుండి ఆంధ్రభాషాభివృద్ధివద్ద జనుగు సభకు సాయంకాలము 5-15 గంటలకు పోవుచుండగా అరెస్టుచేసి గోపాలపురిము తీసికొనివెళ్లి విచారించిరి. 6 మాసముల నిడివైదు. వి. క్లాసు. స్త్రీ సహాయమిచ్చి వెల్లారు తీసికొని వెళ్లిరి.

పత్రికా పరిచయము

సుధ:—

ఈనూతనమాసపత్రికకు గృహలక్ష్మి తనమహాప్రాయశ్చయకు స్వాగతముచేయుచున్నది. మదరాసు కేసరీ ముద్రణాలయమున ముద్రింపబడి శ్రీయిత డి. దేశికాచార్యులవారిచే ప్రకటింపబడుచున్నది. శ్రీయిత వి. కుటుంబరావుగారిచే సంపాదించబడుచున్నది. ‘ఇంకనూ ఉదాసీనతయేనా?’ అని ప్రథమవ్యాసము. విదేశవస్తుబహిష్కారమున భారతీయులక ఉదాసీనత వహింపరాదని వ్యాసము బోధించుచున్నది. గౌరవ వ్యాసము ‘గవర్నరు స్పెషల్’ అనునది. కథావ్యాసము. మహేంద్రవాధికారి వారి కథన అనువాదము కావలయును. ‘అయ్యుర్వేదము మధురించిన మహానీయండు’ అని మూడవవ్యాసము. ఇందు శ్రీవైద్యరత్నపండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి జీవితము సంగ్రహముగ చెప్పబడినది. ఇది సకేషముగవ్యాసము. నాల్గవవ్యాసమును దొంగరాముని ఆత్మకథ కొరతగనున్నది. అనుభూత ప్రక్రియలు, ఆరోగ్యనూత్రములు అనుతరువారి వ్యాసములు ప్రజలకు శ్రావ్యవిషయములను నేర్పుచుగనున్నవి. స్త్రీలంటే ఆడవ్వం; పివాహము అవసరము; గ్రంథస్వీకారము, వీవిధవార్తలు ఇవిమిగిలిన వ్యాసములు. పత్రిక ఆంధ్రమహాజనుల అదరణమునకు పాత్రమై చిరకాలము వెలయుగాక.



శ్రీపంచమజార్జిసార్వభౌముని ఆరోగ్యము :-

శ్రీపంచమజార్జిసార్వభౌముని దేహారోగ్యము దేవుని దయవలన ముస్థినినొంది ఎన్నియో దినములుకాలేదు. మరల ఈమధ్య శ్రీవారికి కీళ్లనొప్పులు కనిపించినవి. భగవదనుగ్రహమున అవి ఇప్పుడు బాగుగ నెమ్మనించినవి. శ్రీజార్జిసార్వభౌములు పూర్ణపురుషాయుషజీవులై తవి యస్తమింపని విశాలసామ్రాజ్యమును ఇంకను పెక్కువత్సరములు పరిపాలింపను, తన్మూలమున ప్రపంచశాంతిని పరిరక్షింపను చక్రరక్షకుడును, భద్రగుడును అయిన దేవుడు అనుగ్రహించుగాకయని మనఃపూర్వకముగ ప్రార్థింతుము.

శ్రీమతి హరి వేంకటరమణయ్యగారికి అభినందనములు :-

శ్రీయుత హరిసుబ్బారావుగారి కుమార్తెయగు ఈమె నూల్కునైనలువఱకు ఆంగ్లము నభ్యసించియుండుటయు; సనాతనధర్మమండలి వారి వ్యాసముల పోటీపరీక్షలయందు గెలుపొందియుండుటయు; హిందీ, సంస్కృత భాషలయందు మంచి పరిచయము కలిగియుండుటయు; కుట్టుపనియందు కడునేర్పరియగుటయు గృహలక్ష్మీపాతకురాండ్రకు విదితమే. ఈ విదుషీమణి యిప్పుడు షార్టుహ్యాండు పరీక్షయందు జయముగాంచినది. ఆంధ్ర విదుషీమణులలో సంక్షిప్త లేఖనమునందు శ్రీధ్వరాలగుటకు ఈమెయే ప్రథమురాలు. అగుట శ్రీమతి వేంకటరమణయ్యగారికి ఈ శుభసమయమున ఆంధ్రస్త్రీల అభివృద్ధినే అనవరతము నాకాంక్షించు గృహలక్ష్మీ తన అభినందనములను అందజేయుచున్నది.



శ్రీమతి హరివేంకటరమణయ్యగారు

అభివందనములైన నొల్లని పరార్థనేవ:—

ఇంగ్లండులో ఈస్తుభోరను సముద్రతీరమున ఇద్దరు హైందవవిద్యార్థులు సముద్రములో స్నానము చేయబోయిరి. వారిలో ఒకడు ప్రమాదవశమున సముద్రమున మునిగి లోనికి కొట్టుకొని పోవుచుండెను. రెండవవాడిది కనిపెట్టి తోడి విద్యార్థి ప్రాణములను రక్షించవలెనను పదార్థప్రణయమైన బుద్ధితో తోడనే వానికొకట ఈదుకొని పోవుచుండెను. అలసటవచ్చి రెండవవాడుకూడ మునిగిపోవ ప్రారంభించెను. అపరినితయగు ఆంగ్లబాలిక యొకతె ఇది చూచెను. ఈదుకొనిపోయి ఇద్దరు విద్యార్థులను రక్షించి తీరమునకు చేర్చెను. అప్పటికి వారికి స్మృతి తప్పియుండెను. స్మృతి తెలిసిన వారెక్కడ తనకు కృతజ్ఞతాపూర్వకాభివందనములు తెలుపుదురో అని ఆహారపకారపరాయణురాలు వెంటనే ఆప్రదేశమునుండి అదృశ్యమయ్యెను. లోకమువారి మెచ్చుకోళ్లకుగాని, ఉపకారము పొందిన వారి కృతజ్ఞతాభివందనములకుగాని ఆశీంపక పరులకు ఉపకారము చేయుటయే కొండలు అవతారమూర్తు నిత్యకృత్యములు.

శ్రీ సనాతన విద్యాలయమునకు సహాయము చేయుడు:—

దేశబాంధవి దువ్వూరి సుబ్బమ్మగారి వలన పావనగౌతమీతీరమున రాజమహేంద్రవరమునందు 10-5-1928 తేదీని స్థాపింపబడిన శ్రీసనాతనవిద్యాలయమునకు సిగ్గుమైన వసతిగాని, నియామకమైన ఆదాయముగాని లేదు. ప్రజ్ఞావతియగు సుబ్బమ్మగారు గ్రామముల వెంట సంచారముగావించి చిందాలు వసూలుచేసి విద్యాలయమును ఇంతివఱకు నిర్వీఘముగ నడుపుకొని వచ్చినారు. ఇప్పుడమహానీయురాలు కారాగృహవాసము చేయుచున్నది. కావున విద్యాలయము సంస్థాపకురాలు తిరిగివచ్చునరికి స్వరూపనాశనము గాకుండ నిలువవలసిన భారము దేశజలపైనున్నది. దేశజలలో మహానీయులు కొందఱిండులకు పూనుకొనిరని తెలుపుటకు సంతోషించుచున్నాము. రాజమహేంద్రవరమునందలి న్యాయవాదప్రముఖులగు శ్రీయుతి వీరఘంటల లక్ష్మీనరసింహమూర్తిగారును, వణిక్కుంగవులగు అరవ ఆదినారాయణమూర్తిగారును, ప్రజాహితజీవనులగు పాలకోడేటి గురుమూర్తిగారును విద్యాలయకార్యనిర్వాహకత్వమును పూని ఈ మాసము 5-వ తేదీని విద్యాలయము తెరచి యథాప్రకారము జరుప నిశ్చయించిన శుభవార్త ఆంధ్రుల చెవిని బడినది. శుభవార్త చెవిని వేసికొనుటతోడనే తమ బాధ్యత తీరినదని తలంపక ఆంధ్రసాదరసాదరీమణులు ఈ సంస్థను తమ స్వంతముగ నెంచి తగుమైన సాహాయ్యము చేసి విద్యాలయనిర్వహణమున కార్యనిర్వాహకవర్గమువారికి ఉత్సాహము కల్గింతురు గాక అని ఆశించుచున్నాము.

‘స్త్రీలకు విద్య అవసరము లేదు’ :—

‘స్త్రీలకు విద్య అవసరము లేదు’ అను కేక ప్రాచీన సంప్రదాయములకు పట్టుకొమ్మయగు భారత దేశముననే ఇప్పుడంతగా వినిపించుటలేదు. అట్టిచో స్త్రీవిద్య బాగుగా ఆభివృద్ధి నందిన ఐరోపాఖండమునకు మిక్కిలి సమీపముననున్న ఈజిప్టు దేశమున ఈనాడు కూడ విద్యావంతులగు మగవా రట్టి కేక వేయుచుండుట అశ్యాశ్చర్యకరమైన విషయము. ఆ దేశమున విద్యాభిలాషిణియుగు స్త్రీ ఒక న్యాయాధికారి దగ్గర తన భర్త తన కుమార్తెకు డబ్బుయిచ్చి చదువు చెప్పించునట్లు చేయవలెనని విన్నవించుకొనెను. న్యాయాధికారి మహమ్మదీయుల న్యాయశాస్త్రప్రకారము మహమ్మదీయుడు తన పుత్రికలకు విద్య చెప్పించవలసిన అవసరములేదని ఆ విన్నపమును త్రోసిపుచ్చెను. త్రోసిపుచ్చుటతో సంతృప్తి నందక ఆతడు స్త్రీలు విద్య గ్రహించుట తన అభిప్రాయమున మహాదోషమని చెప్పెను. ఈ అభిప్రాయప్రకటనము ఆ దేశపు స్త్రీలలో పెద్ద అలజడి కల్గించెను. విద్యా శాఖ మంత్రినముఖమునకు ప్రముఖురాండగు ఆ దేశపు స్త్రీలు రాయబారము పోయిరి. మహమ్మదీయుల దేశములందుకూడ స్త్రీల విషయమున పూర్వము ఉండినన్ని నిర్బంధము లిప్పుడు లేవు. ఆ దేశపు స్త్రీలు సర్వతోముఖాభివృద్ధి నందుచున్నారు. తోడి దేశపు నాదరీ మణులతో సర్వవిషయములందును ఉజ్జీయగుచున్నారు. టర్కీ, ఈజిప్టు దేశములందు స్త్రీముద్యమము బాగుగ కొనసాగుచున్నది. అట్టిచో తిరిగి స్త్రీలను ప్రాక్తనాచారములకు గొనిపోయి వారిని నాలుగు గోడలనందున చెఱలాడించుట తగనివని, న్యాయాధికారి న్యాయశాస్త్రప్రకారము విన్నపమును త్రోసిపుచ్చినాడు. ఓగో, బాగో అదినరి. అత డంతతో ఊరుకొనవలసినది. అట్లుగాక తన అభిప్రాయమును ప్రకటించి న్యాయ నిర్ణయమును కలుషితముచేయట ఎంత మాత్రము పాశీగాదు. తన అభిప్రాయమును ప్రకటించు నెడ నాతడు తాను న్యాయాధికారి ననుభావము విస్మరించినాడు. తాను న్యాయాధికారి ననుభావము విస్మరించిన న్యాయాధికారి తీర్పు న్యాయవిరుద్ధము కాక ఎట్లుండును? అగుట ‘స్త్రీలకు విద్య అవసరము లేదు’ అను ఆతని వాక్యమునకు న్యాయప్రపంచమున చెల్లుబడి యుండనేరదు.

కీ. శే. వ సంతకు మార దేవి:—

లాహోరు నివాసులగు కీ. శే. పర్. పి. సి. చెట్టికొండె, టి; సి. ఐ. ఇ. వారి భార్య వసంతకుమారీదేవిగారు గడచినమాసము 11-వ తేదీని కలకత్తాయందలి తమ

స్వగృహమున మరణించినారు. ఆమె మిక్కిలి మంచియ్యామె. పెక్కుదానములను చేసినది. అందు జగన్నాథమునందలి సరోజనలినసంఘము వారు నిర్వహించుచున్న విశంతు శరణాలయమునకు చేసిన గృహదానమును; లాహూరునందలి వైద్యకళాశాల ఆసుపత్రికిచ్చిన విరాళమును పేర్కొనదగినవి. ఈ దాత్రి పవిత్రాత్మకు శాంతిచేకూరుగాక! కీ. శే. వేగూరు వేంకటసుబ్బయ్యగారు:—

మంచివారికి మరణమేసాక్షి. పదియుతోమ్మిదివత్సరములు నిండని పడుచు పరమ పదించినది. జూనుమాసము 6-వ తేదీ మధ్యాహ్నము 1 గంటకు ఈమె భౌతికదేహము



వేగూరు వేంకటసుబ్బయ్యగారు

చాలించినది. ఈమె రాయబహదూరు మైరవోలు చంగయ్యపంతులవారి పుత్రిక. జీవితాంతమువరకు అగ్గలమైన విద్యాభిలాషతో పఠలుచు తోడిరమణీలోకమున జంగమమైన గ్రంథాలయముగ కీర్తిగాంచిన విదుషి-రిల్లి-భమరాంబగారిని చిన్నతనముననే గోల్పోయినను ఆదరణ ఎరిగిన తృప్తిగారి మృదుహస్తములబెరిగి, సాదరుని అదుపాజ్ఞలలో విద్యాసము పార్జనము గావించి తన్నుచేపట్టిన వేగూరు వేంకటసుబ్బారావు (బి. యే. బి. యల్) గారి సయనానందదీపికయై వెలిగినది. 'గృహలక్ష్మి' గడచిన దసరాసంచికలో ఈవిదుషి రదియించిన అతికరణకమగు కథను ప్రచు

రించి యున్నాము. సారస్వతమునకు పుష్టి తేగలిగిన ఇట్టి విదుషీరత్నముల మరణము దేశమంతయుక్క దురదృష్టమునకు సూచన. శ్రీయుతులు చంగయ్యపంతులుగారికిని, వేంకటసుబ్బారావుపంతులుగారికిని ఈకష్టసమయమున మాసానుభూతిని తెలుపుకొనుచుఈవిదుషిమణి పవిత్రాత్మకు శాంతిని ప్రసాదించ పరమేశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాము.

గృహము విడువవలసినవచ్చినది:—

ప్రస్తుతము భారతదేశమున నలుమూలలవ్యాపించియున్న సత్యాగ్రహోద్యమము శ్రీల చిత్తములను, పిల్లలహృదయములను బాగుగ ఆకర్షించినది. ఆపాదమస్తకము కద్దరు

దుస్తులనుకట్టినస్త్రీలు, పిల్లలు బట్టలపావులవద్దను, సినిమామందిరములవద్దను పికెటింగు చేయు దృశ్యములు కలకత్తాయందు— ఒకలత్తాయందేమనకేల భారతదేశమున ప్రతితావునను సర్వసాధారణమైయున్నది; కాని బొంబాయినుండి వినవచ్చుచున్నస్త్రీలు, పిల్లలు జరిగించిన ఈవృత్తాంతము మాత్రము అసాధారణముగనున్నది. బొంబాయియుదు నైటు హోల చాలోపొందియున్న ఒక మహనీయునకు ఈసత్యాగ్రహోద్యమముపట్టలేదు. కాని ఆతని ఇంటియందలిస్త్రీలును, పిల్లలును సత్యాగ్రహోద్యమమునకు సుముఖులైయుండి ఆతనిపై ఎదురుతిరిగిరి. ఆతనికి తనయింట పట్టెపప్రసాదము దొరుకుటకూడ దుర్ఘటమయ్యెను. చేయునదిలేక ఆతడు తాదమహలు హోటలుకుపోయి భోజనము చేసెను. ఇట్లుజరుగుటకు కారణభూతురాలైన ఆగృహమేధిని తన ధర్మమును బాగుగ నిర్వహించినదనుటకు అనకాశమున్నదో, లేదో పాఠకురాండు నిర్ణయింపవలసియున్నది.

సైమను రిపోర్టు : ఆంధ్ర రాష్ట్రము :—

ఆంధ్రమహాప్రజలు చిరకాలముగా కోరుచున్న ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణ విషయమున సైమను కమిషను రిపోర్టు మొనటిసంపుటము ఇట్లు ప్రస్తావించుచున్నది. “మద్రాసు రాజధానియందు వివిధభాషాప్రాముఖ్యముగల భాగములు పెక్కులుగలవు. ప్రధానభాషలు అరవము, తెలుగు. అరవము 18,000,000 ల మందిచేతను, తెలుగు, 16,000,000 మందిచేతను, మాటలాడుచుచున్నవి. మళయాళమును 3,000,000 ప్రజలు తిరువాన్కూరు కొచ్చిను సంస్థానములలోను, బ్రిటీషు జిల్లాయగు మలబారులోను మాటలాడుచున్నారు. కన్నకభాష మైహూరు సరిహద్దులందును, బొంబాయి రాష్ట్రపు సరిహద్దులందును వాడబడుచున్నది. రాష్ట్రమున కుత్తరమునందు ఉత్కలభాషను వాడెడి భాగములు చాల గలవు. ఈభాషాభేదములకు ఇటీవలికాలములో మిగుల రాజకీయ ప్రాముఖ్యము గలిగెను. ప్రత్యేకతపై గల మక్కువ దీక్షికారణమయ్యెను. ఆంధ్ర, లేక తెలుగు రాష్ట్రమును ఏర్పరుపవలెనను కోర్కె, పరునేకు సంవత్సరములక్రిందట తెలుగు మాటలాడెడి జిల్లాలవారి సమావేశమునందు మొదట ప్రతిపాదించబడెను. పిమ్మట పెక్కు సంవత్సరములవరకు ఈ విషయమై ఆందోళనము జరుగుచునేయుండెను. ఇప్పుడది ప్రధాన రాజకీయసమస్య అయినది. మద్రాసు శాసనసభలో రెండుపర్యాయము లీవిషయమై చర్చ జరిగెను. ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణసూచన శాసనసభలోనధికసంఖ్యాకులచేనామోదించ బడెను.” సైమను కమిషను రిపోర్టు రెండవ సంపుటమున చేయబడిన సిఫార్సులలో నూతనరాష్ట్ర నిర్మాణకార్యక్రమ మొకటి. సరిహద్దుల కమిషను నొకదానిని ఏర్ప

అది ఇండియాగవర్న మెంటువారు నూతనముగ కొన్ని రాష్ట్రములను నిర్మించునట్లు అందు సిఫారుసు చేయబడియున్నది. 1913-వ సంవత్సరమున బాపట్లలో తలపెట్టబడి ఇన్నార్లుగ ఊగీసలాడుచున్న ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణము ఏనాటికైనను సాగునను సూచన కల్పించిన సైదువు కమిషను సభ్యులకు ఆంధ్రాభిమానులు సహాప్రసంగాముములు చేయ వలసియున్నది. దేశీయసభ్యులతోకూడియుండిన నైహూకమిటీవారి రిపోర్టుతోబాటు కేవలము శ్వేతముఖులతోకూడిన సైదువుసంఘమువారి రిపోర్టుకూడ నూతనరాష్ట్రముల నిర్మాణమున ప్రోత్సాహకరమగు సిఫార్సులుచేసియుండుట ప్రమోదావహమగువిషయము. దుక్కాననుని తలపించుచున్నాడు:—

పంజాబునందలి దేశసేవాపరామణులలో ప్రముఖురాలగు శ్రీమతి పార్వతీదేవి పత్రికలలో నిట్లు వ్రాయుచున్నది:—“ఆగ్రాలోని కాగాఫట్టా పోలీసు సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు కొంతమంది పోలీసువారితోడను, సాక్షులతోడను, ఒక సి. ఐ. డి ఇన్ స్పెక్టరుతోడను వచ్చి నా ఇల్లు సోదాచేసెను. వారు వచ్చుచరికి నేను నాపడక గదిలోనుండి వస్తుధారణము చేసికొనుచుంటిని. పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరు ఆగదియందు ప్రవేశింపబోయెను. ఈవత్తలకిన్న నాకుమార్తెయు, మఱియొక పెద్దమనిషియు లోనికి పోవద్దని ఆతనితో చెప్పిరి. ఆతడా మాటలను పెకచెనిబెట్టి లోన ప్రవేశించుచుండెను. ఇంతలో నేను బయటికివచ్చి ఇతరుల పడకగదులలోనికి చొరబాటుట పెద్దమనిషితరహామేనా అని ప్రశ్నించితిని. దానికి నీవు పారిపోవుదువను భయముచే నేనిట్లు తొందరపడితినిని అతడు బదులుచెప్పెను.” శ్రీమతి పార్వతీదేవిచెప్పు ఈసంగతులు నిజమగునేని ఆపోలీసుఇన్ స్పెక్టరు తుంతవ్యము కాని తప్పుచేసెననుటలో సందేహములేదు. పార్వతీదేవి గృహము సోదాచేయబడుటకు ఇది ప్రథమముగాను. సోదాచేయవచ్చిన పోలీసువారి పాదరక్షల టక్కుటిక్కులతో ఆమె గృహము పలుసారులు ప్రతిఘటించినది. అప్పుడెప్పుడును పలాయనము కాని ఆమె ఇప్పుడు పారిపోవుటకు వచ్చిన కొత్తముసలము ఏమిఉన్నది? పారిపోవుటకు ఆమె బంది పోటు దొంగకాదే? వ్యాయామకర్కశగాత్రికాదే? సంసారముచేయుచున్న అబల; అందును గదియందున్నది. పారిపోదలచినను అవకాశమేదీ? ఈసందర్భమునందలి ఆపోలీసు ఇన్ స్పెక్టరుచర్య పెద్దఅధికారులకు తెలిసియుండదు. ఇకముందైనను గృహములు— అందును స్త్రీసత్యాగ్రహులవి—సోదాచేయబడునెడల పోలీసుఉద్యోగులు పొందికగ ప్రవర్తించునట్లు అధికారులు జాగ్రత తీసికొందురుగాకయని హెచ్చరించుచున్నాము.

నైమనునివేదిక : భారతమహిళలు :—

ఏది ఎట్లున్నను నైమనునివేదిక భారతమహిళలనుగూర్చి ప్రశంసావాక్యములు పలుకుచున్నది. హిందూదేశపుస్త్రీలనుగూర్చి అనివేదికయందు ప్రత్యేక మొకప్రకరణము గలదు. అందు మొదటివాక్యము “హిందవరాజ్యాంగవిధానమును తర్కించు యే నివేదికకూడ స్త్రీల ప్రస్తుతపరిస్థితులను దిగవడజాలదు.” స్త్రీల వోటింగు హక్కులు, సాంఘికమహిళాసంస్కారులు, పరదా, బాల్యవివాహములను ప్రస్తావించి కమిషనరు లిట్లనుచున్నారు. “కాలపరిణామములో ప్రస్తుతము మారుచున్న దృక్పథమువలన స్త్రీల పురోభివృద్ధి యెటులుండునను విషయమున కెంతవ్రాసినను అత్యుక్తి కానేరదు. ప్రస్తుతము ఉపాధ్యాయవృత్తిలో గాని నర్సులుగా గాని జీవనోపాధిగల స్త్రీల సంఖ్య ఆత్మల్పము. దానిని వృద్ధిచేయుట కంతరాయములు పెక్కులు. అయినను భారతీయగ్రామములందు సర్వజనసామాన్యముగా బాలబాలికలలో విద్యవ్యాపింపజేయుటకు ఉపాధ్యాయుని లెక్క నగా కావలెను. వైద్యసహాయములేక అనవసరముగా స్త్రీలు పడుక్షేళము దుర్భరము” “స్త్రీయద్యచుము పురోభివృద్ధికి ముఖ్యమైనసాధనసంపత్తిని గలిగియున్నది. దానివలన రాజోపు ఫలితములు లెక్కింపతరముగాదు. స్త్రీలు విద్యావంతులై పౌరవ్యవహారములందు, తగిన పాల్గొనునంత వరకును హిందూదేశము ఇపుడు పొందజూచుచున్న ఉన్నత పదవి నందజాలదు.” ఈవాక్యములు నైమనుసంఘమువారికి భారతమహిళల ఉద్యమము నెడల అభిమానమును, ఉద్యమమునుగూర్చి అభిజ్ఞానమును గలవని చాటుచున్నవి. కమిషనర్లు ముఖ్యముగా అఖిలభారతమహిళాజనసభను అగ్గించుచున్నారు. కమిషనరులలో కొందఱు వారీదేశమున పర్యటనము చేయుచుండగా హిందూదేశ రాజధానీనగరమగు ఢిల్లీయందు జరిగిన అఖిలభారత మహిళాజనసభకు పోయియున్నారు. సభ జరిగిన తీరును వారు శతభాషాఘోషించుచున్నారు. విద్యావంతులును, ప్రతిభావంతులునునగు విజాతీయు లిట్లు ప్రశంసావాక్యములు పలుకుట భారతస్త్రీజనోద్యమమునకు నూతనోత్తేజమును, నూతనోత్సాహమును పూరింపగలదు.

నిర్బంధవిధానమును నిరసించిన ఆంగ్లయువతి:—

బొంబాయి కార్పొరేషను నామినేటర్లు సభ్యురాలు, శాసనసభా సభ్యురాలు సాంఘికసేవాపరిశ్రమరాలు అయిన ఇడాడికెన్నరు అను ఐరోపియనుస్త్రీ ప్రభుత్వము వారి తీవ్రనిర్బంధ విధానమును నిరసించుచుతన శాసనసభాసభ్యుత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చినది; సార్వభౌముని జన్మదినమిరుదావళిలో తనకీయబడిన కెయిబరిహిందీపతకమును నిరాకరించినది. అమెకు మాధన్యవాదములు.

ఉ పా ధ్యాయు లు



టి. వి. సుందరరామయ్యగారు, వారి
సతీమణియు, శిశువులు, లోధుడు,
లోధిణియును.

మ-రా-రా-త్రీ
 డాక్టరు కే. ఎన్. కేసరిగారికి,
 కేసరికుటీరము,
 మదరాసు.

అయ్యా,

అత్యద్భుతమగు తమ 'లోధ్ర' వలన మాకుటుంబ
 ముసకొనగూడిన మేలును వర్ధింపవశక్యము. 13 వత్స
 రములుగ కాపురము చేయుచుండియు మాకు
 సంతాన భాగ్యము లేకుండెను. ఇకప్రాప్తి
 లేదని ఆశ వదలు కొంటిని. హఠాత్తుగ తమ
 'లోధ్ర'ను గూర్చిపని, ఒకబుడ్డిని కొని నాభార్యకిచ్చి
 తిని. ఇపుడా మెకరువురు శిశువులు పుట్టిపండులకు
 సంతోషించుచున్నాను. వారికి లోధ్రుడు లోధ్రణి
 అని నామ కరణము చేసితిని. ఇరువురును ఆరో
 గ్యముగనున్నారు.

టి. వి. సుందరరామయ్య
 ఉపాధ్యాయుడు,
 రేణిగుంట.

భూ స్వామి



కే. ఎల్. శర్మగారు, వారిభార్య,
బిడ్డ కేసరిబాయి.

డాక్టరు కే. ఎం. కేశరిగారు

కేశరికుటీరము.

మదరాసు.

అయ్యా,

నాభార్య సంవత్సరము అరునెలలుగా కడుపు
నొప్పితో బాధపడుచుండినది. అనేకమందుల వాడితిని,
యింజక్షనుల నిప్పించితిని గాని ప్రయోజనము లేక
పోయెను. 20 దినములకు 'లోడ్'ను వాడగనే నొప్పి
కొంతతగ్గెను. మరి 20 దినములకు వాడగా నొప్పి
పూర్తిగపోయి, గర్భవతియైనది. నాల్గవ మాసము
నుండి లోడ్తోడ, గర్భరక్షకయు క్షీరబలాత్కైలము
నిచ్చితిని. సకాలమున స్త్రీ ప్రజను సుఖ ప్రసవమైనది.

ఇట్లు

కే. ఎం. శర్మ

భూస్వామి, బంగోలు.

నిష్పక్షపాతీయగు ఇంగ్లీషువైద్యురాలు



శ్రీమతి అన్నా తామన్ గారు

నూపరిఁ పెండెంటు,

మెటర్నిటీ & చైల్డ్ వెల్ఫేరు,

బెంగళూరు.



హెల్త్ & ఇన్ఫెక్టువేల్స్

బెంగళూరు.

డాక్టరు, కే స రి గా రి కి,

ఆర్యా,

ఇంగ్లీషు అనువదలములవల్ల గుణము లేనందున
తమ 'లోధ్ర' ను నా సోదరికి వాడితిని.
ఆమెకు ఆశ్చర్యమయిన గుణము నిచ్చినందుకు
సంతోషించుచున్నాను. ఇకమీద ఈ యావ
ధమును నారోగులకు వాడెదను.

ఇట్లు

డాక్టరు అన్న తామస్.

సు ఖ క టు ం బ ము.



పండిత హనుమంతరావుగారు, వారి సతీమణి,
“శిశువు భీమకేశరి.”

బెంగుళూరు.

డాక్టరు. కే. ఎ. కేసరిగారికి,

కేసరి కుటీరము,

ఎగ్మూరు, మదరాసు.

ఆర్యా,

గతవారము నా భార్య సుపుత్ర రత్నమును కనినందులకు చాల సంతసించి మీకు తెలియఁజేయుచున్నాడను. మీ “లోధ్ర” యెల్లప్పుడును నా కటుంబమున జ్ఞాపకముండును. నా భార్య గర్భముదాల్చిన వెనుక మీ “గర్భరక్షక” వటిని వాడిన చాల మేలు కలిగినది. మీరు వివరించిన విధముగ శిశువు బంగారువర్ణముగ నున్నాడు. “భీమకేసరి” యని శిశువునకు నామకరణము చేసినది. నా కృతజ్ఞతను తమకెట్లు వెల్లడింపగలను? లోకమున జన సామాన్యమునకును, ముఖ్యముగ స్త్రీలకును మేలొనకూర్చుటకై, మీకు చిరాయు రావోగ్య ఐశ్వర్యా భివృద్ధి కల్గించునట్లు దైవమును ప్రార్థించుచున్నాడను.

పండిత. కే. హనుమంతరావు.

గవర్న మెంటు ట్రాన్సులేటరు.

ఎడదనొచ్చెడిమాట సడివిన్నయటలైన
 భంగానిరామతఁ బడయుచోటు
 మధురమంజులమంద్రమందస్యనమ్మ
 పినభాషలు నుడి దిరుగుచోటు

ఎదిరివైతన్యమ్మ నిదురవోగువకువ
 పారావతన్యమల్ పలుకుచోటు
 నిలు వెల్లఁ బులకలు మొలవఁగండ్లరమూసి
 కొనఁబ్రియాంసము నానుకొనెడుచోటు

మోడులెల్లసమూలమ్మ మోనులెత్త
 విమలగానమ్మ పల్లటీల్ వేయుచోటు
 తగినచోటు ధరింప నూర్చుప్రసన్న
 మోహనరసపుతమ్మగు పూలదండ.

—వండిత శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు